

ΤΕΙ:ΠΑΤΡΩΝ 2002
ΣΧΟΛΗ:ΣΕΥΠ
ΤΜΗΜΑ:ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

*“Προγράμματα
Επαγγελματικής Κατάρτισης
της φυλακής
Αγίου-Στεφάνου Πατρών”*

Υπεύθυνος Καθηγητής:
Μιχάλης Μαυρής

Σπουδάστριες:
Α. Νταγιάντα
Φ. Κελεκτσόγλου

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	3419
----------------------	------

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	1
Πρόλογος.....	2
Εισαγωγή.....	3
Ιστορική Αναδρομή	
1. Φυλακές στο πέρασμα του χρόνου Μοντέλα –Είδη –Συστήματα.....	5
2. Η κρίση του θεσμού της φυλακής.....	16
3. Η Κλειστή Φυλακή Πατρών (Κ.Φ.Π.) από το 1979 έως 2002.....	20
Κεφάλαιο 1 ^ο	
Η ζωή μέσα στην φυλακή	
1.1 Δικαιώματα –Υποχρεώσεις Κρατουμένων.....	25
1.2 Όροι διαβίωσης κρατουμένων.....	26
1.3 Επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.....	28
1.4 Είδη αδειών.....	30
1.5 Καθημερινό πρόγραμμα φυλακισμένων.....	32
1.6 Η κοινωνία της φυλακής.....	33
1.7 Η φυλακή όπως βιώνεται από τους κρατούμενους.....	36
1.8 Η φυλακή ως ετεροτοπία.....	38
Κεφάλαιο 2 ^ο	
Ορισμοί	
2.1 Ορισμοί Εργασίας –Επαγγέλματος.....	41
2.2 Γενικοί Ορισμοί.....	48
Κεφάλαιο 3 ^ο	
Εργασία	
3.1 Η εργασία μέσα στην φυλακή και πριν την φυλάκιση (Ερευνα στην Κ.Φ.Π.).....	53
3.2 Η εργασία μέσα στην φυλακή.....	61
Κεφάλαιο 4 ^ο	
ΟΑΕΔ και Β'Κ.Π.Σ. Έργο που έχουν πραγματοποιηθεί στην διάρκεια του Β'Κ.Π.Σ. στην Κ.Φ.Π.	
4.1 Προγράμματα και δυνατότητες του οργανισμού απασχόλησης εργατικού δυναμικού για αποφυλακισμένους.....	68
4.2 ΚΕΚ- Σ.Υ.Υ- Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.....	78
4.3 Β'Κ.Π.Σ Έργο που πραγματοποιήθηκαν στην Κ.Φ.Π. Α. ΝΕΛΕ (Ξύλινο Παιχνίδι) 23/10/97-31/12/97.....	81
Β. Practica Δ. Ελλάδος (Κατασκευή και Διακόσμηση Κεραμικών) Ιούνιος-Νοέμβριος 1999.....	90

Γ.Practica Δ. Ελλάδος (Μαγειρική)11/5/00-20/9/00	95
Δ. 01 Πληροφορική (Επεξεργασία Εικόνας με την χρήση ΗΥ) Ιούνιος-Νοέμβριος 2000.....	100
Κεφάλαιο 5°	
Γ'Κ.Π.Σ	
5.1 Γ'Κ.Π.Σ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Απασχόληση και Κατάρτιση 2000-2006"	104
5.2 ΚΕΣΥΥ Ηλείας.....	110
5.3 ΚΕΜΟΠ Ναυπάκτου.....	124
Αξιολόγηση προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν στην Κ.Φ.Π "Άγιος –Στέφανος" Και αυτων που θα εφαρμοστούν με το Γ'Κ.Π.Σ	133
Τελική Αξιολόγηση.....	138
Βιβλιογραφία	145
Παράρτημα	

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε καταρχήν να πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στον κύριο Μαυρή Μιχάλη, υπεύθυνο της εργασίας , για την συνεργασία που είχε μαζί μας όλο αυτό το διάστημα . Χωρίς τις συμβουλές , την πολύτιμη βοήθεια και την υπομονή του απέναντι και στις δύο μας , δε θα είχαμε πραγματοποιήσει την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία .

Ευχαριστούμε ακόμα τον Κων/νο Ζέρβα και Χάρη Ζαννίδη από τις φυλακές Αγίου Στεφάνου Πατρών, για τις πληροφορίες , που πρόθυμα μας έδωσαν, την κα. Συμεωνίδου – Καστανίδου από το Α.Π.Θ. για το υλικό της σε παρόμοια έρευνα της Μακεδονίας , τον κύριο Βέττα Χρήστο από το πρόγραμμα “Ιθάκη” και την κα. Σ. Τσίοτρα από το Κ.Ε.Θ.Ε.Α. για την ενημέρωση τους και το ενδιαφέρον που έδειξαν να μας εξυπηρετήσουν.

Τέλος , ευχαριστούμε τις κυρίες Γιαννοπούλου από την Ν.Ε.Λ.Ε. Οικονόμου Μάγδα από την Dadar S, Παναγιώταρου από την Κ.Ε.Μ.Ο.Π. , κ. Γεωργίου Practiica, τον κ.Γ.Παναγιωτόπουλο Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. για τις πληροφορίες των προγραμμάτων που μας παρείχαν και την συνεργασία τους και το χρόνο που μας διέθεσαν.

Πρόλογος

Η έρευνα αυτή έχει ως σκοπό, να μελετήσει την εφαρμογή των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης στους φυλακισμένους της Κλειστής Φυλακής Αγίου Στεφάνου Πατρών κατά τα έτη 1997 – 2000, και κατά πόσο συνεισφέρουν στη μετέπειτα επαγγελματική τους αποκατάσταση ως ελεύθεροι πολίτες .

Στο πρώτο μέρος της γίνεται λόγος για την ζωή στη φυλακή, τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων και πως αυτές εξελίχθηκαν με την πάροδο του χρόνου. Έπειτα , γίνεται αναφορά στη σημασία της εργασίας στην ανθρώπινη φύση και κατά συνέπεια για την ιδιαίτερη αξία , που αποκτά στη ζωή των φυλακισμένων.

Στο δεύτερο μέρος , γίνεται παρουσίαση των προγραμμάτων των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) του Β' Προγράμματος Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας (Β' Κ.Π.Σ.) που εφαρμόστηκαν στην φυλακή του Αγίου Στεφάνου Πατρών καθώς επίσης σύντομη περιγραφή των όσων θα εφαρμοστούν κατά τα έτη 2000 – 2006, (Γ' Κ.Π.Σ.).

Τελειώνουμε την εργασία μας με το τρίτο μέρος , παραθέτονται η αξιολόγηση των προγραμμάτων και οι προτάσεις , βάσει τόσο της δική μας , προσωπική άποψης, που αποκομίσαμε με την εκπόνηση της έρευνας , για τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης φυλακισμένων, όσο και βάσει των απόψεων επιφανών επιστημόνων σε παρόμοιες έρευνες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα .

Εισαγωγή

Για την διεξαγωγή της έρευνας επιλέξαμε τη μέθοδο της έρευνας δράσης , καθώς θεωρούμε ότι είναι η πλέον κατάλληλη για το θέμα που μας απασχόλησε . Σύμφωνα με την έρευνα δράση παρεμβαίνουμε σε μικρή κλίμακα στη λειτουργία του πραγματικού κόσμου των φυλακών και εξετάζουμε από κοντά την επίδραση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης στους ίδιους τους φυλακισμένους .

Σύμφωνα με το πρώτο σκέλος της έρευνας σκοπός μας είναι να συλλέξουμε με την βιβλιογραφική μέθοδο όσες πληροφορίες έχουμε για την εργασία στη φυλακή και συγκεκριμένα για τον τρόπο που εφαρμόζεται η εργασία στη φυλακή του Αγίου Στεφάνου Πατρών.

Καθώς περνάμε στο δεύτερο σκέλος , η επαφή τόσο με τους επιστήμονες του Αγίου Στεφάνου Πατρών όσο και με εξωτερικούς που έχουν την εποπτεία των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και την εφαρμογή τους από ειδικούς εκπαιδευτές , ήταν απαραίτητη για την εμπειριστατωμένη μας αναφορά στο πρόγραμμα των συγκεκριμένων φυλακών. Για την συγκέντρωση των στοιχείων κρίναμε αναγκαία την συνεργασία μας με το προσωπικό του Αγίου Στεφάνου για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την εργασία των κρατουμένων εντός και εκτός φυλακής και με τους εξωτερικούς ειδικούς εκπαιδευτές , που μας ενημέρωσαν για τους σκοπούς και τις μεθόδους εφαρμογής των προγραμμάτων κατάρτισης .

Στόχος μας είναι μέσα από την παρουσίαση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και της ίδιας της εργασίας να βρούμε τρόπους βελτίωσης της υπάρχουσας κατάρτισης εντοπίζοντας τα δυνατά και τα τρωτά της σημεία .

Τέλος , οι υποθέσεις που θέσαμε υπό μελέτη είναι κατά πόσο οι επιλεγμένες μέθοδοι των προγραμμάτων είναι κατάλληλες για την εφαρμογή τους σε φυλακισμένους , ο ρόλος των εκπαιδευτικών, οι στάσεις και το πιο

σημαντικό, κατά πόσο τα συγκεκριμένα εκπαιδευτικά προγράμματα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των φυλακισμένων.

Ιστορική Αναδρομή

“Η Φυλακή στο πέρασμα του χρόνου”

Μοντέλα –Είδη-Συστήματα

Στις αρχέγονες κοινωνίες η σύγκρουση μεταξύ των μελών της ομάδας ή άλλων ομάδων αντιμετωπιζόταν με τη μορφή της αυτοδικίας και της αντεκδίκησης . Καθώς δεν υφίσταται ο θεσμός του Κράτους η κατασταλτική δύναμη κατά του εγκλήματος ήταν η ανταπάντηση της εγκληματικής συμπεριφοράς – “οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος”. Το κύριο στοιχείο των πρωτόγονων κοινωνιών είναι ότι η τιμωρία επιβάλλεται σ’ αυτόν που παραβαίνει τους κανόνες της ομάδας χωρίς να δίνεται προσοχή στην αιτιολογία της πράξης ή ακόμα στην ποινή (Κορδάτος, 1977 σελ . 149 – 152).

Αργότερα , όταν εξελίχθηκαν οι κοινωνικές ομάδες παρουσιάζεται η τιμωρία υπό το πρίσμα της θεοδικίας . Ο ιερέας , αρχηγός της ομάδας επιβάλλει αυστηρές ποινές , που προέρχονται από τον Θεό και προσδοκεί στην εύνοιά του με την αποκατάσταση της τάξης . Επιβαλόταν στον κατηγορούμενο να πει δηλητηριώδεις ουσίες , να πατήσει στην πυρά , να πιάσει πυρακτωμένα μέταλλα ή ακόμα να ριχτεί σε ποτάμι, σε περίπτωση που επιβίωνε, πράγμα απίθανο, αποδεικνυόταν η αθωότητά του, στην αντίθετη η ενοχή του. Όταν παρουσιάζεται ο θεσμός του κράτους η επίγεια και θεϊκή εξουσία συμπορεύονται για μεγάλο χρονικό διάστημα (ο.π 152 – 154).

Στην Αρχαία Αθήνα το πρώτο δίκαιο εφαρμόζεται στην εποχή του Δράκοντα . Οι σκληρές ποινές είναι το χαρακτηριστικό του, η δε θανατική εκτέλεση γινόταν κατά κανόνα δια τυπάνου (κοπάνου). Από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο και ύστερα , η θανατική ποινή εκτελούνταν με κώνειο. Στους μεταγενέστερους νόμους του Σόλωνα και του Πλάτωνα η ποινή έγινε και χρηματική, ωστόσο, οι δικαστές μπορούσαν να επιβάλλουν

είτε χρηματική είτε σωματική ποινή, ποτέ και τις δύο μαζί ενώ οι σωματικές θεωρούνταν ιδιαίτερα αυστηρές και προτιμούνταν σπάνια (ο.π 155 – 157) , (Ανώνυμος ,Σόλων, 1988 σελ . 197).

Έχει ήδη αρχίσει να καλλιεργείται η ιδέα από την νομοθεσία του Σόλωνα “Περί Ποινών” της ακούσιας πράξης . Συγκεκριμένα στο άρθρο 206 «Των ακούσιων αμαρτημάτων ουκ εισάγειν έστιν, αλλ’ ίδια λαβόντα διδάσκειν και νουθετεΐν». Δεν πρέπει για ακούσιες πράξεις να εισαχθεί κάποιος αλλά να προσκληθεί για να διδαχθεί και να συμβουλευτεί. Γίνεται και αντικείμενο εξέτασης του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη οι οποίοι διαχωρίζουν την ακούσια ή εκούσια εγκληματική πράξη ανάλογα με την ύπαρξη θυμού ή όχι ο πρώτος και με την ανάγκη (πίεση) και άγνοια ο δεύτερος (Biscardi Arn. 1991, σελ. 474 – 485).

Δύο συνήθειες ποινές που εφαρμόστηκαν στην Αρχαία Αθήνα ήταν ο εξοστρακισμός και η εξορία . Ο Κλεισθένης εισήγαγε τον πρώτο για την προστασία της πόλης από ισχυρούς και επικίνδυνους πολίτες της Αθήνας . Ο λαός υποδείκνυε στους πολίτες που ήθελαν να εξοστρακιστούν – να φύγουν από την πόλη για 10 χρόνια – γράφοντας σε σπασμένα κεραμίδια (όστρακα) τα ονόματά τους . Αποχωρούσε αυτός, που συγκέντρωνε πάνω από 6000 ψήφους . Κατά τον εξοστρακισμό καθοριζόταν στον πολίτη ο τόπος διαμονής του και φυλάσσονταν η περιουσία του. Εν αντιθέσει , στην εξορία ο πολίτης έφευγε από την πόλη εις αειφυγίαν, η περιουσία του δημευόταν και ο ίδιος αποτελούσε μίasma για όλους . Δεν επιτρεπόταν σε κανένα πολίτη να του απευθύνει λόγο ή να τον βοηθήσει ειδάλλως καταδικαζόταν με την ίδια ποινή (ο.π 133 – 135), (Ανώνυμος, Σόλων 1988, 197 – 199).

Από τα κείμενα της εποχής αντλούμε πολύ λίγες πληροφορίες για τη φυλακή “το δεσμωτήριο” της Αρχαίας Αθήνας . Σ’ αυτό έμεναν κυρίως όσοι ήταν καταδικασμένοι σε θάνατο. Πάραυτα είχαν το δικαίωμα να τελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα , να δέχονται επισκέψεις ακόμα και τη νύχτα

και να λαμβάνουν μέρος στα Διονύσια και τα Παναθήναια (Σταυροπούλου Χρ. 1990, σελ. 53).

Στην Αρχαία Αίγυπτο η φυλακή ήταν σκοτεινή και μικρή γεγονός , που δυσκόλευε τους φυλακισμένους να ξαπλώσουν ακόμη και να ανασάνουν. Στην Ινδία , ήταν ένα είδος ξύλινου ή λίθινου κλουβιού τοποθετημένο σε δημόσιους χώρους της πόλης (ο.π , 54).

Συνεχίζοντας με την αρχαία Ρώμη, παρατηρείται ότι μέχρι τον 3^ο αιώνα το ποινικό δίκαιο ήταν επηρεασμένο από θεοκρατικές αντιλήψεις με αποτέλεσμα να εφαρμόζονται σκληρές ποινές – αποκεφαλισμοί δια πελέκεως , πνιγμός , κατακρήμνιση , θάνατος δια πυράς και άλλα παρόμοια (Κορδάτος 1977 σελ. 156 – 157). Αλλά και στην εποχή των Αυτοκρατόρων το ποινικό δίκαιο δεν διαφοροποιήθηκε ιδιαίτερα . Οι ποινές που επιβάλλονταν ήταν θανάτωση , εξορία, χρηματική αλλά και καταναγκαστικά έργα . Οι φυλακές ήταν φοβερά υπόγεια κελιά όπου ήταν αδύνατο να δραπετεύσει κανείς (Σταυροπούλου Χρ. 1990, σελ. 54).

Κατά τον Μεσαίωνα επαναβιώνεται η θεοδικία και η αντεκδίκηση . Επικρατούν οι σωματικές ποινές , ακρωτηριασμοί (ρινός , ποδός , χειρός) και η θανατική εκτέλεση (αποκεφαλισμός , πνιγμός , λιθοβολισμός) “...Όταν κατά την πρόοδο της δίκης αι γραπταί αποδείξεις δεν ήσαν επαρκείς και αι μαρτυρικά καταθέσεις αντιφατικά , οι δικασταί προσέφευγον εις την θεοκρισίαν, δηλαδή εις τη «κρίσιν του Θεού».....”(Κορδάτος, 1977 σελ. 158 – 159).

Οι φυλακές του Μεσαίωνα ήταν υπόγεια των δημαρχείων, των μοναστηριών και ειρκτές των ανακτόρων. (Σταυροπούλου Χρ. 1990 σελ. 54). Στο Βυζάντιο γίνεται σημαντική βελτίωση των φυλακών. Διαχωρίζονται οι κρατούμενοι σε υπόδικοι και κατάδικοι , σε ενήλικες άνδρες , ανήλικους και γυναίκες . Επίσης , εισάγεται η καινοτομία του απομονωτικού συστήματος . Στην εποχή της Αναγέννησης βάζεται η πρώτη λίθος για την περαιτέρω εξέλιξη των νόμων και των φυλακών. Μέσα από τα έργα του Rousseau , του

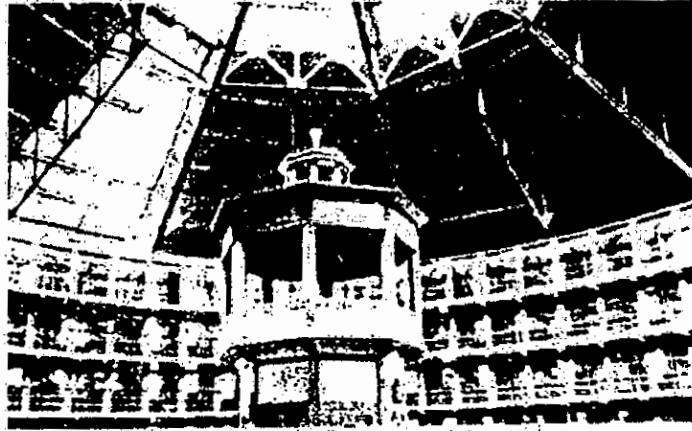
Montesquieu και σαφώς του Ιταλού ποινολόγου C. Beccaria με το έργο του “Περί εγκλημάτων και Ποινών” δημιουργείται το υπόβαθρο, που θα δομηθούν οι σύγχρονες θεωρίες για την αντίληψη της φυλακής και του κρατούμενου (Κορδάτος 1977 σελ. 160 – 165).

Τον 18^ο αιώνα η φυλακή εκτός από την στέρηση της ελευθερίας του ατόμου και την προστασία της κοινωνίας από τους εγκληματίες επωμίζεται και το ρόλο της ηθικής καλυτέρευσης μέσω της αυστηρής πειθαρχίας και της θρησκευτικής πίστης . Παρουσιάζονται νέα σωφρονιστικά συστήματα α) το κοινοβιακό , β) το απομονωτικό (πενσυλβανικό) , γ) το μικτό (ωβούρνειο) και δ) το προοδευτικό (ιρλανδικό).

Στο κοινοβιακό σύστημα οι κρατούμενοι ζουν σε κοινούς θαλάμους μέρα και νύχτα . Παρόλ’ αυτά επιδιώκεται η δημιουργία όρων εργασίας για τους φυλακισμένους και παρακολουθείται η εξέλιξη του καθενός με στόχο την ατομική του βελτίωση . Οι συνθήκες διαβίωσης παραμένουν μολτατά άθλιες καθώς συνωστίζονται πολλά άτομα στους θαλάμους με αποτέλεσμα να μετατραπούν σε αληθινά σχολεία διαφθοράς (Αλεξιάδης 1997 σελ. 43 – 44), (Κουράκης , 1990 σελ. 83 – 84).

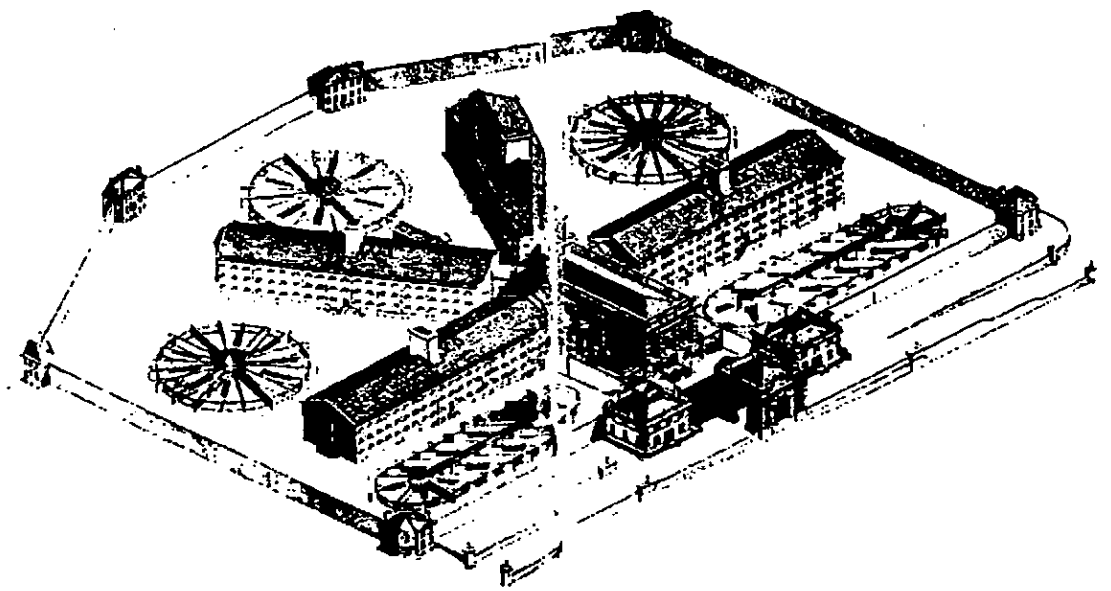
Η ιδέα του κοινοβιακού συστήματος γρήγορα έγινε στόχος επικρίσεων και εγκαταλείφθηκε . Οι μεταρρυθμιστικές αντιλήψεις , που επικρατούσαν εκείνη την εποχή οδήγησαν στην δημιουργία φυλακών εκ διαμέτρου αντίθετες από τις κοινοβιακές . Στην Αγγλία ο J. Bentham στα 1787 ασκεί δριμεία κριτική στο υπάρχον σωφρονιστικό σύστημα και αντιπαραβάλλει το απομονωτικό (πενσυλβανικό) σωφρονιστικό σύστημα.

Στα 1790 ιδρύεται η πανοπτική φυλακή του Bentham . Συγκροτείται γύρω από ένα κυκλικό κτίριο (δακτύλιο) και στο εσωτερικό του διατάσσονται σε επάλληλους ορόφους τα ατομικά κελιά , ενώ στο κέντρο βρίσκεται ο πύργος ελέγχου.(Σταυροπούλου Χρ. 1990 σελ. 54 – 55).

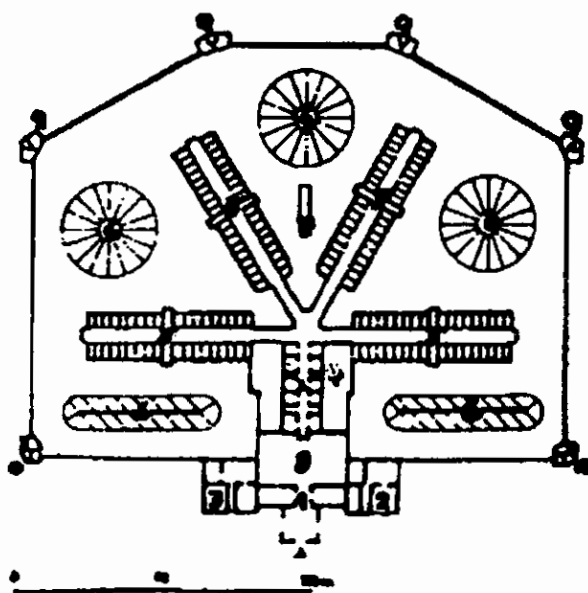
Σχέδιο PANOPTΙΚΟΝ

Το απομονωτικό σύστημα βασιζόταν στην καλύτερευση των κρατουμένων μέσα από την απομόνωση τους και την μελέτη της Αγίας Γραφής ούτως ώστε να μετανοήσουν, να αποβάλλουν τα εγκληματικά τους χαρακτηριστικά και να φτάσουν στην κάθαρση έχοντας υιοθετήσει υγιείς τρόπους συμπεριφοράς . Όταν η εργασία των κρατουμένων κατέστη υποχρεωτική , πραγματοποιούνταν μέσα στα κελιά τους και παράλληλα μελετώνταν ο σχεδιασμός ατομικών αυλών για τον περίπατό τους (Αλεξιάδης 1997, σελ. 47 – 48). Πρότυπα τέτοιων φυλακών, με ατομικές αυλές , αποτέλεσαν το 1827 στο Cherry Hill της Φιλαδέλφειας , το 1842 στο Pentonville στο Λονδίνο , η φυλακή St. Giller στις Βρυξέλλες και την Rue de la Santé στο Παρίσι (ο.π. 48 – 49), (Κουράκης 1990, σελ. 83).

CHERRY HILL

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ PENTONVILLE

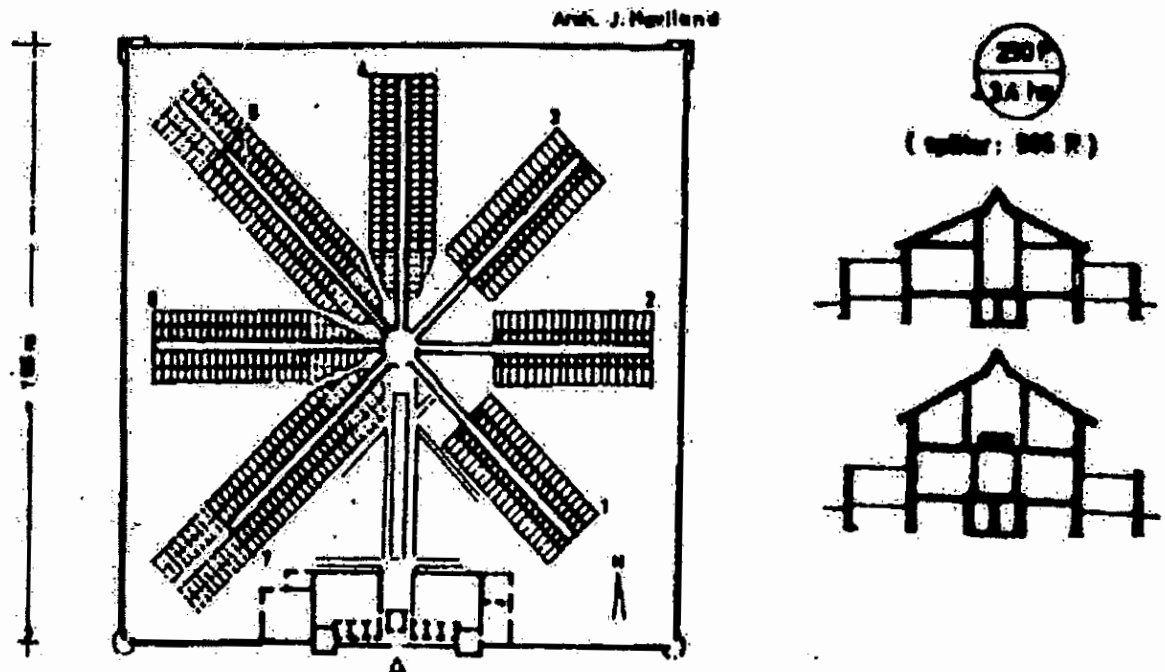
1) είσοδος	6) αυλές περιπάτου
2) κατοικία διευθυντή	7) εργαστήριο
3) κατοικία ιερέα	8) προαύλιο
4) διεύθυνση	9) πύργος ελέγχου
5) πτέρυγα κελιών	

Τα τρωτά σημεία του προαναφερόμενου συστήματος εστιάζονται στο ότι ο κίνδυνος ανάπτυξης ψυχικών ασθενειών στους κρατούμενους είναι πιθανός ,αφού η απομόνωση τη νύχτα δεν ήταν ηθελημένη αλλά καταναγκαστική και στο ότι ήταν αντίθετη προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα , δηλαδή, την κοινωνική επανένταξη του κρατούμενου (ο.π σελ.50).

Το μικτό σύστημα αποτελεί συγκερασμό των δύο προηγούμενων. Οι κρατούμενοι τη νύχτα είναι μόνοι τους αν και στην διάρκεια της ημέρας εργάζονται όλοι μαζί, ωστόσο, παραμένουν σιωπηλοί και αυστηρά πειθαρχημένοι . Πρότυπο αυτού του συστήματος είναι η φυλακή Auburn στην Νέα Υόρκη (ο.π σελ. 51-52).

EASTERN PENITENTIARY PHILADELPHIA (1829)

ΑΚΤΙΝΟΕΙΔΕΣ ΣΧΗΜΑ

- α) τομή της αρχικής μορφής
- β) τομή μετά την ανύψωση

Οι πτέρυγες 1, 2, 3, κτίστηκαν το 1823 – 25. Οι πτέρυγες 4 έως 7 είναι προεκτάσεις που έγιναν το έτος 1836

ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ AUNBURN/FINGERLAKE Η « SING – SING »

Τέλος , το προοδευτικό σωφρονιστικό σύστημα (ιρλανδικό) πρωτοεμφανίστηκε από τον Walter Crofton στην Ιρλανδία . Συνδυάζει από τα προηγούμενα ό,τι θετικό, αξιοποιώντας τα τόσο για τη βελτίωση των φυλακών όσο και των κρατουμένων. Η διάρκεια της ποινής χωρίζεται σε τρία στάδια . Στο πρώτο – απομονωτικό – ο κρατούμενος μένει μόνος του και δεν εργάζεται με σκοπό να ασκήσει την αυτοκριτική του και να βιώσει έντονα την ποινή, που του επιβλήθηκε . Στο δεύτερο – μικτό – ο κρατούμενος μένει μόνος του την νύχτα και την ημέρα εργάζεται με τους συγκατατούμενούς του. Ανάλογα με την εργατικότητα και τη βελτίωση της συμπεριφοράς του καθορίζεται ο χρόνος παραμονής του σ' αυτό το στάδιο. Για να μεταπηδήσει στο επόμενο στάδιο ο κρατούμενος πρέπει να περάσει και τις τέσσερις τάξεις του δεύτερου που διακρίνονται ανάλογα με το χρώμα της στολής του. Βέβαια, μπορεί να υποπέσει σε προηγούμενο στάδιο αν η συμπεριφορά ή η εργασία του δεν είναι η επιθυμητή.

Κατά το τρίτο και τελευταίο στάδιο απολύεται με τον όρο ότι δε' θα διαπράξει στο μέλλον άλλο έγκλημα (ο.π σελ. 52 – 53).

Στον ελλαδικό χώρο η πορεία του σωφρονιστικού συστήματος εξελίσσεται στη διάρκεια τριών περιόδων **α)** 1823 – 1900, **β)** 1901 – 1950, **γ)** 1951 έως και σήμερα . Η πρώτη περίοδος σηματοδοτείται από την Β' Εθνοσυνέλευση του 1823 κατά την οποία ψηφίστηκε το «Το Απάνθισμα των Εγκληματικών». Αλλά μόλις το 1830 με κυβερνήτη τον Ι. Καποδίστρια εφαρμόστηκε το εν λόγω νομοθέτημα αφού προστέθηκαν και άλλα ψηφίσματα «Περί διοργανισμού των Δικαστηρίων», «περί ληστείας», «περί οργανισμού της διοικήσεως των φυλακών». Κατά ορισμένους συγγραφείς λόγω της πληρότητας του χαρακτηρίστηκε ως ο πρώτος Ελληνικός Σωφρονιστικός Κώδικας (Αλεξιάδης 1997, σελ. 105), (Μαυρής 1996, σελ. 107 – 108).

Κατά τη Βαυαρική Αντιβασιλεία σταθμό στην ιστορία της σωφρονιστικής νομοθεσίας αποτελεί το διάταγμα του 1836 «Περί Σωφρονιστικής Φυλακής» που προβλέπεται εφαρμογή του μικτού σωφρονιστικού συστήματος .

Μάλιστα, καθιερωνόταν ο χωρισμός των καταδίκων ανάλογα με το χρόνο της ποινής τους , για την επανορθωτική φυλάκιση και για τους άνδρες και τις γυναίκες ξεχωριστά . Αν και ήταν ένα αξιόλογο νομοθέτημα δεν εφαρμόστηκε γιατί δεν υπήρχε η αναγκαία υποδομή για να ισχύσει (ο.π. σελ. 106 – 107), (ο. π. σελ. 189 – 190).

Στην δεύτερη περίοδο σημείο αναφοράς γίνεται στα 1911 το έργο «Περί οργανώσεως των Φυλακών του Κράτους» του Ν. Δημητρακόπουλου όπου διαχωρίζονταν οι φυλακές σε δικαστικές (με τμήματα γυναικών και ανηλίκων). Το σύστημα που προτιμήθηκε ήταν το προοδευτικό (ιρλανδικό). Ένας ακόμα όρος του προτεινόμενου συστήματος ήταν ότι για την θέση του διευθυντή απαιτούνταν πτυχίο Νομικής ή Ιατρικής . Στα 1920 συναντούμε το νόμο «περί φυλακών». Βάσει αυτού οι φυλακές διακρίνονταν σε επανορθωτικές , εγκληματικές , γυναικείες και ειδικές , καθώς επίσης προβλέφθηκε η Υγειονομική Επιθεώρηση Φυλακών.

Ακόμα, η εργασία των κρατουμένων έγινε υποχρεωτική για τους ποινικούς κατάδικους με αποτέλεσμα να ιδρυθούν κινητές φυλακές για την οδοποιία της χώρας . Στους νόμους του 1923 βρίσκουμε τέλος , νόμους σχετικά με την ίδρυση επτά αγροτικών φυλακών, την επιμόρφωση του προσωπικού και την ίδρυση στο Υπουργείο Δικαιοσύνης «Ανώτατου Σωφρονιστικού Συμβουλίου» (Αλεξιάδης 1997 σελ. 108 – 111).

Εν κατακλείδι, ερχόμαστε στην Τρίτη περίοδο του ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος . Ο Σ.Κ του 1967 είχε χαρακτηριστεί ως “χουντικός” οπότε ήταν εύλογη η επιθυμία της αντικατάστασής του. Ο κώδικας που τον διαδέχθηκε στα 1971 αν και εισήγαγε αρκετές καινοτομίες όπως η έκτιση διακεκομμένης ποινής , κατά τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες υπήρξαν διατάξεις που τον καθιστούσαν υποχείριο της κάθε διοικητικής αρχής ιδιαίτερα με την “αρχή της νομιμότητας” η μεταχείριση του κρατουμένου εγκαταλειπόταν στην άμετρη αυθαιρεσία της διοικητικής αρχής.

Έτσι ύστερα από μια σειρά αυτοκτονιών κρατουμένων και διάφορες τροποποιήσεις φτάνουμε στον Κώδικα Βασικών Κανόνων του 1989 (ο. π. σελ. 111 – 119). Την ίδια εποχή γίνεται μια προσπάθεια αντιμετώπισης του σοβαρού αρχιτεκτονικού ζητήματος των φυλακών. Γι' αυτό προκηρύσσεται Πανελλήνιος Διαγωνισμός Αρχιτεκτονικής για τη δίδυμη φυλακή (δικαστική και κλειστή) Θεσ/νίκης στη Χρυσανγή Λαγκαδά (Σταυροπούλου 1990 σελ. 56). Ο νόμος του 1989 δόθηκε στη δημοσιότητα τον Φεβρουάριο του 1991 και έκτοτε ισχύει ο ίδιος (Αλεξιάδης 1997 σελ. 119 – 124).

Η κρίση του θεσμού της φυλακής

Στην δεκαετία 1960 - 1970 η επαναστατική σκέψη που επικράτησε διείσδυσε και στο χώρο της φυλακής προκαλώντας κρίση στο θεσμό και συγχρόνως αφήνοντας ελεύθερο το πεδίο για την καλλιέργεια νέων εναλλακτικών και καινοτόμων μορφών έκτισης της ποινής προσανατολισμένων κατεξοχήν στην κοινότητα .

Στην Δυτική Ευρώπη και τη Β. Αμερική ήταν διάχυτη η ιδεολογία της σταδιακής μείωσης των φυλακών και της αποκατάστασης τους από “υγιείς” μεθόδους σωφρονισμού μέσα στην κοινότητα και εκτός των πλαισίων της επίσημης ποινικής δικαιοσύνης .

Ο Stanley Cohen στο άρθρο του “Κοινοτικός Έλεγχος : Απομυθοποίηση ή Επαναβεβαίωση ;” αναλύει στα 1987 και ασκεί κριτική στις προσπάθειες εκείνης της εποχής σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, για εξεύρεση νέων πρωτοποριακών και ρηξικέλευτων μορφών εναλλακτικής μεταχείρισης προς τη φυλακή. Γενικά , η τάση που πρωτοστάτησε ήταν ο καταργητισμός (abolitionism) των μέχρι τότε επίσημων φορέων άσκησης σωφρονισμού στους φυλακισμένους . Συγκεκριμένα οι απόψεις των ιδεολογικών ρευμάτων αναφέρονται :

- α) **Στην αποφυλακοποίηση** : με την προοδευτική κατάργηση των φυλακών και των άλλων ολοπαγών ιδρυμάτων και την παροχή των υπηρεσιών αυτών με τη φροντίδα της ανοιχτής κοινότητας .
- β) **Παράκαμψη** : με την απεμπλοκή μεγάλου μέρους παραβατών από την επίσημη ποινική δικαιοσύνη με την ανάπτυξη υπηρεσιών – κοινοτήτων, τοπικών – που δεν θα υπάγονται στο επίσημο σύστημα .
- γ) **Αποκατηγοριοποίηση ή αποστιγματισμός** : έχει στόχο να αποποινικοποιήσει όσες μορφές συμπεριφοράς κρίνονται από την κοινωνία ως παραβατικές , συνεπάγεται η κατάργηση της έννοιας του εγκλήματος .
- δ) **Απονομικοποίηση** : βασίζεται σε παλαιότερες , παραδοσιακές μορφές άσκησης δικαιοσύνης , στα πλαίσια της κοινότητας , απομακρυσμένες από τον επίσημο φορέα .
- ε) **Από – τεχνοκρατισμός** : με την αντικατάσταση του δυσκίνητου τεχνοκρατικού μηχανισμού (ποινική δικαιοσύνη, κοινωνική εργασία , ψυχιατρική) με πιο ευέλικτες υπηρεσίες όπου θα ενισχύουν την ανεπίσημη μέριμνα με αλληλοβοήθεια , με εθελοντική πρωτοβουλία των πολιτών και αυτοβοήθεια .

Όσο ευοίωνες κι αν ακούγονται οι προαναφερθείσες τάσεις τα αποτελέσματα τους ήταν τελείως διαφορετικά από τα αναμενόμενα . Τα πράγματα έγιναν χειρότερα και με την πάροδο του χρόνου προμηνύονταν ακόμα πιο ζοφερά .

Ο Cohen προσυπογράφει τις απόψεις της Cain στην κριτική της για το ριζοσπαστικό κίνημα και την άτυπη δικαιοσύνη που προτείνει .

Η Cain χαρακτηρίζει άχρηστη την πρόταση του ριζοσπαστικού κινήματος αφού έχει οργανωθεί ένα πολύπλοκο και τεραστίων διαστάσεων ανεπίσημο σύστημα υπηρεσιών για θέματα, που θα μπορούσαν να λυθούν ακόμα και με απλή ανοχή.

Θεωρεί αποτυχημένη και ανέφικτη κάθε προσπάθεια ανεπίσημης δικαιοσύνης στηριζόμενης στην κοινότητα για δύο πρωτεύοντες λόγους : α) γιατί δεν θα αποτελεί υποκατάστατη της επίσημης αλλά επικουρική με αποτέλεσμα να περιπλέκει ακόμα πιο πολύ το όλο σύστημα και να ασχολείται με ανούσιες υποθέσεις και β) γιατί μια ετερόχρονη πρόταση κινείται στα πλαίσια της ουτοπίας διότι η μεταφορά μιας παλαιότερης μορφής δικαιοσύνης σε άλλο τόπο και χρόνο δεν είναι δυνατόν να επιτύχει, διότι είναι τελείως διαφορετικές οι συνθήκες και οι απαιτήσεις της εποχής .

Τέλος , τη σκιαγραφεί ως ύπουλη γιατί δημιουργεί μη προβλέψιμα προβλήματα συγκαλύπτοντας τον καταναγκασμό και επεκτείνοντας το δίκτυο του κρατικού κοινωνικού ελέγχου.

Στην εκπνοή της δεκαετίας του `70 οι προβλέψεις της Cain επιβεβαιώθηκαν. Επιπρόσθετα , οι μεταρρυθμιστικές εναλλακτικές λύσεις είχαν απορροφηθεί από το κρατικό επίσημο σύστημα έτσι , οι φυλακές και τα ιδρύματα είχαν ενισχυθεί ακόμα περισσότερο από πριν. Οι νέες δομές δεν αποδείχθηκαν ούτε πιο ανθρώπινες ούτε πιο φθηνές προς τους παραβάτες και το κράτος , ενώ συνεχώς προέκυπταν καινούρια προβλήματα “ύπουλα” επιβάλλοντας τον καταναγκασμό και την συγκαάλυψη.

Το ιδεολογικό κενό που προέκυψε , σύντομα καλύφθηκε από νέες θεωρίες σχετικά με την έλλειψη πόρων, πολιτικού σκοταδισμού και την ιδιοτέλεια και βόλεμα των τεχνοκρατών. Οι διάδοχοι του `60 - `70 διαχωρίζονται στους ριζοσπάστες πεσιμιστές , στους νεοφιλελεύθερους πεσιμιστές και στους αριστερούς ρεαλιστές , σοσιαλιστές ρεαλιστές ή ριζοσπάστες ρεαλιστές . Οι πρώτοι θεωρούν ότι ο κόσμος και η «ανθρώπινη φύση» δεν μπορούν εύκολα να αλλάξουν γι' αυτό πρέπει να ενισχυθούν οι παλιές δομές και να αρκεστούμε σε ρεαλιστικούς στόχους . Πιθανότητα αλλαγής των μορφών μεταχείρισης των παραβατών μπορεί να προκύψει μόνο μετά από ένα συνολικό μετασχηματισμό της κοινωνικής τάξης .

Οι νεοφιλελεύθεροι δηλώνουν δύσπιστοι προς την δυνατότητα αλλαγής ενώ η θεωρία τους περικλείεται στην φράση ότι “...η φιλανθρωπία είναι ύποπτη”. Οι καλές προθέσεις οδηγούν σε καταστροφικά αποτελέσματα , το να κάνεις λιγότερο κακό είναι προτιμότερο από το να προσπαθείς να κάνεις περισσότερο καλό.

Οι ρεαλιστές ριζοσπάστες προστέθηκαν τέλος , ύστερα από μια περίεργη και απρόβλεπτη στροφή. Επανδρώνονται από μια ομάδα ριζοσπαστών εγκληματολόγων της Βρετανίας και της Β. Αμερικής που μελετούσε τις θεωρητικές προσεγγίσεις του `60 και του `70. Αυτοί υποστηρίζουν τη διατήρηση του παραδοσιακού μοντέλου του ποινικού δικαίου – ποινικοποίηση και τιμώρηση. Ωστόσο, επισημαίνεται η ανάγκη εκσυγχρονισμού και εκδημοκρατισμού της αστυνομίας , της πλήρης κάλυψης των αδυνάτων από το νόμο και της ενίσχυσης και προστασίας των τμημάτων της πρόνοιας , κοινωνικής εργασίας , θεραπείας , αποκατάστασης , αντί της συνεχούς επίκρισης που δέχονται .

Από τη μελέτη των θεωριών για την εναλλακτική μορφή μεταχείρισης των παραβατών διαπιστώνουμε ότι είναι ανυπόστατη η προσπάθεια εύρεσης κάποιας θεωρίας – πανάκειας . Και σήμερα βλέπουμε ότι τα τρωτά σημεία που έθιξαν την δεκαετία του `60 - `70 στο σωφρονιστικό σύστημα της φυλακής ισχύουν και σήμερα , ύστερα από 40 χρόνια . Ο εξανθρωπισμός , η εύρεση καλύτερου συστήματος σύλληψης , κρίσης και τιμωρίας , η αλληλοβοήθεια και η εμπλοκή της κοινότητας σε εθελοντικά προγράμματα αποτελούν και σήμερα την “αχίλλειο πτέρνα” του συστήματος και έχουν την ίδια βαρύτητα με αυτή πριν τόσα χρόνια . Καμιά θεωρία δεν μπορεί να εφαρμοστεί εξολοκλήρου και καμιά δεν μπορεί να μη ληφθεί υπόψη. Ο Cohen εστιάζει στον τρόπο που οφείλουν να κινηθούν οι νέες προτάσεις με βάση τρεις αλληλένδετες στρατηγικές : **Πρώτον** την αντιμετώπιση των εναλλακτικών προτάσεων του παρελθόντος πειραματικά και επαγωγικά , **Δεύτερον** τον παραδειγματισμό όχι μόνο από τα λάθη του παρελθόντος αλλά

και από τα ορθά στοιχεία τις επιτυχίες του καθώς αποτελούν σωστή προσέγγιση επιθυμητών στόχων, και Τρίτον τη διεύρυνση του αντικειμένου του κοινωνικού ελέγχου για την αποφυγή της κυριαρχίας της εγκληματολογίας μέσα από συστήματα ανεπίσημης δικαιοσύνης , ουτοπικά κοινόβια και πειράματα αυτοβοήθειας . Ο ίδιος ο Cohen σχολιάζει για την Τρίτη στρατηγική του ότι “...κανείς οπαδός της καταργητικής τάσης δε θα χρειαζόταν επιχειρήματα για να πεισθεί για την αξία της . Εδώ πάντως , θα πρέπει να θυμηθούμε το μήνυμα των ρεαλιστών : κάποιες από τις εναλλακτικές λύσεις πέτυχαν μόνο επειδή βρίσκονται στην σκιά του ποινικού δικαίου”.

Η ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΠΑΤΡΩΝ (Κ.Φ.Π) ΑΠΟ ΤΟ 1979 ΕΩΣ 2002

Η Κλειστή Φυλακή Πατρών (Κ.Φ.Π.) λειτούργησε το 1979 με αρχική δύναμη 141 κρατούμενους (ανηλίκους , ενηλίκους και γυναίκες) και δυνατότητα φιλοξενίας 366 κρατουμένων. Λόγω όμως του μεγάλου αριθμού των κρατουμένων συνήθως φιλοξενεί 440 κατά προσέγγιση κρατούμενους . Η φυλακή ήταν χωρισμένη σε 3 διαφορετικά κτίρια που ήταν οι πτέρυγες των κρατουμένων σε ένα χώρο 40 στρεμμάτων.

Κάθε πτέρυγα διέθετε κεντρική θέρμανση όπως και όλη η φυλακή, 26 θαλάμους δυνατότητας 5 – 6 ατόμων και 6 ατομικά κελιά , το δικό της προαύλιο με ορισμένες αθλητικές εγκαταστάσεις όπως μπάσκετες και μονόζυγα . Όλες οι πτέρυγες επικοινωνούσαν μόνο σ’ ένα σημείο που επιτηρούνταν.

Η φυλακή εκτός από τις πτέρυγες διέθετε εγκαταστάσεις μαγειρείων, φούρνου, εκκλησία , κοινόχρηστους χώρους , εργαστήρια ξυλογλυπτικής και αγγειοπλαστικής ελλιπώς εξοπλισμένα και 4 βιβλιοθήκες με ελληνικά και ξενόγλωσσα βιβλία που βρίσκονται στο χώρο της κοινωνικής υπηρεσίας , χωρίς όμως να υπάρχει στελεχωμένη κοινωνική υπηρεσία .

Το 1988 με τον “Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό” διαγωνισμό για την μελέτη της δίδυμης φυλακής Θεσ/νίκης στη Χρυσανγή Λαγκαδά , αρχίζει να αλλάζει η αρχιτεκτονική όψη και ο χαρακτήρας της φυλακής από τιμωρητικό σε αναμορφωτικό με σκοπό την ηθική και κοινωνική αποκατάσταση του κρατούμενου.

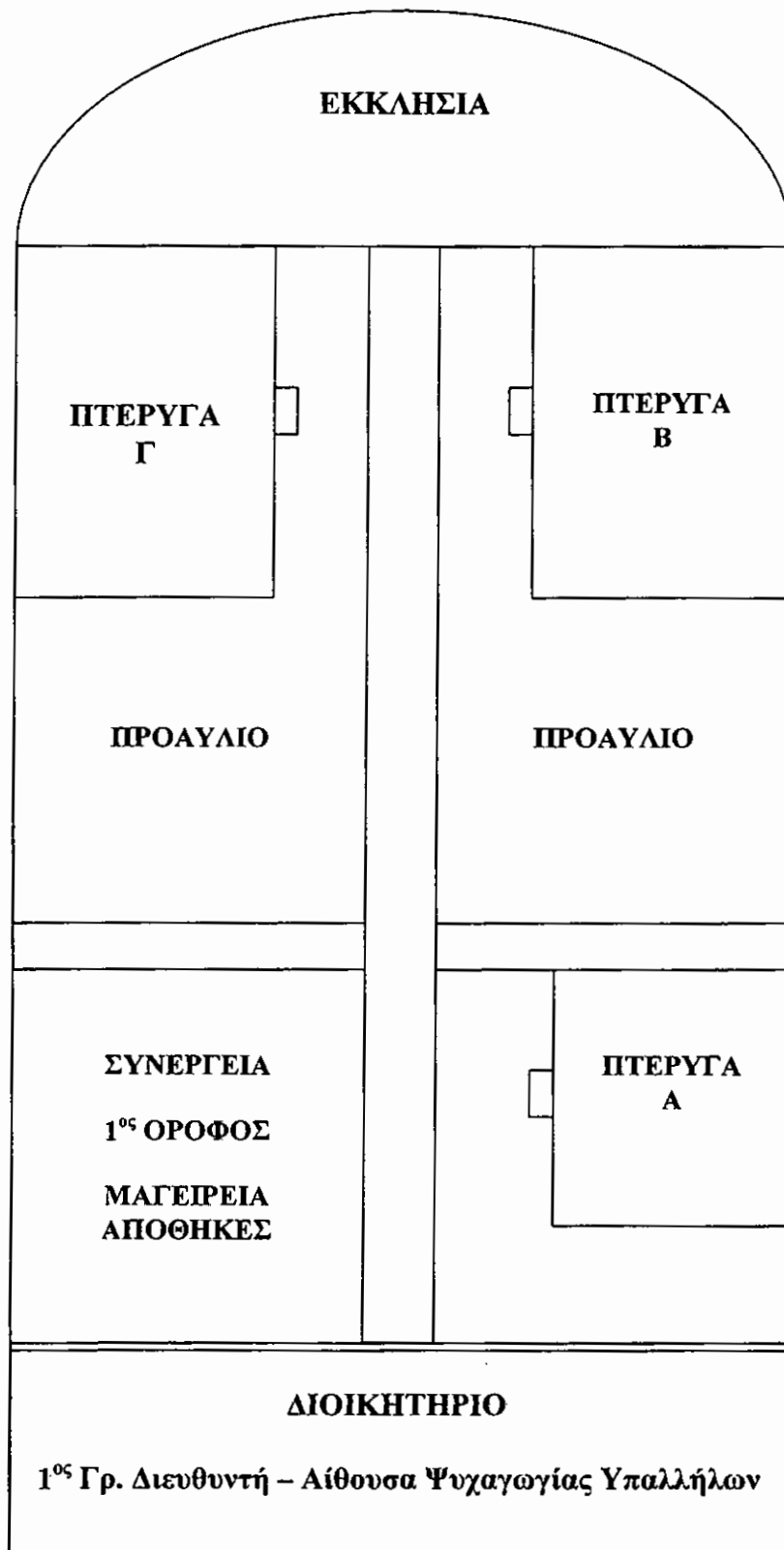
Η μελέτη περιελάμβανε τα εξής κτιριολογικά στοιχεία :

- A) Χώροι μεταβίβασης από τον εξωτερικό στον εσωτερικό κόσμο με δυνατότητες επίσκεψης και από το κοινό. Περιλαμβανομένου εισόδου, θυρωρείου, τα επισκεπτήρια και χώρους αναμονής εξερχόμενων και εισερχόμενων.
- B) Χώροι του διοικητικού προσωπικού που αποτελούνται από τα γραφεία διοίκησης και τις κατοικίες του φυλακτικού προσωπικού και του διευθυντή.
- Γ) Χώροι ιδιωτικοί των κρατουμένων που περιλαμβάνουν :
  - Κοινοτισμό (Θάλαμοι 5 ατόμων και κελιά 1 ατόμου)
  - Χώρους εργασίας κρατουμένων δηλαδή εργαστήρια , φούρνος , μαγειρεία κ.α.
  - Χώρους αναψυχής και κοινωνικών εκδηλώσεων, υπαίθριους χώρους για γυμναστική ή περίπατο και εκκλησία .

(Χ. Σταυροπούλου, 1990 σελ. 56 – 57)

Το παρακάτω σχέδιο μας δίνει μια εικόνα της φυλακής του Αγίου Στεφάνου Πάτρας .

1.9 Περιγραφή στο εσωτερικό της φυλακής

Σύμφωνα με το Σωφρονιστικό κώδικα η δυνατότητα των αυτοτελών καταστημάτων κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους τριακόσιους (300) κρατούμενους (Άρθρο 20, παρ. 3, σελ. 15).

Οι πτέρυγες περιλαμβάνουν κελιά στα οποία τοποθετείται ένας κρατούμενος και θαλάμους δυνατότητας μέχρι έξι (6) ατόμων (Άρθρο 21, παρ. 1 και 2, σελ. 15 – 16).

Στην φυλακή του Αγίου Στεφάνου όμως λόγω υπερπληθυσμού δεν τηρούνται τα παραπάνω άρθρα .

Επανερχόμενοι στο σχέδιο μας , στο μπροστινό μέρος του εσωτερικού της φυλακής υπάρχουν τα γραφεία και η αίθουσα ψυχαγωγίας των υπαλλήλων. Στο ισόγειο του ίδιου μέρους ο χώρος κατανέμεται : Στο γραφείο της Κοινωνικής Υπηρεσία , το Ιατρείο, το Αρχιφυλακείο, το γραφείο του αρχιφύλακα , το λογιστήριο, τα γραφεία της μηχανογράφησης και της γραμματείας και τις αίθουσες επισκεπτηρίων των συγγενών και το γραφείο εισαγγελέα . Στον πρώτο όροφο υπάρχει το γραφείο του διευθυντή, η αποθήκη και η αίθουσα ψυχαγωγίας υπαλλήλων.

Το μεσαίο τμήμα της φυλακής αποτελείται από : τα συνεργεία , τα μαγειρεία , το φούρνο και τις πτέρυγες που ενώνονται με έναν κεντρικό διάδρομο. Ο χώρος που φιλοξενούν τα προγράμματα ... βρίσκονται στο ισόγειο. Στον πάνω όροφο βρίσκονται τα μαγειρεία και ο φούρνος .

Στην συνέχεια θα προσπαθήσουμε να σας περιγράψουμε το εσωτερικό μιας πτέρυγας . Στο ισόγειο της πτέρυγας υπάρχει η καντίνα , το καφενείο και τα ντους που έχουν την δυνατότητα χρήσης οι κρατούμενοι της πτέρυγας . Ανεβαίνοντας με μια εσωτερική σκάλα στον πρώτο όροφο υπάρχει ένας διάδρομος που ενώνει τους θαλάμους και τα κελιά . Κάθε πτέρυγα διαθέτει 6 κελιά και 34 θαλάμους . Σε κάθε κελί διαμένουν 2 κρατούμενοι ενώ σε κάθε θάλαμο 8 κρατούμενοι . Βασικό κριτήριο επιλογής για τα κελιά είναι το να είναι ο κρατούμενος βαρυποινίτης και για τους θαλάμους η ηλικία , η εθνικότητα και η εργασία τους , π.χ. αυτοί που δουλεύουν στα μαγειρεία και

στον φούρνο επειδή σηκώνονται πιο νωρίς από τους άλλους , μένουν μαζί .
Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω κριτήρια στην Α πτέρυγα υπάρχουν κατά
προσέγγιση έλληνες , στη Β πτέρυγα οι περισσότεροι είναι αλβανοί και στη
Γ πτέρυγα κυρίως αλλοδαποί και αφρικανοί .

Περιγράφοντας το εσωτερικό ενός θαλάμου θα μπορούσαμε να πούμε πως
είναι ένας χώρος 24 τ.μ. που στην κάθε γωνία του έχει από ένα διώροφο
κρεβάτι , συνολικά 4 διώροφα κρεβάτια , με δύο δεξιά και αριστερά κομοδίνα
και μια τηλεόραση που ανήκει σε κρατούμενο. Κάθε πτέρυγα έχει το δικό της
προαύλιο.

Τέλος, στο πίσω μέρος της φυλακής υπάρχει η εκκλησία του Αγίου
Ελευθερίου που λειτουργεί τα Χριστούγεννα και το Πάσχα , του Αγίου
Στεφάνου και όταν οι κρατούμενοι το ζητήσουν.

N

Κεφάλαιο 1^ο

Η ζωή μέσα στην φυλακή

1.1 Δικαιώματα – Υποχρεώσεις Κρατουμένων

Κατά το Σωφρονιστικό Κώδικα , ο κρατούμενος πέραν του δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας δεν εμποδίζεται στην άσκηση κανενός άλλου ατομικού δικαιώματος . Σε περίπτωση καταπάτησης κάποιου έχει το δικαίωμα της προσφυγής εγγράφως στην προϊστάμενη σωφρονιστική αρχή. Αναλύοντας πιο διεξοδικά τα δικαιώματα των κρατουμένων σύμφωνα με το Σωφρονιστικό Κώδικα του 1998 άρθρο 5 κατοχυρώνονται το δικαίωμα της ανεξίτηρσκίας , το δικαίωμα του εκλέγειν – εκτός αν έχει αφαιρεθεί νομικά (Σωφρονιστικός Κώδικας, 2001 άρθρο 5) και το δικαίωμα της αντιπροσώπευσης του κρατούμενου (Σ.Κ, άρθρο 5).

Κατά τον Πανούση (1990, σελ. 138) οι κρατούμενοι θα πρέπει να υπακούουν στις εντολές της σωφρονιστικής διοίκησης , χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι στερούνται τα δικαιώματά τους που είναι :

- I. Το δικαίωμα σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ,
- II. Το δικαίωμα σωματικής ακεραιότητας και υγείας ,
- III. Το δικαίωμα στην ελευθερία της συνείδησης ,
- IV. Το δικαίωμα αναφοράς στις αρχές ,
- V. Το δικαίωμα παιδείας ,
- VI. Το δικαίωμα οικογενειακής προστασίας ,
- VII. Το δικαίωμα εργασίας ,
- VIII. Το δικαίωμα ιδιοκτησίας ,

- IX. Το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλειας ,
- X. Το εκλογικό δικαίωμα ,
- XI. Το δικαίωμα έννομης προστασίας ,
- XII. Το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας ,
- XIII. Το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης

1.2 Όροι διαβίωσης κρατουμένων

Εδώ θα αναφερθούμε στις διατάξεις του Σ.Κ που αφορούν στην υγειονομική και ιατρική περίθαλψη των κρατουμένων, στα μέτρα ασφαλείας , στην διατροφή και την ενδυμασία τους .

- I. Με την είσοδο τους στο Σωφρονιστικό Κατάστημα κάθε κρατούμενος εισάγεται σε εξετάσεις , λαμβάνει ατομικό δελτίο υγείας και εφεξής εξετάζεται ανά εξάμηνο, στο οποίο καταγράφονται οι ιατρικές εξετάσεις , η διάγνωση και η θεραπευτική αγωγή. (Άρθρο 27 παρ. 2 Σ.Κ.).
- II. Η ιατρική περίθαλψη εκτελείται από το ιατρικό προσωπικό του Σωφρονιστικού Καταστήματος , ωστόσο, ο κρατούμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει ιατρό δικής του επιλογής ή ακόμα να παραπεμφθεί όταν επείγει η κατάστασή του σε εξωτερικά θεραπευτικά καταστήματα ή νοσηλευτικά ιδρύματα (Άρθρο 19 παρ. 4, Σ.Κ.).
- III. Υπεύθυνοι για την διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας του Σωφρονιστικού Καταστήματος είναι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι . Σε περίπτωση ανυπακοής των κρατουμένων σε διαταγή ή παραβίαση κάποιων από τα πειθαρχικά παραπτώματα του άρθρου 68 Σ.Κ. , ο εισαγγελέας ή ο αναπληρωτής , ο διευθυντής της φυλακής ή ο υποδιευθυντής ή ο αρχιφύλακας καλούν την αστυνομική δύναμη να

λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την επιβολή της τάξης στο κατάστημα (Άρθρο 65 παρ. 1, Σ.Κ.).

Για την καταστολή της αντίδρασης επιβάλλονται πειθαρχικές ποινές , «Η πειθαρχική ποινή δεν επιβάλλεται χωρίς διάταξη νόμου, που να ισχύει πριν από την τέλεση του παραπτώματος και να ορίζει τα στοιχεία του καθώς και τη διαδικασία επιβολής της ποινής». (Άρθρο 66 παρ. 1, Σ.Κ.).

Αυτές ορίζονται ως εξής : α) Περιορισμός σε κελί κράτησης από 1 – 10 ημέρες, β) Μεταγωγή σε άλλο κατάστημα κράτησης , γ) Βαθμοί ποινής από 1 – 30 ημέρες , δ) Στέρηση της δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης . Ειδικότερα , ανάλογα με την κατηγορία που εμπίπτει το παράπτωμα ο Σ.Κ. έχει καθορίσει αντίστοιχες ποινές (άρθρο 69, Σ.Κ.)

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό ως πρόεδρο δηλαδή τον εισαγγελέα , το διευθυντή του Καταστήματος και τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό έχει ως έργο την απονομή αμοιβών και την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων (Άρθρο 70 παρ. 1, Σ.Κ.).

IV. Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα διατροφής των κρατουμένων αποφασίζεται από τον ιατρό του καταστήματος , σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Φυλακής και ελέγχεται καθημερινά από τον Διευθυντή. Εξαιρέσεις γίνονται για ιατρικούς , θρησκευτικούς και λόγους πεποιθήσεως . Οι κρατούμενοι μετά από άδεια του διευθυντή και με τη συναίνεση του ιατρού έχουν τη δυνατότητα να παρασκευάσουν μόνοι τους το γεύμα τους . Θα ήταν σημαντική παράλειψη να μην αναφερθεί το δικαίωμα των κρατουμένων στην απεργία πείνας με την ιατρική επίβλεψη του ιατρού σε ειδικό χώρο του καταστήματος (Άρθρο 31 / 32, Σ.Κ.)

V. Η ενδυμασία των κρατουμένων παραμένει ίδια με αυτή έξω από τη φυλακή, χωρίς κανένα χαρακτηριστικό γνώρισμα , που να προδίδει την

ιδιότητά τους . Η φυλακή έχει την φροντίδα παροχής ενδυμάτων / υποδημάτων / κλινοσκεπασμάτων στους κρατούμενους , που δεν έχουν αυτή την ευχέρεια χωρίς να έχουν ταπεινωτικό χαρακτήρα , όσο για τους κρατούμενους - εργαζόμενους η φυλακή τους προμηθεύει τον κατάλληλο ρουχισμό, τον οποίο φορούν μόνο στην εργασία τους (Άρθρο 33 Σ.Κ.)

1.3 Επικοινωνία με το Ευρύτερο Κοινωνικό Περιβάλλον

Βασικός σκοπός της επικοινωνίας του κρατούμενου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον είναι η ψυχική και συναισθηματική του γαλήνη και ισορροπία , με τελικό στόχο την επανένταξή του στο κοινωνικό περιβάλλον.

Τα μέσα επικοινωνίας που προσφέρονται στον κρατούμενο είναι :

1) επισκέψεις , 2) τηλεφωνική επικοινωνία , 3) τηλεγραφήματα – επιστολές
4) άδειες εξόδου , 5) ημιελεύθερη διαβίωση (Άρθρο 51 παρ. 1 – 2, Σ.Κ.)

Γ1. Στις επισκέψεις των κρατουμένων επιτρέπονται οι αποδεδειγμένοι συγγενείς α' , β' και γ' βαθμού καθώς επίσης φιλικά πρόσωπα κατ' εξαίρεση και μετά από αίτηση και έγκριση από το Συμβούλιο Φυλακής. Βασικό κριτήριο για την αποδοχή της αίτησης αποτελεί η διαγωγή του κρατούμενου. Οι κατάδικοι δικαιούνται ένα επισκεπτήριο την εβδομάδα Τρίτη ή Τετάρτη ή Πέμπτη αντίστοιχα με την πτέρυγα στην οποία διαμένουν (Α, Β, Γ) για τη φυλακή του Αγίου Στεφάνου και διάρκειας μέχρι 45'. Οι υπόδικοι δικαιούνται επισκεπτήρια και τις τρεις ημέρες του επισκεπτηρίου ανεξαρτήτως πτέρυγας (Άρθρο 52 , Σ.Κ.).

Γ2. Οι τηλεφωνικές επικοινωνίες είναι επιτρεπτές από καρτοτηλέφωνα, τα οποία βρίσκονται σε κάθε πτέρυγα με δική τους δαπάνη εκτός των περιπτώσεων, που ο κρατούμενος δεν έχει την οικονομική άνεση, οπότε τα έξοδα παρέχονται από την Υπηρεσία . Απαγορεύεται η κατοχή και χρήση κινητών τηλεφώνων (Άρθρο 53, Σ.Κ.).

- Γ3.** Ο κρατούμενος μπορεί ακόμα να επικοινωνεί μέσω τηλεγραφημάτων ή επιστολών με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Σε κάθε πτέρυγα είναι τοποθετημένο γραμματοκιβώτιο το οποίο χρησιμοποιείται από τους φυλακισμένους . Η παραλαβή και η αποστολή των γραμμάτων γίνεται σε καθημερινή βάση, από τον υπεύθυνο φύλακα κάθε πτέρυγας. Οι επιστολές αποστέλλονται με δικές τους δαπάνες , ενώ σε περίπτωση που αυτός αδυνατεί , τα έξοδα καλύπτονται από τη Διεύθυνση. Το περιεχόμενο τους δεν ελέγχεται παρά μόνο σε κατάσταση κινδύνου. Παρόλα αυτά στον Άγιο Στέφανο τα γράμματα ανοίγονται μπροστά στον κρατούμενο και ελέγχεται το περιεχόμενο του φακέλου χωρίς ωστόσο να ελέγχεται το περιεχόμενο του γράμματος (Σ.Κ., ο. π. αν.).
- Γ4.** Θα παρουσιάσουμε τους όρους χορήγησης τριών (3) διαφορετικών αδειών : **α)** η άδεια εξόδου, **β)** έκτακτη άδεια και **γ)** εκπαιδευτική άδεια.
- Για να εγκριθεί η άδεια του κρατούμενου πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις : **α)** Αν είναι κατάδικος να έχει εκτίσει το 1/5 της ποινής του χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών εργασίας και η κράτηση του να είναι πάνω από τρεις (3) μήνες . **β)** Σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης ο κρατούμενος θα πρέπει να έχει εκτίσει οκτώ (8) έτη . **γ)** Να μην εκκρεμεί ποινική δίωξη για απόδραση ή άλλη αξιόποινη πράξη, η οποία επιβαρύνει τον κρατούμενο με τρίμηνη φυλάκιση. **δ)** Μεγάλη βαρύτητα δίνεται στην προσωπικότητα και τη συμπεριφορά της κράτησής του και κατά τη διάρκεια προηγούμενων αδειών. **ε)** Σημαντικό ρόλο παίζει η οικογενειακή του κατάσταση, η κοινωνική θέση της οικογένειας του και οι υποχρεώσεις του απέναντι σ' αυτή. **στ)** Τέλος , επισημαίνεται η σπουδαιότητα και η ωφέλεια της άδειας στην τελική και πλήρη επανένταξή του στην κοινωνία (Άρθρο 55, Σ.Κ.).

1.4 Είδη Αδειών

A) Άδεια Εξόδου

Όλοι οι κρατούμενοι που πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις δικαιούνται 40 ημέρες κάθε έτος άδεια , η οποία συνυπολογίζεται στο χρόνο ποινής . Στον κρατούμενο μπορεί να χορηγηθεί από μία (1) έως οκτώ (8) ημέρες άδεια κάθε φορά εκτός των περιπτώσεων, που ο τόπος διαμονής του κρατούμενου είναι 300 χλμ ή κατοικεί σε νησί οπότε του δίνεται μία (1) ημέρα πριν και μία (1) μετά , για τα οδοιπορικά . Για την χορήγηση της επόμενης άδειας θα πρέπει να έχουν μεσολαβήσει τουλάχιστο δύο (2) μήνες.

Πριν την χορήγηση κάθε άδειας ελέγχεται αν ο κρατούμενος διαθέτει την δυνατότητα να καλύψει τα έξοδα μεταφοράς του, αν όχι έχει την δυνατότητα να ταξιδέψει δωρεάν με δημόσια μεταφορικά μέσα , επίσης ελέγχεται ο χώρος διαμονής του. Ο φυλακισμένος μετά την έξοδο του υποχρεούται να παρουσιαστεί στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής , που φιλοξενείται (Άρθρο 56, Σ.Κ.).

B) Έκτακτη Άδεια

Οι κρατούμενοι δικαιούνται της χορήγησης έκτακτης άδειας όταν συντρέχουν λόγοι επιτακτικής ανάγκης όπως ο θάνατος ή η γέννηση συγγενούς α' βαθμού. Στην περίπτωση αυτή ο κρατούμενος συνοδεύεται από φύλακα . Η εν λόγω άδεια χορηγείται είτε από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης , είτε από τον ίδιο τον Διευθυντή του καταστήματος , ο οποίος ενημερώνει τον αρμόδιο εισαγγελέα (Άρθρο 55, Σ.Κ. Κ'58)

Γ) Εκπαιδευτική Άδεια

Για την χορήγηση εκπαιδευτικής άδειας θα πρέπει να έχουν οριστεί οι ώρες και οι ημέρες απουσίας του κρατούμενου καθώς και το Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

στο οποίο θα φοιτήσει . Η επιτροπή όμως εξετάζει εκτός των άλλων και τα παρακάτω :

- Την προσωπικότητα και την συμπεριφορά των κρατουμένων κατά την διάρκεια των αδειών που τυχόν έχει πάρει .
- Την επαγγελματική, οικογενειακή, ατομική και κοινωνική τους κατάσταση.
- Τυχόν οικογενειακές υποχρεώσεις .
- Τα οφέλη που μπορεί να προσκομίσει από τη χορήγηση εκπαιδευτικών αδειών που θα συμβάλλουν στην αλλαγή της συμπεριφοράς και της προσωπικότητας του κρατουμένου (Μ. Ζαφειροπούλου, 1997, σελ. 14).

Η ακύρωση της άδειας αποφασίζεται από τον Διευθυντή και τον Κοινωνικό Λειτουργό όταν η φοίτηση του κρατούμενου ολοκληρωθεί , όταν ο κρατούμενος δεν αξιοποιεί σωστά την άδειά του, όταν κατά τη διάρκεια της άδειάς του έχει υποπέσει σε κάποια αξιόποινη πράξη και τέλος , όταν ο κρατούμενος έχει κακή διαγωγή εντός της φυλακής (Άρθρο 56, Σ.Κ. 1998 / Άρθρο 58, Σ.Κ. 2001)

Συμβούλιο Αδειών

Για την χορήγηση αδειών υπεύθυνο είναι το Συμβούλιο Φυλακής αποτελούμενο από τον Εισαγγελικό Λειτουργό, τον Διευθυντή, τον Ψυχολόγο, τον Ειδικό Επιστήμονα και τον αρχαιότερο Κοινωνικό Λειτουργό. Σύμφωνα με το Σ.Κ. 1998 άρθρο 55 και με του 2001 άρθρο 70 παρ. 1.

Στον Άγιο Στέφανο η επιτροπή αποτελείται από τον Εισαγγελικό Λειτουργό, το Διευθυντή του Καταστήματος και τον αρχαιότερο Κοινωνικό Λειτουργό.

1.5 Καθημερινό Πρόγραμμα Φυλακής

α) Για τους μη εργαζόμενους κρατούμενους

Η φυλακή και το προαύλιο ανοίγει καθημερινά στις 07:30 το πρωί . Μέχρι τις 12:00 οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα εκτός από την έξοδο τους στο προαύλιο να κάνουν επισκέψεις σε άλλους θαλάμους εντός της πτέρυγας τους . Στο χρονικό αυτό διάστημα πραγματοποιούνται οι επισκέψεις των συγγενών και οι επαφές με το προσωπικό της φυλακής . Στις 12:00 κλείνει το προαύλιο και κάθε πτέρυγα με σειρά προτεραιότητας κατευθύνεται από την εσωτερική σκάλα στα μαγειρεία . Από τις 12:45 μέχρι τις 15:00 το χειμώνα και 16:00 το καλοκαίρι η φυλακή κλείνει εντελώς και κάθε κρατούμενος έχει τη δυνατότητα να συναναστρέφεται με τους συγκατατούμενούς του στον ίδιο θάλαμο ή στο ίδιο κελί . Στις 15:00 το χειμώνα και στις 16:00 το καλοκαίρι η φυλακή και το προαύλιο ανοίγει και πάλι . Με την διαδικασία που ήδη περιγράφηκε στις 18:00 οι κρατούμενοι κατευθύνονται για το βραδινό τους γεύμα . Με τη δύση του ηλίου το προαύλιο κλείνει και όλη η φυλακή στις 21:30 Η μόνη περίπτωση που μπορεί να ανοίξει πριν τις 07:30 το πρωί είναι για λόγους υγείας . Μέχρι να κοιμηθούν μπορούν να παρακολουθήσουν τηλεόραση, να ακούσουν ραδιόφωνο ή να παίξουν κάποιο παιχνίδι – τα παραπάνω ανήκουν στους κρατούμενους – ή ακόμα να ανταλλάξουν επισκέψεις μεταξύ τους .

β) Για τους εργαζόμενους κρατούμενους

Όλοι οι κρατούμενοι , που εργάζονται ξυπνούν στις 07:30 με εξαίρεση όσους δουλεύουν στο φούρνο, που ξυπνούν στις 05:00 π.μ. και τελειώνουν στις 11:00 Επιπρόσθετα , αυτοί του μαγειρείου που ξυπνούν στις 06:00 Συνήθως , οι κρατούμενοι που εργάζονται σ' αυτές τις θέσεις βρίσκονται στον ίδιο θάλαμο. Το κυλικείο και τα μαγειρεία λειτουργούν σε δύο βάρδιες – πρωινή και απογευματινή – για την ξεκούραση των κρατουμένων.

Συνθήκες Διαβίωσης

Στους κρατούμενους παρέχονται όλες οι απαραίτητες συνθήκες υγιεινής διαβίωσης και καθαριότητας από το Σωφρονιστικό Κατάστημα για την εξασφάλιση της ατομικής υγιεινής και καθαριότητας των φυλακισμένων.

Οι κρατούμενοι σύμφωνα με τους κανόνες , που επιβάλλει η Διεύθυνση έχουν την υποχρέωση να διατηρούν τους κοινόχρηστους χώρους καθαρούς για την διασφάλιση της υγιεινής προστασίας όλων (Άρθρο 25, σελ. 20 Σ.Κ.).

Σε περίπτωση που κάποιος κρατούμενος βρίσκεται σε ψυχολογική υπερδιέγερση ή πάσχει από μεταδοτική νόσο μπορεί να του επιβληθεί η απομόνωση, σε ειδικό ξεχωριστό κελί , όπου μένει έως ότου σταματήσει να συντρέχει ο συγκεκριμένος λόγος . Στο κελί απομόνωσης ο φυλακισμένος εγκαθίσταται μόνο για κατευνασμό, για προφύλαξη, για παρατήρηση και ποτέ για τιμωρία (Άρθρο 94, Σ.Κ.).

1.6 “Η κοινωνία της φυλακής”

Οι φυλακισμένοι με την είσοδο τους στο Σωφρονιστικό Κατάστημα υποχρεούνται για την ομαλή διαβίωση τους να υπακούσουν σε δύο κατηγορίες κανόνων : αυτούς της διεύθυνσης του καταστήματος και αυτούς των κρατουμένων. Λόγω της αντιφατικότητας που περιέχει η φράση αυτή πρέπει ουσιαστικά να αποδεχθούν τη μία κατηγορία και να αποδοκιμάσουν την άλλη.

Στα 1961 ο Wheeler στη μελέτη του σε δύο φυλακές υψηλής ασφαλείας για τη νομότυπη συμπεριφορά των κρατουμένων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συμπεριφορά τους από την είσοδό τους στη φυλακή ως την αποφυλάκιση εξελίσσεται σε μια καμπύλη U. Την πρώτη και την τελευταία περίοδο στη φυλακή οι κρατούμενοι συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κανόνες της φυλακής χωρίς να δημιουργούν σοβαρά προβλήματα . Αυτό

εξηγείται καθώς τις δύο αυτές περιόδους οι κρατούμενοι είναι στραμμένοι προς νομοταγείς κοινωνικές ομάδες . Με την εισαγωγή τους στην φυλακή οι κρατούμενοι διατηρούν την κουλτούρα του έξω κόσμου, ενώ πριν την αποφυλάκιση τους ενδιαφέρονται για τη ζωή τους έξω. Στο μεσοδιάστημα παρουσιάζουν συνήθως τα περισσότερα προβλήματα – συγκρούσεις , ανυπακοή στους κανόνες , πειθαρχικά .

Οι κανόνες των κρατουμένων υπάγονται σε διαφορετικές κατηγορίες κάποιοι είναι προειδοποιητικοί . Don't interfere with inmates interests (Μην ανακατεύεσαι στα ενδιαφέροντα των εγκλείστων) ή Never rat on a con (Ποτέ μη προδίδεις ένα συγκρατούμενο) ή Don't be a sucker (Μην είσαι γλείφτης). Για την αποφυγή συμπλοκών υπάρχουν οι κανόνες Don't lose your head (Μη χάνεις τα λογικά σου), Play it cool (Να είσαι ψύχραιμος). Για την επίτευξη ηρεμίας μεταξύ τους υπάρχουν οι κανόνες Be right (Να είσαι σωστός), Don't break your word (Μην αθετείς τον λόγο σου), Don't steal from the con (Μην κλέβεις από τους κρατούμενους), Don't sell favors (Μην πουλάς χάρες). Για την διατήρηση του εαυτού τους σε καλή κατάσταση Don't weaken (Μην αδυνατίζεις), Be tough, be a man (Να είσαι σκληρός, να είσαι άντρας). Γενικά , ο κανόνας που επικρατεί είναι το Do your own time (πέρνα τον καιρό σου) (Αρχιμανδρίτου 2009 σελ. 102 – 104).

Οι συγκεκριμένοι κανόνες καθορίζουν και τους ρόλους που παίζουν οι κρατούμενοι στη φυλακή. Η κυρίαρχη – όχι όμως αριθμητικά – είναι η ομάδα των κλεφτών, που χαίρει σεβασμού, διότι είναι ψύχραιμοι , αξιοπρεπείς και με ψυχικές και σωματικές αντοχές . Τη σημαντικότερη ομάδα αποτελούν οι ηρωινομανείς . Μολονότι είναι κοινωνικά , ευχάριστοι και δραστήριοι δεν είναι το ίδιο σεβαστοί με τους κλέφτες εξαιτίας της εξάρτησής τους από τα ναρκωτικά . Οι politicians (πολιτευόμενοι) ή merchants (έμποροι) ή gamblers (χαρτοπαίχτες) ασκούν τον οικονομικό έλεγχο της φυλακής .

Οι queens (βασίλισσες) είναι όσοι έχουν δηλώσει ότι είναι ομοφυλόφιλοι , ενώ οι punks όσοι έχουν βιαστεί. Οι σκληροί , εριστικοί της φυλακής είναι οι

toughs (σκληροί), crazier (τρελοί), hard rocks (σκληροί ροκ), tush hogs που χρησιμοποιούν τη βία για να επιβληθούν. Από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα και μάλιστα για οικονομικά εγκλήματα προέρχεται η ομάδα των square johns, assholes, hoosiers, οι ερασιτέχνες εγκληματίες . Την πιο απωθητική ομάδα στην κοινωνία της φυλακής αποτελούν οι raps οι δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων , επίσης τη λιγότερη εκτίμηση τρέφουν όλοι για τους rats stool pigeons, snitchers (χαφιέδες , ρουφιάνους , καρφιά) (Λαμπροπούλου 1990, σελ. 30 – 32).

Μια άλλη όψη των ομάδων των φυλακών συσχετιζόμενη με τους ρόλους της ελεύθερης κοινωνίας εκφράζει η θεωρία του Schrag . Σύμφωνα μ' αυτή υπάρχουν τέσσερις τύποι ομάδων : 1) Ο right guy (antisocial) . Έχει σοβαρό εγκληματικό παρελθόν, κατάγεται από μη προνομιούχα κοινωνικά στρώματα και είναι η ηγετική μορφή στη κοινωνία των κρατουμένων, 2) Ο square john (prosocial) κομφορμιστής ,προέρχεται από τη μεσαία τάξη και δεν έχει σοβαρό εγκληματικό παρελθόν, 3) Ο con – politician (psendosocial) είναι ο στυγνός εγκληματίας , ιδιοτελής , εκμεταλλεύεται τόσο τους συγκρατούμενους όσο και το προσωπικό για την εξυπηρέτηση των προσωπικών του συμφερόντων και συνήθως έχει αξιοσέβαστη κοινωνική θέση, 4) Ο outlaw (asocial) είναι αυτός που η ζωή του έχει αναλωθεί σε ιδρύματα (ορφανοτροφεία , αναμορφωτήρια , φυλακές) εμπλέκεται σε απροσχεδίαστα εγκλήματα και είναι ο επαναστάτης της φυλακής (ο.π. σελ. 33).

Εξέλιξη της προηγούμενης έρευνας αποτέλεσε αυτή των Irwin & Cressey. Οι φυλακισμένοι εδώ χωρίζονται στους κλέφτες : 1) τους έξυπνους (smarts), σκληροί (toughs) και αυτόνομοι (autonomer) , 2) φυλακισμένους : νέοι ενήλικες με σοβαρό εγκληματικό παρελθόν (οι outlaws, right guys, con – politicians), 3) τους νόμιμους : square johns δεν έχουν εγκληματικό παρελθόν εκτός του λόγου που εκτίουν ποινή και το ποσοστό υποτροπής τους

παρουσιάζεται το πιο χαμηλό εν συγκρίσει με τις δύο άλλες ομάδες (ο.π. σελ. 33).

Στην Ελλάδα η μόνη έρευνα για την κοινωνία των φυλακών είναι αυτής της ερευνητικής ομάδας του Ε.Κ.Κ.Ε το 1982 και πραγματοποιήθηκε στις φυλακές της Κέρκυρας , Επταπυργίου, Αίγινας , Χαλκίδας , Τίρυνθας και Βόλου. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διεξήχθησαν οι παρακάτω τύποι κρατουμένων.

- * 1. ο κοινωνικός τύπος (ωραίος) ο οποίος συμμορφώνεται με τους κανονισμούς της φυλακής και των κρατουμένων χωρίς να επιδιώκει την εύνοια καμιάς .
- 2. ο αντικοινωνικός τύπος (ο ρουφιάνος) που επιδιώκει τη' σύναψη καλών σχέσεων με τη διεύθυνση , με αποτέλεσμα να παραγκωνίζεται από τους συγκρατούμενούς του.
- 3. ο ψευδοκοινωνικός τύπος (right guy, μάγκας) είναι αντίθετος με τους κανονισμούς της φυλακής και έχει αποδεχτεί μόνο αυτούς των κρατουμένων.
- 4. τέλος , ο τύπος ακοινωνικός (ο επαναστάτης , ο ταραξίας) που αποδοκιμάζει και τους δύο κανονισμούς και είναι εχθρικός προς όλους (ο.π. 37 – 39).

1.7 “ Η φυλακή όπως βιώνεται από τους κρατούμενους”

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της ζωής των πολιτών σύγχρονων κοινωνιών είναι ότι η μέρα τους κατανέμεται σε τρεις διαφορετικές δραστηριότητες : 1) του ύπνου, 2) της εργασίας και 3) της ψυχαγωγίας . Επομένως , κατά τη διάρκεια της μέρας θα μετακινηθούν σε διαφορετικούς χώρους , θα συναναστραφούν με διαφορετικά άτομα και θα παίξουν διαφορετικούς ρόλους (του εργαζόμενου, του μέλους οικογένειας , του φίλου). Αντίθετα , οι κρατούμενοι εκτελούν όλες τις προαναφερθείσες λειτουργίες στον ίδιο χώρο,

συναναστρεφόμενοι τους ίδιους ανθρώπους και καθημερινά κάτω από την ίδια τυπική τελετουργία , τηρώντας πιστά χωροχρονικά το πρόγραμμα της φυλακής (Goffman 1994, σελ. 25).

Συνεπώς , οι κρατούμενοι εγκαταλείπουν τις συνήθειες , τις δραστηριότητες του έξω κόσμου αφήνουν την “κουλτούρα” του κοινωνικού τους περιβάλλοντος αποσύρονται από τους ρόλους τους και υποχρεούνται να υιοθετήσουν την “κουλτούρα” που τους επιβάλλει η φυλακή. Η αλλαγή κουλτούρας , η στέρηση των κρατουμένων από τους κοινωνικούς ρόλους και η αδυναμία τους να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις του έξω κόσμου τείνουν προς την αποπαίδευση των τροφίμων με την ανικανότητα τους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνικής ζωής όταν επιστρέψουν σ’ αυτή (ο.π. σελ. 32). Ιδιαίτερα όταν το χρονικό διάστημα είναι μεγάλο παρατηρούνται συναισθήματα αναξιοσύνης , ταπείνωσης του εαυτού τους και αμφισβήτησης . Με το πέρασμα του χρόνου οι κρατούμενοι έχουν όλο και λιγότερη δυνατότητα να εξουσιάζουν τον εαυτό τους . Δεν μπορούν να επέμβουν στο περιβάλλον τους με σκοπό να αλλάξουν τη ροή των πραγμάτων για να επιτύχουν τα αποτελέσματα που επιθυμούν. Συνέπεια αυτών είναι η φθίνουσα πορεία των κρατουμένων με μειωμένες αντιδράσεις και φαινόμενα κατάθλιψης . Συγκεκριμένα , η ασυλοποίηση δεν παρατηρείται μόνο στη φυλακή αλλά σε όλα τα ολοπαγή ιδρύματα και παρουσιάζεται σε τέσσερις διαφορετικές μορφές . Σύμφωνα με τον Goffman, 1994 σελ. 72 – 83) έχουμε :

1. **την καταστασιακή απόσυρση.** Ο κρατούμενος παρουσιάζει σταδιακή απόσυρση από το περιβάλλον του και αποστασιοποιείται από οτιδήποτε και μένει μόνος με τις σκέψεις του. Για την περιγραφή της κατάστασης έχουν επικρατήσει οι όροι “ψύχωση της φυλακής”, “παλινδρόμηση”.
2. **την αδιάλλακτη γραμμή.** Χαρακτηρίζει τους τροφίμους που αρνούνται επίμονα να συμμορφωθούν με τους κανόνες των φυλακών και να υπακούσουν στις εντολές του προσωπικού. Η έντονη άρνηση

των κρατουμένων εκφράζει την έσχατη προσπάθεια των κρατουμένων να αμυνθούν, να αποτρέψουν την αφομοίωση τους από το σύστημα των φυλακών. Ωστόσο, η φάση αυτή είναι μεταβατική και σύντομα τη διαδέχεται κάποια από τις τρεις άλλες μορφές .

3. **την εποίκιση.** Οι κρατούμενοι ικανοποιούνται από το μικρό στοιχείο του έξω κόσμου, το ομοίωμα του και το λαμβάνουν ως όλο. Οι κρατούμενοι δείχνουν ενθουσιασμό, είναι ευχαριστημένοι από τη ζωή τους στη φυλακή το δε προσωπικό αισθάνεται υπεύθυνο γι' αυτή. Οι υπόλοιποι συγκρατούμενοι χαρακτηρίζουν τέτοιες συμπεριφορές ως αξιολύπητες .
4. **την μεταστροφή.** Οι κρατούμενοι ενστερνίζονται την άποψη του προσωπικού για τους ίδιους και ανταποκρίνονται τέλεια στο ρόλο που η ίδια η φυλακή τους διένειμε . Είναι πάντα διαθέσιμοι και έτοιμοι να τελέσουν κάθε διαταγή και να ικανοποιήσουν κάθε επιθυμία του προσωπικού. Χαρακτηρίζονται ως “καλά παιδιά” και είναι πρόθυμοι να ξεναγήσουν και να μιλήσουν στους επισκέπτες . Από τους συγκρατούμενους τους αντιμετωπίζονται ως γλείφτες. (ο.π. σελ. 72 – 74).

Η Goodstein (1979 σελ. 229 – 239) αντιπαραθέτει τους όρους α) ιδρυματοποιημένος , β) επαναστατημένος, γ) αισιόδοξος , και δ) θεατρίνος σ' αυτούς του Goffman .

1.8 “Η φυλακή ως ετεροτοπία”

Όσα μέχρι στιγμής ειπώθηκαν δίνουν την εντύπωση ότι η φυλακή και η ζωή σ' αυτή δεν απέχει πολύ, αν εξαιρέσουμε τον εγκλεισμό, από τη δική μας . Ωστόσο, η πραγματικότητα δεν ανταποκρίνεται στην εικόνα που θέλουμε να πιστεύουμε . Αρχίζοντας από το γεγονός ότι η φυλακή ανήκει στα ολοπαγή, ολοκληρωτικά – total institution – ιδρύματα έχουν φυσικά και τεχνικά σύνορα

, ώστε να αποξενώνονται από την υπόλοιπη κοινωνία όπως , οι ψηλοί τοίχοι , τα συρματοπλέγματα , τα έλη , τα δάση, οι απόκρημνοι βράχοι , συναντώνται στην περίβολο της φυλακής προ κειμένου να γίνεται αισθητό το πέρασμα σ' ένα άλλο κόσμο (των φυλακισμένων) ή την έξοδο στον έξω κόσμο (κοινωνία) (Goffman 1994, σελ. 24).

Αναμφισβήτητα ο χώρος της φυλακής και η διαφορετικότητα από το δικό μας , αποτελεί σημείο προσδιορισμού των “έξω” και των “μέσα”. Οι περισσότερες φυλακές χωροθετούνται μακριά από την υπόλοιπη κοινωνία πράγμα που φανερώνει την τάση του κόσμου να απορρίψει τους κρατούμενους , να τους συγκεντρώσει σ' ένα χώρο ασφαλή για να μην κινδυνεύει από τα εγκλήματά τους και να τους λησμονήσει (Βασίλης Γκανιάτσας 1990 σελ. 59 – 62)..... “οι φυλακές κτίζονται κυρίως για να συμβολίζουν τι δεν ανέχεται μια κοινωνία , εξοντώνουν τις αντιθέσεις , λειτουργούν για τον εξιλασμό των «υγιών» μελών μιας κοινωνίας ενώ παράλληλα τηρούν τα προσχήματα του ανθρωπισμού και της μεγαλοθυμίας (κατάργηση βασανισμού, θανατικής ποινής).....” (ο.π. σελ. 60).

Η ετεροτοπία αυτή της φυλακής δεν περιορίζεται στην διάκριση της κοινωνίας των έξω πολιτών και της κοινωνίας των κρατουμένων, αλλά αναφέρεται και στη γεωμετρική ιεράρχηση του χώρου της φυλακής τετράγωνα ή ορθογώνια κτίρια ιεραρχημένα , οριοθετημένα , πειθαρχημένα και ταυτόχρονα περίπλοκα , που καθορίζουν σε ποιο κτίριο βρίσκεται ποιο άτομο και σε ποια θέση (ο.π. σελ. 61 – 62).

Η καλλιέργεια και η ενίσχυση της ιδέας της ετεροτοπίας στην κοινή γνώμη και συγκεκριμένα σ' αυτή του ελληνικού κοινού μέσα από την ενημέρωση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης , έχει ως αποτέλεσμα την στασιμότητα του χώρου των φυλακών σε σχέση με άλλες χώρες μιας και η ελληνική κοινωνία συχνά αποπροσανατολίζεται . Η ανάγκη επαφής του έξω κόσμου με τους φυλακισμένους αν και έχει γίνει κατανοητή από τους εγκληματολόγους δε νομοθετείται διότι η κοινή γνώμη δημιουργεί εμπόδια , σύμφωνα με τα

αποτελέσματα ερευνών. Έτσι ενώ οι άδειες καταδίκων ή οι συζυγικές επισκέψεις αποτελούν θεσμούς σε άλλες χώρες , στην Ελλάδα ακόμα και η παροχή αδειών εγκρίνεται όταν πληρούνται αυστηρές προϋποθέσεις . Όσο για άλλες μορφές έκτισης ποινής (κατά διαστήματα , ανοικτή) φαίνεται ότι απέχει πολύ από την ελληνική πραγματικότητα . Για το ξεπέραςμα αυτών των εμποδίων / κωλυμάτων σημαντικό ρόλο θα μπορούσαν να αναλάβουν οι ενώσεις κρατουμένων, αποφυλακισμένων αλλά και οι συμπαραστάτες τους όπως οι εκπαιδευτές προγραμμάτων αποφυλακισμένων αλλά και οι συμπαραστάτες τους όπως οι εκπαιδευτές προγραμμάτων φυλακών και το επιστημονικό προσωπικό των φυλακών (Σπινέλλη 1990 σελ. 67 – 69).

Κεφάλαιο 2^ο

Ορισμοί

2.1 Ορισμοί Εργασίας – Επαγγέλματος

Αναμφισβήτητα , η εργασία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του ανθρώπου, καθώς ομολογουμένως τον ανέσυρε από τον πρωτογονισμό, τον κατέστησε κυρίαρχο της φύσης και τον έχρησε δημιουργό του πολιτισμού του.

Στην αναζήτηση κάποιου ορισμού της έννοιας της εργασίας παραθέτουμε τους ακόλουθους ως τους πιο περιεκτικούς , αντιπροσωπευτικούς της έννοιας.

- α) Εργασία είναι η παραγωγή ενός έργου, ενός αποτελέσματος , ύστερα από την καταβολή ορισμένων δυνάμεων δηλαδή εργασία σημαίνει κίνηση, ζωή, σκέψη, επανάληψη, άσκηση ή ακόμα προσφορά , δημιουργία , κατασκευή , παραγωγή αγαθών, γέννα .... Και ακόμα πιο πέρα : υλοποίηση και έκφραση σκέψεων και οραματισμών και κινητοποίηση όλων των δυνάμεων του ανθρώπου, σωματικών, ψυχικών, πνευματικών σε μια θαυμαστή συνεργασία που αποβλέπει κάθε φορά σ' ένα συγκεκριμένο στόχο (Βασίλειος Γιούλτσης, 1978 , σελ. 141).
- β) Κατά τον Μαγκ «η εργασία είναι ένας βιοτικός όρος του ανθρώπου, ανεξάρτητος από κάθε κοινωνική μορφή, αιώνια φυσική αναγκαιότητα για να πραγματώνει ανταλλαγή της ύλης ανάμεσα στον άνθρωπο και στη φύση, δηλαδή στην ανθρώπινη ζωή» (Μαγκ Κ. 1954, Τόμος Α' σελ. 12).
- γ) Εργασία σημαίνει την καταβολή για παραγωγικό σκοπό σωματικών ή πνευματικών δυνάμεων, είτε ακόμα «εργασία είναι το έργο στο οποίο απασχολείται το άτομο, ή η επαγγελματική απασχόληση του ατόμου ή ο

κόπος , που καταβάλλεται για την εκτέλεση ενός έργου.» (Γεωργίου Αθ. Κωστάκου. 1983, σελ. 67).

- δ) Εργασία είναι η ανάλωση σωματικής ή πνευματικής δύναμης για την παραγωγή έργου (Γρηγόρη Σπ . Μέντη , 1998, σελ. 21).
- ε) Εργασία είναι σκόπιμη και συστηματική χειρωνακτική και πνευματική δραστηριότητα του ανθρώπου, με σκοπό το μετασχηματισμό και την προσαρμογή των φυσικών αγαθών στις ανθρώπινες ανάγκες . Η εργασία είναι ατομική και κοινωνική δραστηριότητα του ανθρώπου και μ' αυτή την έννοια αποτελεί πρωταρχικό όρο για την ύπαρξη οργανωμένων ανθρώπινων κοινωνιών. Επομένως , είναι αποκλειστική ιδιότητα του ανθρώπινου είδους , που μετασχηματίζοντας τη φύση , μετασχηματίζει και τον εαυτό του και εξανθρωπίζεται . Στην οικονομική επιστήμη προσδιορίζεται ως βασικός παράγοντας , μαζί με τη φύση και το κεφάλαιο της παραγωγικής διαδικασίας (Ντέιβιντ Κρίσταλ, 1992 σελ. 1456).

Η εργασία διακρίνεται σε **σωματική ή χειρωνακτική** : εδώ τον κύριο λόγο τον παίζει το σώμα με τα διάφορα όργανά του και το μικρότερο του μυαλό.

Πνευματική εργασία : εργάζεται κυρίως το πνεύμα με υπόβαθρο το σώμα , που δανείζει τα όργανά του για τη σύλληψη των διαφόρων ερεθισμών ή για την εκτέλεση των αποφάσεων της σκέψης .

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως η εργασία είναι ένα μεικτό είδος , όπου συνεργάζονται όλες οι δυνάμεις του ανθρώπου, σωματικές και πνευματικές , με ιδιαίτερη εξαίρεση κάθε φορά της μιας ή της άλλης κατηγορίας (Β. Γιούλτσης, 1978, σελ. 152).

Ξεκινώντας από τις αρχαίες κοινωνίες παρατηρείται ότι η εργασία χωρίζεται σε δύο κατηγορίες την ιδιωτική – νοικοκυριό – και τη δημόσια – ενασχόληση με τα κοινά και τον πολιτικό χώρο. Εξάλλου, σ' αυτή τη διάκριση βασίζεται και η ύπαρξη της δουλείας . Οι αρχαίοι πίστευαν στη

δουλεία , εξαιτίας της δουλικής φύσης των ανθρώπινων ασχολιών σχετικών με την επιβίωση.

Με την πάροδο του χρόνου ... μηχανοποίησή της. Σ' αυτή την αλλαγή συνέβαλε η Γαλλική Επανάσταση καλλιεργώντας το ηθικό υπόβαθρο της εργασίας , ενώ η Βιομηχανική Επανάσταση συνεισφέροντας στην εφαρμογή της θεωρίας σε πράξη. Ακολουθεί το φεουδαρχικό σύστημα με το φεουδάρχη και τους δουλοπάροικους το οποίο γρήγορα αντικαταστάθηκε από το συντεχνιακό με τον αφέντη σε πατερναλιστικό ρόλο και το εργασιακό δυναμικό. Η Βιομηχανική Επανάσταση με τις νέες τεχνολογίες αποτελεί την πρώτη εφαρμογή του καπιταλιστικού συστήματος με τους εργαζόμενους στο ρόλο της εργατικής δύναμης . (Κασιμάτη Κ. 2001, σελ. 101 – 106)

Η διάσπαση του έργου και η κατάτμηση της εργασίας σε μέρη οδήγησε στην επαγγελματική εξειδίκευση. Έτσι , φτάνουμε στο σημείο ορισμού και της έννοιας του επαγγέλματος ... παρακάτω ορισμούς «Το επάγγελμα ή ο επαγγελματικός ρόλος περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες που προσδίδουν το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά , την υφή και τη φυσιογνωμία της ανθρώπινης δράσης . Πιο συγκεκριμένα : ως επάγγελμα θα μπορούσε να οριστεί η εργασία ή η υπηρεσία που εκτελείται με συντονισμένο τρόπο με σωματική προσπάθεια από ένα άτομο που μπορεί να συμμετέχει στην οικονομική δραστηριότητα .

Παρά την ύπαρξη τόσων οργανώσεων για την προστασία της εργασίας και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των εργαζομένων οι δικλίδες ασφαλείας φαίνεται στις μέρες μας πως έχουν ξεπεραστεί . Η διάκριση που κυριαρχεί στον 21^ο αιώνα είναι όχι αυτή της χειρωνακτικής και της πνευματικής αλλά της πλήρους και της μερικής απασχόλησης . Με αποτέλεσμα όσοι εργαζόμενοι ανήκουν στην τελευταία κατηγορία να αποκλίνουν κατά πολύ από τα κατοχυρωμένα δικαιώματα των πρώτων.

Τέλος , από την κοινωνιολογική σκοπιά τα προβλήματα που βιώνουν οι σημερινοί εργαζόμενοι της ημι – απασχόλησης φαίνονται να είναι δυσεπίλυτα. Το οικονομικό, ο φόβος της ανεργίας , οι κοινωνικές αναταραχές , τα ψυχολογικά προβλήματα λόγω της ανεργίας και η αύξηση των αυτοκτονιών στις ανεπτυγμένες χώρες αποτελούν τα μείζονα θέματα όλων των κρατών και ιδιαίτερα των άλλοτε ισχυρών καπιταλιστικών. (Κασιμάτη Κ. 2001 σελ. 113 – 119).

Με την πάροδο του χρόνου και την πολιτισμική εξέλιξη των κοινωνιών δημιουργήθηκε η ανάγκη της συλλογικής εργασίας , που είχε ως αποτέλεσμα τον καταμερισμό, την κατάτμηση και την μηχανοποίησή της . Η διάσπαση του έργου, της εργασίας σε μέρη , οδήγησε στην επαγγελματική εξειδίκευση. Σ' αυτήν την προσπάθεια διακρίνουμε τους παρακάτω ορισμούς «.... Το επάγγελμα τώρα κάτι πέρα από την εργασία , αφού την περικλείει και έχει και άλλα επιπλέον στοιχεία . Είναι η έκφραση, η υλοποίηση της εργασίας . Ή καλύτερα , είναι το αποτέλεσμα της ανάγκης του καταμερισμού της εργασίας , που μας φέρνει βέβαια και οικονομικά οφέλη, αλλά και που συμβάλλει συγχρόνως στην πρόοδο της κοινωνίας , δηλαδή του ανθρώπου, θα λέγαμε γενικότερα κατά την (Κούλα Κασιμάτη,2001, σελ.120) το επάγγελμα ή ο επαγγελματικός ρόλος περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες που προσδίδουν το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά ,την υφή και τη φυσιογνωμία της ανθρώπινης δράσης. Πιο συγκεκριμένα :ως επάγγελμα θα μπορούσε να οριστεί η εργασία ή η υπηρεσία που εκτελείται με συντονισμένο τρόπο, με σωματική ή πνευματική προσπάθεια από ένα άτομο που μπορεί να συμμετέχει στην οικονομική δραστηριότητα.

Δεν θα ήταν άσκοπο να σημειώσουμε πως το επάγγελμα είναι μια ορθολογιστική συλλογική οργάνωση διαφόρων μέσων για μια σωστή πνευματική ή υλική παραγωγή, κάτι σαν μια σιωπηρή κοινωνική συμφωνία μεταξύ ανθρώπων. Μπορούμε να πούμε πως είναι μια ειδίκευση σ' ένα τομέα

εργασίας , μ' όλα τα θετικά επακόλουθα , που μπορεί να έχει αυτό (ο.π. σελ. 145 - 148).

Η ακόμα σύμφωνα με τον ορισμό του Γεώργιου Αθ. Κωστάκου, 1983, σελ. 70 -72 “Η έννοια του επαγγέλματος δεν είναι νομοθετικά καθορισμένη αλλά αποδίδεται με ικανοποιητικό τρόπο από την οικονομική επιστήμη και την νομολογία”. Έτσι , κατά την οικονομική επιστήμη, «επάγγελμα είναι η συνηθισμένη απασχόληση ενός προσώπου που αποσκοπεί στο βιοπορισμό του» κατά δε τη νομολογία ως κριτήριο του επαγγέλματος θεωρείται «η συνηθισμένη απασχόληση ενός προσώπου με σκοπό το βιοπορισμό του, για την οποία απασχόληση δίδεται η μεγαλύτερη αντιμισθία ή απαιτείται ο μεγαλύτερος χρόνος». Στην τελευταία περίπτωση η εργασία αποκτά κι άλλη σημασία καθώς καθορίζει την κοινωνική και οικονομική θέση του εργαζόμενου ,προσδιορίζοντας ακόμη και τη θέση του προσώπου στην κοινωνία . Γενικά , τα επαγγέλματα διακρίνονται σε «ανεξάρτητα» και «εξαρτημένα». Κύριο χαρακτηριστικό των τελευταίων είναι η σχέση εξάρτησης που υπάρχει με τα άτομα που προσφέρουν την εργασία (εργοδότες).

Επάγγελμα είναι η εργασία από την οποία εξασφαλίζει το άτομο στοιχεία βιοπορισμού (μεροκάματα , κέρδη, απολαβές). Το επάγγελμα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη ζωή του ανθρώπου αφού προσδιορίζει την κοινωνική του θέση, την ψυχοπνευματική του υπόσταση κ.τ.λ. Για να ασκήσει ένα άτομο οποιοδήποτε επάγγελμα σε μια συγκεκριμένη χώρα πρέπει να έχει πλήρη πολιτικά δικαιώματα . Έτσι , η άσκηση του επαγγέλματος είναι συνάρτηση των πολιτικών δικαιωμάτων εκτός αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι , οπότε ο μη πολίτης που ασκεί επάγγελμα σε μια χώρα εφοδιάζεται με ειδική άδεια (Ντέιβιντ Κρίσταλ, 1992 , σελ. 1429)

Ερχόμενοι στη νομική επιστήμη διαπιστώνουμε ότι παρά το γεγονός της παράλληλης πορείας του ανθρώπου με την εργασία , το εργατικό δίκαιο αναπτύχθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα και ιδιαίτερα στην Ελλάδα

τη χρονική περίοδο από το 1909 έως το 1935 και υποβάλλεται σε συνεχείς βελτιώσεις μέχρι τις μέρες μας .

Το εργατικό δίκαιο, αποτελείται από το σύνολο των νομικών κανόνων, οι οποίοι ρυθμίζουν τις σχέσεις που απορρέουν από την εξαρτημένη εργασία (Φώτη Θ. Παπαγιάννη, 1984, σελ. 196).

Εύκολα συμπεραίνουμε ότι η σύγχρονη εργασιακή νομοθεσία αποτελεί απότοκο της βιομηχανικής επανάστασης και των κοινωνικοπολιτικών θεωριών, που άνθισαν εκείνη την εποχή. Τις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας , τα εξαντλητικά ωράρια με τις πενιχρές οικονομικές απολαβές και το ανύπαρκτο προνοιακό σύστημα διαδέχτηκαν ύστερα από αγωνιστικές ενέργειες τα πρώτα μέτρα κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής από την μεριά του Κράτους .

Πρωτοπόρος στην ανάπτυξη Κοινωνικής Πολιτικής στάθηκε η Αγγλία , που το 1802 απαγορεύει τη νυχτερινή εργασία καθώς και την εργασία παιδιών πάνω από 12 ώρες την ημέρα . Ακολουθεί η Γερμανία απαγορεύοντας την εργασία παιδιών κάτω από 9 ετών και ορίζοντας 10ωρη απασχόληση των παιδιών ηλικίας 9 – 16 ετών και Κυριακή ανάπαυση. Τρίτη έρχεται η Γαλλία με το Νόμο του 1841 για απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας και θέτοντας ως όρο τις 70ώρες εβδομαδιαίας απασχόλησης ανηλίκων 12 – 16 ετών (ο.π. σελ. 197 – 198).

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν ακόμα ο Νόμος της Φτώχειας το 1834 από τον Τσάντγουϊκ με τον οποίο δημιουργούνται απεχθείς συνθήκες για την παροχή βοήθειας και κοινωνικός στιγματισμός των εργατών ή του Βίσμαρκ στα 1880 για την οργάνωση συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και τέλος του Μπέβεριτζ στα 1942, που έβαλε και το θεμέλιο λίθο για την ύπαρξη του σημερινού αγγλικού ΕΣΥ (Στασινοπούλου Όλγα , 1997, σελ. 44 – 47, 53 – 58).

Σήμερα , εκτός από τις διατάξεις των νόμων, που ρυθμίζουν τις εργασιακές σχέσεις παρατηρείται η τάση της διεθνοποίησης , της

εναρμόνησης και εξομοίωσης των δικαίων των περισσότερων χωρών. Η τάση αυτή διαφαίνεται κυρίως από την ίδρυση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη συνθήκη των Βερσαλλιών καθώς επίσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας με την σύμβαση της Ρώμης το 1957.

Σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο κύριες πηγές του είναι οι **τυπικές** – ο νόμος και το έθιμο – και οι **άτυπες** – η αυτονομία , οι συνθήκες και οι διάφοροι κανονισμοί ή οργανισμοί των μεγάλων επιχειρήσεων (Φώτη Παπαγιάννη, 1984, σελ. 199 – 200).

Όσον αφορά τις τυπικές πηγές το Σύνταγμα κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργαζόμενο λόγω της οικονομικής υπεροχής του πρώτου. Ένα δεύτερο είναι η ισότητα μεταχείρισης αλλά και μίσθωσης εργαζομένων, που παρέχουν ίση εργασία και πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις ασχέτως φύλου. Εξαιρέση αποτελούν οι στρατευμένοι , συνδικαλιστικά στελέχη κ.τ.λ .Το Σύνταγμα κατοχυρώνει επίσης τα συνδικαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων και το δικαίωμα για εργασία λαμβάνοντας προστατευτικά μέτρα υπέρ των εργαζομένων.

Όσον αφορά δε τις μη τυπικές πηγές το Κράτος παραχωρεί εξουσία σε ενώσεις προσώπων να θέτουν κανόνες δικαίου, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι συνθήκες αποτελούν ρυθμιστικό παράγοντα στη σχέση εργασίας , παρόμοιο με εκείνον των συναλλακτικών συνηθειών. Η ισχύς αποτελεί ακόμα μια μη τυπική πηγή, της οποίας η εφαρμογή απορρέει από τη σιωπηρή συγκατάθεση των μισθωτών. Τέλος , οι κανονισμοί μεγάλων επιχειρήσεων εφόσον περιέχουν ουσιαστικούς όρους εργασίας κι έχουν εγκριθεί με νόμο.

Παράλληλα με το Κράτος λειτουργεί η ΔΟΕ, η οποία αποτελείται από την **Διεθνή Συνδιάσκεψη** – ανώτατο όργανο – το **Διοικητικό Συμβούλιο** – εκτελεστικό όργανο – και το **Διεθνές Γραφείο Εργασίας** με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας , των εργασιακών σχέσεων, την παροχή ασφαλείας και την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων.

Επιπρόσθετα , η ΕΟΚ με τη σύνταξη του Ευρωπαϊκού Εργατικού Δικαίου αποκτά υπερκείμενη εξουσία , καθώς ό,τι αποφάσεις λαμβάνονται έχουν άμεση εφαρμογή στα κράτη – μέλη της χωρίς την ανάγκη εσωτερικής επικύρωσης των τελευταίων (ο.π. σελ. 200 – 203)

2.2 Γενικοί Ορισμοί

Ποινή θεωρείται «κακό» που επιβάλλεται στον εγκληματία για το έγκλημα που διέπραξε (Πανούσης , 1990, σελ. 17).

Μέτρα ασφάλειας είναι η φύλαξη των ακαταλόγιστων, επικίνδυνων εγκληματιών. Τα αναμορφωτικά μέτρα για τους ανήλικους και η εισαγωγή σε θεραπευτικά καταστήματα των αλκοολικών, τοξικομανών κ.α. (ο.π. σελ. 17).

Νομικό έγκλημα είναι ότι προβλέπεται και απειλείται με ποινή στον νόμο. Βασική διάκριση των εγκλημάτων είναι εκείνη που τα κατατάσσει σε σχέση με την βαρύτητα της απειλούμενης ποινής σε κακουργήματα πλημμελήματα και πταίσματα .

Στα κακουργήματα απειλείται με την ποινή του θανάτου και την κάθειρξη , για τα πλημμελήματα με φυλάκιση και χρηματική ποινή για τα πταίσματα με κράτηση και πρόστιμο (ο.π. σελ. 18).

Εισαγγελέας είναι το όργανο που βάζει σε κίνηση την ποινική δίκη δηλαδή ασκεί ποινική δίωξη όταν του υποβληθεί μήνυση, αναφορά , καταγγελία κ.τ.λ. Εκπροσωπεί στο δικαστήριο το νόμο και τη δημόσια τάξη. Οφείλει όμως στο δικαστήριο να ενεργεί όχι μόνο “κατά” αλλά και “υπέρ” του κατηγορούμενου, έχει δηλαδή υποχρέωση να είναι αντικειμενικός. (ο.π. σελ. 20).

Κατηγορούμενος είναι το πρόσωπο εναντίον του οποίου έχει ασκηθεί ποινική δίωξη ή στον οποίο η μήνυση αποδίδει κάποια εγκληματική πράξη (ο.π. σελ. 21).

Σωφρονιστικό δίκαιο είναι οι κανόνες δικαίου οι οποίοι ρυθμίζουν κυρίως την έκτιση των κυρώσεων αλλά και την οργάνωση των σωφρονιστικών καταστημάτων και το καθεστώς του σωφρονιστικού προσωπικού (ο.π. σελ. 136).

Σωφρονιστικός κώδικας (Α.Ν. 125/1967) αποτελεί το κυριότερο νομοθετικό κείμενο σε συνδυασμό με το πρόσφατο ψήφισμα ν. (1851/1989) (ο.π. σελ. 136).

Ιδρύματα

Όσοι καταδικάζονται σε έκτιση μιας κύρωσης εισάγονται σε ιδρύματα τα οποία είναι είτε φυλακές , είτε σωφρονιστικά καταστήματα ανηλίκων είτε θεραπευτικά καταστήματα, είτε τέλος ιδρύματα αγωγής ανηλίκων με σκοπό την εκτέλεση της κύρωσης / ποινής / μέτρων ασφαλείας που είναι η κοινωνική αναπροσαρμογή και η βελτίωση των κρατουμένων (ο.π. σελ. 136 – 137).

Ευεργετικός Υπολογισμός

Για τους κρατούμενους κάθε ημέρα εργασίας ή συμμετοχής σε προγράμματα εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης υπολογίζεται “ευεργετικά” κατά ανώτερο όριο μέχρι δύο ημέρες. (Σ.Κ. 1998).

Ευεργετικός Υπολογισμός των ημερών εργασίας :

Εάν ένας κρατούμενος ή υπόδικος εφόσον καταδικασθεί μπορεί να έχει ευεργετικό υπολογισμό των ημερών εργασίας του. Δηλαδή κάθε ημέρα απασχόλησης υπολογίζεται ως :

I. Δύο (2) ημέρες

Όταν η προσφερόμενη εργασία είναι αγροτική ή κτηνοτροφική (σε αγροτικές φυλακές ή αγροτικό ΣΚΑ), ή τεχνικής φύσεως και πραγματοποιείται σε εργαστήρια ή συνεργεία αγροτικής φυλακής ή ΣΚΑ, ή όταν η εργασία εκτελείται σε υφαντουργείο, ραφείο, τυπογραφείο, βιβλιοδετείο, φακελοποιείο ή όταν εκτελείται στα πλαίσια προγράμματος εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης σε παραγωγικά εργαστήρια των Γυναικείων Φυλακών Κορυδαλλού.

II. 1 ημέρα και 3/4

Όταν η προσφερόμενη εργασία πραγματοποιείται σε εργαστήριο ή συνεργείο του καταστήματος κράτησης ή είναι τεχνικής φύσεως ή πρόκειται για εργασία κουρέα – βοηθού αποθηκάριου – τραπεζοκόμου, η εργασία που εκτελείται σε καφενείο ή πρατήριο, καθώς επίσης και οι εργασίες καθαρισμού σε οποιαδήποτε φυλακή ή σωφρονιστικό κατάστημα .

III. 1 ημέρα και 1/2

Όταν η προσφερόμενη εργασία είναι βοηθητική (πάσης φύσεως) ή πρόκειται για συμμετοχή σε προγράμματα εκπαιδευτικής ή επαγγελματικής κατάρτισης τα οποία πραγματοποιούνται χωρίς παραγωγική διαδικασία σε οποιοδήποτε κατάστημα κράτησης . (Μιλένα Ζαφειροπούλου, 1997, σελ. 21 – 22)

Κατάδικος είναι αυτός που καταδικάστηκε για εγκληματική πράξη και που εκτίει την ποινή του στη φυλακή. (Ντεϊβιντ Κρισταλ, 1992, σελ. 203).

Υπόδικος είναι ο κατηγορούμενος για κάποιο αδίκημα που δεν έχει δικαστεί ακόμα . (ο.π. σελ. 437).

Φυλακή είναι οποιαδήποτε κτιριακή κατασκευή που περιορίζει τις ανθρώπινες ελευθερίες σε ορισμένο τόπο και για ορισμένο χρόνο.

Δίκαιο είναι το σύνολο κανόνων που θεσπίζει ή αναγνωρίζει η πολιτεία για να ρυθμίζουν εξαναγκαστικά την κοινωνική ζωή στο πνεύμα της δικαιοσύνης. (Δ. Σπινέλλη, 1990, σελ. 16)

Η ρυθμιστική λειτουργία των κανόνων ασκείται σε τρεις φάσεις στις οποίες αντιστοιχούν τρία είδη κανόνων :

1. Πρωταρχικοί ή πρωτεύοντες βασικοί κανόνες δικαίου που καθορίζουν πως πρέπει να φέρονται τα μέλη μεταξύ τους .
2. Δευτερεύοντες ή κυρωτικοί που εφαρμόζονται σε περίπτωση παραβάσεων των πρωταρχικών κανόνων.
3. Δικονομικοί κανόνες που καθορίζονται από τα όργανα .

Το σύνολο των κανόνων αποτελεί ουσιαστικά το ποινικό δίκαιο (ο.π. σελ. 16 – 17)

Το **Σωφρονιστικό Δίκαιο** ρυθμίζει την εκτέλεση των στερητικών της ελευθερίας ποινικών κυρώσεων (π.χ. φυλάκιση) (ο.π. σελ 17)

Η **Σωφρονιστική Επιστήμη** έχει ως αντικείμενο έρευνας την εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων και ιδίως των κυρώσεων κατά της ελευθερίας (ο.π. σελ. 19)

Ο Ποινικός Κώδικας (νόμος 1492/1950) άρχισε να ισχύει την 01/01/1951. Πριν απ' αυτόν ίσχυε ο «Ποινικός Νόμος» του 1834. Ο **Ποινικός Κώδικας** διακρίνεται σε δύο μέρη : Στο γενικό που περιέχει διατάξεις που έχουν εφαρμογή σε όλα τα εγκλήματα ή σε κατηγορίες από αυτά και στο **ειδικό**

μέρος που περιέχονται οι ειδικές περιγραφές των διαφόρων εγκλημάτων (ο.π. σελ. 19 – 20)

Το κυριότερο νομοθέτημα που περιέχει το σωφρονιστικό δίκαιο είναι ο **Κώδικας Βασικών Κανόνων** για τη μεταχείριση των κρατούμενων (ν. 1851/1989) (ο.π. σελ. 20)

Ποινή είναι ένα κακό που το απειλεί ο νόμος και το επιβάλλει ο δικαστής στον δράστη μιας άδικης πράξης ως εκδήλωση ιδιαίτερης αποδοκιμασίας του από την έννομη τάξη (ο.π. σελ. 21)

Τα **κακουργήματα** είναι εγκλήματα που τιμωρούνται με ποινές θανάτου ή κάθειρξης . (ο.π. σελ. 35)

Τα **πλημμελήματα** είναι όταν απειλούνται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή ή περιορισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα . (ο.π. σελ. 36)

Τα **πταίσματα** είναι όταν απειλούνται με κράτηση ή πρόστιμο. (ο.π. σελ. 36)

Έγκλημα είναι ό,τι προβλέπεται και απειλείται με ποινή ή νόμο. (ο.π. σελ. 46)

Εκπαιδευτικές άδειες , είναι που σου δίνουν τη δυνατότητα να απουσιάσεις από το κατάστημα κράτησης για μια μέρα ή κάποιες ώρες της ημέρας , προκειμένου να αποκτήσεις ή να συμπληρώσεις τις γνώσεις σου, οι άδειες αυτές κάλυπταν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης : πρωτοβάθμια , δευτεροβάθμια , τεχνική, επαγγελματική ή ανώτατη. (Μιλένα Ζαφειροπούλου, 1997, σελ : 13).

Κεφάλαιο 3^ο

Εργασία

3.1 Εργασία μέσα στην φυλακή και πριν την φυλάκιση. Έρευνα στην (Κ.Φ.Π.)

Στη συνέχεια θα παραθέσουμε την αντιστοιχία που υπάρχει στην εργασία εντός και αυτής που έχει δηλωθεί στον χρόνο πριν την φυλάκιση. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε συλλέξει από την κλειστή Φυλακή του Αγίου Στεφάνου Πατρών, προκύπτουν τα παρακάτω :

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ		ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	
ΕΛΛΗΝΕΣ	283	ΕΛΛΗΝΕΣ	40,8
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	409	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	59,1
ΣΥΝΟΛΟ	692	ΣΥΝΟΛΟ	100

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 1, το σύνολο των κρατουμένων είναι 692 άτομα αν και η φυλακή είναι δυνατότητας 343 ατόμων, οι 283 εξ' αυτών είναι Έλληνες και οι 409 αλλοδαποί, που αντιστοιχούν στο 40,8 % και 59,1 % αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ		ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	
ΕΛΛΗΝΕΣ	113	ΕΛΛΗΝΕΣ	44,6
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	140	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	55,7
ΣΥΝΟΛΟ	253	ΣΥΝΟΛΟ	100

Στον πίνακα 2 απεικονίζεται το σύνολο των εργαζομένων (253). Ποσοστιαία 36,5 % οι Έλληνες 44,6 % και οι αλλοδαποί το 55,7 %.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

3α)

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	
ΕΛΛΗΝΕΣ (μη εργαζόμενοι)	170		60
ΕΛΛΗΝΕΣ (εργαζόμενοι)	113		39,9
ΣΥΝΟΛΟ	283		100

3β)

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ (μη εργαζόμενοι)	269		65,7
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ (εργαζόμενοι)	140		34,2
ΣΥΝΟΛΟ	409		100

Τέλος στον πίνακα 3 διαπιστώνεται ότι, : Α) από τους 283 φυλακισμένους Έλληνες οι 113 , δηλαδή το 39,9 % αυτών εργάζονται και Β) από τους 409 αλλοδαπούς κρατούμενους, εργάζονται οι 141 δηλαδή το 34,4 % . Από τα παραπάνω οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι εργάζεται μεγαλύτερο ποσοστό Ελλήνων απ' ότι ξένων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΝΤΟΣ ΦΥΛΑΚΗΣ		
ΘΕΣΕΙΣ	ΕΛΛΗΝΕΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
1. ΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ	21	64
2. ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	5	5
3. ΕΛΑΙΟΧΡΩΜΑΤΙΣΤΕΣ	13	16
4. ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ	2	1
5. ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΙ	1	2
6. ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ	4	0
7. ΕΥΛΟΥΡΓΟΙ	3	2
8. ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΙ	0	1
9. ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΙ	2	0
10. ΚΗΠΟΥΡΟΙ	4	0
11. ΝΟΣΟΚΟΜΟΙ	0	1
12. ΚΑΝΤΙΝΑ	16	1
13. ΚΥΛΙΚΕΙΟ	8	2
14. ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΕΣ	1	2
15. ΜΑΓΕΙΡΕΣ	12	26
16. ΑΡΤΟΠΟΙΟΙ	7	10
17. ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΙ	7	3
18. ΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΙ	2	0
19. ΠΛΥΝΤΕΣ	4	0
20. ΚΟΥΡΕΙΣ	0	4
21. ΡΑΠΤΕΣ	1	
ΣΥΝΟΛΟ	113	140

Στον πίνακα 4, παρατίθενται τα επαγγέλματα με τα οποία ασχολούνται οι κρατούμενοι μέσα στη φυλακή καθώς επίσης ο αριθμός Ελλήνων και ξένων που εργάζονται σ' αυτά.

Μελετώντας τον πίνακα 5 που παραθέτουμε παρακάτω, συμπεραίνουμε :

1. Ότι σε θέσεις ιδιαίτερης ευθύνης, όπως η καντίνα και το κυλικείο, λόγω οικονομικής συναλλαγής το ποσοστό των Ελλήνων είναι μεγαλύτερο απ' αυτό των αλλοδαπών.

Για παράδειγμα : 94,1 % Έλληνες στην καντίνα, έναντι 5,8 % αλλοδαπών και 80 % στο κυλικείο, έναντι 20 % των αλλοδαπών.

Ενώ σε θέσεις μειωμένης οικονομικής ευθύνης το ποσοστό ανέρχεται στα 24,7 % για τους Έλληνες και στο 75,2 % για τους αλλοδαπούς όπως συμβαίνει στους καθαριστές ή ακόμα στην περίπτωση των μαγείρων που είναι 31,5 % Έλληνες, έναντι 68,4 % αλλοδαποί.

2. Ότι δεν υπάρχει αντιστοιχία επαγγελμάτων των κρατουμένων εντός και εκτός φυλακής,, με εξαίρεση ελάχιστων περιπτώσεων.
3. Ότι ενώ υπάρχουν κρατούμενοι που θα μπορούσαν να εξασκήσουν το επάγγελμά τους και εντός φυλακής ωστόσο κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, ιδιαίτερα φαίνεται στην περίπτωση του τεχνολόγου ακτινολόγου που εργάζονται ως ελαιοχρωματιστής και του κομμωτή, ο οποίος είναι μάγειρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΝΤΟΣ ΦΥΛΑΚΗΣ		ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟ ΦΥΛΑΚΗΣ			
ΘΕ ΣΗ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΕΛΛΗΝΕΣ	ΠΛΗ ΘΥΣ ΜΟΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΠΛΗ ΘΥΣ ΜΟΣ
1.	ΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ				
		ΑΓΡΟΤΕΣ	3	ΕΡΓΑΤΕΣ	30
		ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	3	ΑΝΕΡΓΟΙ	6
		ΛΑΜΑΡΙΝΑ	1	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	3
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1	ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	3
		ΕΡΓΑΤΕΣ	3	ΟΔΗΓΟΙ	6
		ΕΜΠΟΡΟΙ	2	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	1
		ΟΔΗΓΟΙ	1	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	2
		ΕΠΙΧ/ΜΑΤΙΕΣ	2	ΦΟΙΤΗΤΕΣ	1
		ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΙ	1	ΕΛΑΙΟΧΡ/ΣΤΕΣ	2
		ΜΑΝΑΒΗΔΕΣ	1	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ	2
		ΑΝΕΡΓΟΙ	1	ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	2
		ΙΧΘΥΟΠΩΛΕΣ	1	ΕΜΠΟΡΟΣ	1
		ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	1	ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΙ	1
				ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΙ	2
				ΑΓΡΟΤΕΣ	1
				ΝΑΥΤΙΚΟΙ	1
2.	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ				
		ΑΝΕΡΓΟΙ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	2
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1	ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	1
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1	ΕΠΙΧ/ΜΑΤΙΕΣ	1
		ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΙ	1	ΓΕΩΡΓΟΙ	1
		ΝΑΥΤΙΚΟΙ	1		
3.	ΕΛΑΙΟΧ/ΣΤΕΣ				

	ΕΡΓΑΤΕΣ	3	ΝΑΥΤΙΚΟΙ	3
	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	2	ΕΡΓΑΤΕΣ	8
	ΑΓΡΟΤΕΣ	3	ΖΩΓΡΑΦΟΙ	1
	ΕΛΑΙΟΧ/ΣΤΕΣ	1	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	1
	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	2	ΕΜΠΟΡΟΙ	1
	ΤΕΧΝ. ΑΥΤ/ΤΩΝ	1	ΕΛΑΙΟΧ/ΣΤΕΣ	2
	ΒΑΦΕΣ ΑΥΤ/ΤΩΝ	1		
4.	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ			
	ΨΥΚΤΙΚΟΙ	1	ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	1
	ΑΥΤΟΚΙΝ/ΣΤΕΣ	1		
5.	ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΙ			
	ΜΗΧ. ΑΥΤ/ΤΩΝ	1	ΝΑΥΤΙΚΟΙ	1
			ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	1
6.	ΣΥΝΤ. ΚΤΙΡΙΩΝ			
	ΕΡΓΑΤΕΣ	2		
	ΕΥΛΟΥΡΓΟΙ	1		
	ΑΓΡΟΤΕΣ	1		
7.	ΕΥΛΟΥΡΓΕΙΟ			
	ΑΓΡΟΤΕΣ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	1
	ΕΠΠΛΟΠΟΙΟΙ	1	ΕΥΛΟΥΡΓΟΙ	1
	ΑΓΡΟΤΕΣ	1		
	ΧΡΥΣΟΧΟΟΙ	1		
8.	ΥΠΟΔΥΜ/ΠΟΙΟΙ			
			ΕΡΓΑΤΕΣ	1
9.	ΑΓΓΕΛ/ΦΟΡΟΣ			
	ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	1		
	ΑΓΡΟΤΕΣ	1		

10.	ΚΗΠΟΥΡΟΙ				
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1		
		ΕΡΓΑΤΕΣ	1		
		ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	1		
		ΑΝΕΡΓΟΙ	1		
11.	ΝΟΣΟΚΟΜΟΙ				
				ΕΡΓΑΤΕΣ	1
12.	ΚΑΝΤΙΝΑ				
		ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	1	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ	1
		ΖΑΧΑΡ/ΣΤΕΣ	1		
		ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ	1		
		ΕΠΙΧ/ΤΙΕΣ	2		
		ΑΥΤΟΚ/ΣΤΕΣ	1		
		ΑΓΡΟΤΕΣ	3		
		ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ	1		
		ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	1		
		ΑΝΕΡΓΟΙ	2		
		ΨΥΚΤΙΚΟΙ	1		
		ΛΟΓΙΣΤΕΣ	1		
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1		
13.	ΚΥΛΙΚΕΙΟ				
		ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	1	ΕΜΠΟΡΟΙ	1
		ΚΑΤΑΣΤ/ΡΧΕΣ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	1
14.	ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΕΣ				
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	1
15.	ΜΑΓΕΙΡΕΣ				
		ΑΓΡΟΤΕΣ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	9
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	2	ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	4

		ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	1	ΦΟΙΤΗΤΕΣ	2
		ΑΥΤΟΚ/ΣΤΕΣ	1	ΕΜΠΟΡΟΙ	1
		ΚΑΤΑΣΤ/ΡΧΕΣ	1	ΝΑΥΤΙΚΟΙ	3
		ΕΛΑΙΟΧΡ/ΣΤΕΣ	1	ΑΓΡΟΤΕΣ	2
		ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	2	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1	ΕΛΑΙΟΧΡ/ΣΤΕΣ	1
		ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	2	ΚΟΜΜΩΤΕΣ	1
				ΑΡΤΟΠΟΙΟΙ	1
				ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΙ	1
16.	ΑΡΤΟΠΟΙΟΙ				
		ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΕΣ	2	ΕΡΓΑΤΕΣ	4
		ΑΓΡΟΤΕΣ	1	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1
		ΚΑΤΑΣΤ/ΡΧΕΣ	1	ΕΠΙΧ/ΤΙΕΣ	1
		ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	1	ΚΑΤΑΣΤ/ΡΧΕΣ	1
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1	ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΙ	1
		ΑΡΤΟΠΟΙΟΙ	1	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	1
				ΓΕΩΡΓΟΙ	1
17.	ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΙ				
		ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	1	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	2
		ΚΑΤΑΣΤ/ΡΧΕΣ	1	ΓΡΑΦΙΣΤΕΣ	1
		ΕΠΙΧ/ΤΙΕΣ	1		
		ΑΓΡΟΤΕΣ	1		
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1		
		ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ	1		
		ΚΡΕΩΠΩΛΕΣ	1		
18.	ΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΙ				
		ΕΜΠΟΡΟΙ	1		
		ΕΡΓΑΤΕΣ	1		
19.	ΠΛΥΝΤΕΣ				
		ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	1		
		ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	1		
		ΧΕΙΡ. ΜΗΧΑΝ	1		

		ΑΓΡΟΤΕΣ	1		
20.	ΚΟΥΡΕΙΣ				
				ΕΡΓΑΤΕΣ	2
				ΑΓΡΟΤΕΣ	1
				ΨΑΡΑΔΕΣ	1
21.	ΡΑΠΤΕΣ				
		ΡΑΠΤΕΣ	1	ΕΡΓΑΤΕΣ	1
	ΣΥΝΟΛΟ		85		64
	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)		24,7		75,2

3.2 “Η εργασία μέσα στην φυλακή”

Ο άνθρωπος νιώθει την εργασία σαν εκπλήρωση ενός χρόνου προς τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο. Μέσα απ’ αυτή κατορθώνει να ολοκληρωθεί ως προσωπικότητα . Ιδιαίτερα αντιληπτό γίνεται όταν η εργασία ανταποκρίνεται στους στόχους , τις προσδοκίες και τα ταλέντα του ατόμου, που την ασκεί . Ασκώντας το επάγγελμα , που έχει ο ίδιος επιλέξει επιτυγχάνεται η κοινωνική αναγνώριση, καταξίωση του ατόμου και η τόνωση της αυτοπεποίθησής του. Μέσω της εργασίας ο άνθρωπος αισθάνεται χρήσιμος και δε βουλιάζει στο τέλμα της απραγίας . Με βάση αυτό το σκεπτικό η εργασία ασκείται και στις φυλακές από τους κρατούμενους .

Αντίστοιχα με τα προαναφερόμενα , ο κρατούμενος αισθάνεται την ανάγκη εργασιακής απασχόλησης με σκοπό να πετύχει την εσωτερική ικανοποίηση και πληρότητά του. Η εργασία αποτελεί κινητήριο δύναμη, ώστε ο κρατούμενος να βγει από την αδράνειά του. Έχοντας ως μέσο την εργασία ,

αξιοποιεί τον χρόνο του, μειώνει την έκταση της ποινής του μέσω του ευεργετικού υπολογισμού των ημερών και ενισχύεται οικονομικά .

Ο Μ. Foucault στο έργο του Επιτήρηση και Τιμωρία στο κεφάλαιο “Η φυλακή” παραθέτει τα επτά (7) παγκόσμια αξιώματα για καλές «σωφρονιστικές συνθήκες».

1. «Η ποινική κράτηση πρέπει , λοιπόν να έχει για ουσιαστικό στόχο την μετατροπή της συμπεριφοράς του ατόμου ....»
2. «Οι κρατούμενοι πρέπει να απομονώνονται ή τουλάχιστο να κατανέμονται ανάλογα με την ποινική σοβαρότητα της πράξης τους , αλλά προπάντων, ανάλογα με την ηλικίας τους , τις τάσεις τους , τις αναμορφωτικές τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν γι’ αυτούς , τα στάδια της αλλαγής τους ....»
3. «Οι ποινές πρέπει να μπορούν να μετατρέπονται ανάλογα με την προσωπικότητα των κρατουμένων, ανάλογα με τα αποτελέσματα που παρατηρούνται , με την πρόοδο ή την υποτροπή ...»
4. «Η εργασία πρέπει να είναι ένα από τα ουσιαστικά στοιχεία της μεταμόρφωσης και της βαθμιαίας κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων ....»
5. «Η διαπαιδαγώγηση του κρατούμενου , είναι από μέρους της δημόσιας εξουσίας , μια απαραίτητη εγγύηση για το συμφέρον της κοινωνίας , και μια υποχρέωση απέναντι στον κρατούμενο ....»
6. «Το καθεστώς της φυλακής οφείλει , τουλάχιστον κατά το ένα μέρος , να ελέγχεται και να διευθύνεται από ένα εξειδικευμένο προσωπικό που κατέχει τις ηθικές και τεχνικές ικανότητες να μεριμνά για την ορθή κατάρτιση των ατόμων ....»
7. «Η φυλάκιση πρέπει να ακολουθείται από μέτρα ελέγχου και συμπαράστασης , ως την οριστική αναπροσαρμογή του πρώην κατάδικου. Θα πρέπει όχι μονάχα να επιτηρείται όταν απολύεται από τη φυλακή, αλλά και «να του προσφέρεται υποστήριξη και

συμπαράσταση...» (Boulet και Benquot στην Παρισινή Βουλή) (M. Foucault, 1976 / σελ. 354 – 356).

Παράλληλα , τα σωφρονιστικά Καταστήματα χρησιμοποιούν την εργασία για να πετύχουν το σωφρονισμό των κρατουμένων, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση αυτών καθώς επίσης να εδραιώσουν την ευταξία και να γίνουν αυτάρκη σε μεγάλο βαθμό λόγω της κάλυψης των αναγκών από τα υπάρχοντα εργασιακά τμήματα .

Σύμφωνα με τη B. Hudson (1987 / σελ. 5) «Αυτό όμως που χρειάζεται να επαναλάβουμε στο σημείο αυτό είναι ότι οι φυλακές δεν αποτελούν μόνο χώρους εγκλεισμού, αλλά και χώρους όπου ο εγκληματίας θα μεταμορφωνόταν όχι απλώς σε νομοταγή αλλά και σε παραγωγικό πολίτη. Αναπτύχθηκαν πολλές παραλλαγές μεταρρυθμιστικών φυλακών, αλλά όλες μοιράζονται αυτό τον κοινό σκοπό. Είτε η μεταρρύθμιση επιτελείται με την συνείδηση της διαρκούς επιτήρησης , όπως στην πειραματική φυλακή του Benthman ,είτε με την απομονωτική αντίδραση, όπως στο αμερικανικό σωφρονιστήριο, είτε με την προσευχή, είτε μέσω της εκμάθησης δεξιοτήτων (ειδικοτήτων) και εργασιακής πειθαρχίας , ο σκοπός της φυλακής υπήρξε αυτός της παραγωγής του ορθά σκεπτόμενου πολίτη που είναι πρόθυμος για εργασία .»

Συμβούλιο Εργασίας

Το Συμβούλιο Εργασίας είναι πενταμελές . Αποτελείται από τον Εισαγγελέα ως πρόεδρο, το Διευθυντή του καταστήματος κράτησης , τον αρχαιότερο Κοινωνικό Λειτουργό, τον Αρχιφύλακα και το γεωπόνο της αγροτικής μονάδας ή του εποπτεύοντα του χώρου εργασίας ή του προϊστάμενου της τεχνικής υπηρεσίας της βιοτεχνικής μονάδας ή άλλον ειδικευμένο επιστήμονα. Στη Φυλακή του Αγίου Στεφάνου Πατρών το Συμβούλιο Εργασίας αποτελείται από τον Διευθυντή, τον Εισαγγελέα , τον

αρχαιότερο Κοινωνικό Λειτουργό και έναν υπάλληλο εργασίας ενταγμένο ή υπεύθυνο εργασίας .

Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν τις αιτήσεις τους και το Συμβούλιο Εργασίας αποφασίζει, εκτός από την επιλογή των κρατουμένων, την κατανομή και εποπτεία αυτών, τον προσδιορισμό του ωραρίου και τους όρους εργασίας και απασχόλησης για κάθε κρατούμενο. Για την επιλογή των κρατουμένων λαμβάνονται υπόψη και η οικογενειακή κατάσταση, η ειδικότητα , το ήθος , η ποινή, η συμπεριφορά ,τα πειθαρχικά . Τα ίδια κριτήρια ισχύουν και για τις τρίμηνες αλλαγές ούτως ώστε όλοι να έχουν την ευκαιρία να εργαστούν στα επαγγέλματα , που προσφέρει η φυλακή κατ' εξαίρεση βέβαια του συνεργείου, μαγειρείου και αρτοποιείου, όπου οι εργαζόμενοι κρατούμενοι δεν αλλάζουν τακτικά .

Οι κρατούμενοι μπορούν να εργαστούν σε τέσσερις διαφορετικούς τύπους εργασίας . Αυτοί είναι οι εξής : α) Βασικές θέσεις εργασίας μέσα στην φυλακή. Συγκεκριμένα τον Άγιο Στέφανο τα 21 επαγγέλματα που υπάρχουν στον πίνακα , β) Σε βοηθητικές εργασίες , γ) Για δικό τους λογαριασμό και δ) Έπειτα από παραγγελία του Δημόσιου ή φορέα του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα ή ιδιώτη μέσα στους χώρους κράτησής τους . Αυτό βέβαια συμβαίνει έπειτα από συνεννόηση του εργοδότη με το Συμβούλιο Φυλακής .

Όσο για την εργασία εκτός Σωφρονιστικού Καταστήματος μπορεί να πραγματοποιηθεί σε βιομηχανίες , αγροτοβιομηχανίες , βιοτεχνικές ή αγροτικές μονάδες ή επιχειρήσεις του Δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα ή σε κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης .

Κατόπιν συνεργασίας των επιχειρήσεων με την αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Δικαιοσύνης και με την εποπτεία της Διεύθυνσης του καταστήματος κράτησης .

Οι χώροι διεξαγωγής της εργασίας στις Φυλακές του Αγίου Στεφάνου είναι κυρίως οι χώροι εντός του Σωφρονιστικού Καταστήματος εκτός των περιπτώσεων των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης . ✓

Το **ωράριο εργασίας** των φυλακισμένων καθορίζεται από τους Νόμους και τους Κανονισμούς του Εργατικού Δικαίου σύμφωνα με το Σ.Κ. 1989 άρθρο 72 παρ. 1, σελ. 69. Ωστόσο στη Φυλακή του Αγίου Στεφάνου όλοι οι εργαζόμενοι κρατούμενοι απασχολούνται σε οκτάωρη βάση μέχρι το μεσημέρι , ενώ στην καντίνα και στα μαγειρεία ισχύει η διπλή βάρδια . Οι εργαζόμενοι του φούρνου απασχολούνται έξι (6) ώρες λόγω της ιδιάζουσας θέσης τους .

Παρών σε κάθε τμήμα εργασίας των κρατουμένων είναι ένας φύλακας για την διασφάλιση της τάξης στο χώρο, ανεξάρτητα από τον αριθμό των φυλακισμένων εργαζομένων σ' αυτόν.

Καθημερινά , ο υπεύθυνος τμήματος κάνει καταμερισμό των κρατουμένων στο χώρο εργασίας ανάλογα με τις ανάγκες της φυλακής . Για παράδειγμα οι συντηρητές κτιρίων και οι καθαριστές .

Όσον αφορά την αμοιβή των κρατουμένων, αυτή καθορίζεται από τον ευεργετικό υπολογισμό των ημερών της εργασίας τους . Η αμοιβή διαφοροποιείται μόνο για όσους εργάζονται στο φούρνο, στην οποία προστίθεται το ποσό των πέντε χιλιάδων δραχμών (5.000 δρχ) μηνιαίως . Τα χρηματικά ποσά δε διατίθενται στους κρατούμενους άμεσα αλλά κατατίθενται στον ατομικό λογαριασμό του καθενός . Αυτός , φυλάσσεται στο λογιστήριο της φυλακής άτοκα . Αυτός ο λογαριασμός δημιουργείται από τα χρήματα , που φέρνει με την είσοδό του στο κατάστημα ο κρατούμενος , από συνεισφορές συγγενών και από την εργασία του. Όταν το χρηματικό ποσό του κρατούμενου υπερβεί ένα συγκεκριμένο όριο ,κατατίθεται σε έντοκο τραπεζικό λογαριασμό ταμειυτηρίου. Ο άτοκος λογαριασμός εξυπηρετεί τις ατομικές και οικογενειακές ανάγκες του κρατούμενου, ενώ ο έντοκος διατίθεται σε συγγενείς α' βαθμού, δηλαδή στους γονείς , στην σύζυγο, στα αδέρφια και στα τέκνα (Άρθρο 45 Σ.Κ. 2001 σελ. 33).

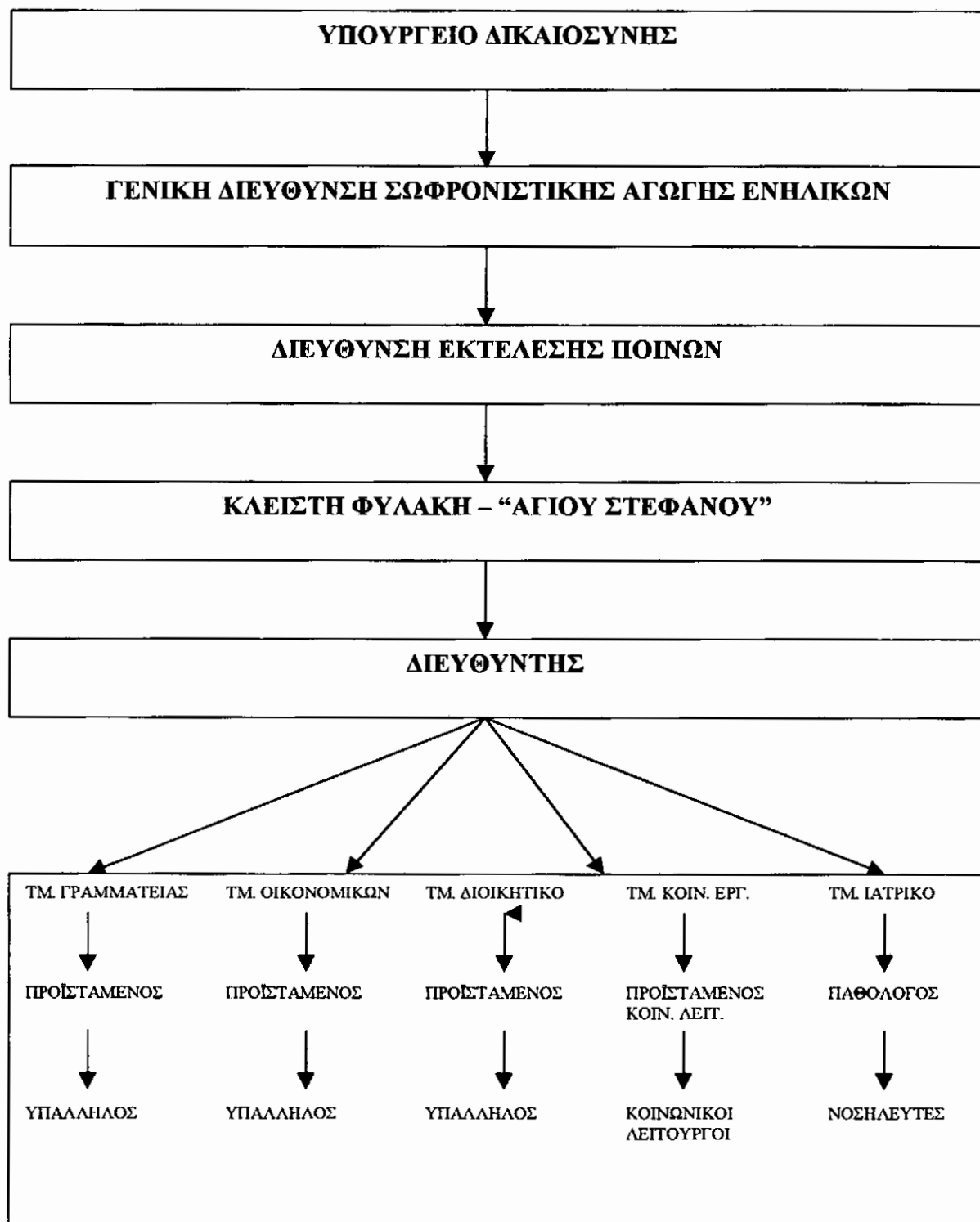
Θα αποτελούσε σημαντική παράλειψη η μη αναφορά μας στους ρόλους των επαγγελματιών του Σωφρονιστικού Καταστήματος , για να γίνει καλύτερα

κατανοητή η θέση του κάθε επαγγελματία στο χώρο της φυλακής . Αρχίζοντας , θα αναφερθούμε στο φυλακτικό προσωπικό, το οποίο είναι υπεύθυνο για την ευταξία και ομαλή λειτουργία του καταστήματος . Διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες : αρχιφύλακα , υπαρχιφύλακα και φύλακα . Ο πρώτος είναι ο προϊστάμενος του προσωπικού φύλαξης . Ο δεύτερος είναι ο υπεύθυνος για την καθαριότητα , την τάξη, την ασφάλεια και την εργασία των κρατουμένων. Τέλος , ο φύλακας συμβάλλει στην ομαλή διαβίωση των κρατουμένων. Εν συνεχεία , ο διευθυντής είναι υπεύθυνος για όλο το προσωπικό και τους κρατούμενους του και στο έργο αυτό μπορεί να μοιράζονται τα καθήκοντά του με τον υποδιευθυντή εφόσον το Σωφρονιστικό Κατάστημα υπερβαίνει τους 300 κρατούμενους .

Έπειτα το διοικητικό προσωπικό του καταστήματος επανδρώνεται από τους γραμματείς και τους λογιστές , οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για το χρόνο έναρξης και λήξης της ποινής . Ακολούθως , ο γεωπόνος στις αγροτικές φυλακές , ο υπεύθυνος εργασίας στις κλειστές , εποπτεύει την εργασία των κρατουμένων, τηρεί βιβλία και συντάσσει ανά έτος έκθεση. Παρακάτω, θα καταγράψουμε τα καθήκοντα του ιατρικού προσωπικού. Σ' αυτό ανήκει ο παθολόγος , ο ψυχίατρος , ο οδοντίατρος , ο νοσοκόμος , ο αρχινοσοκόμος και ο φαρμακοποιός . Είναι υπεύθυνοι για την σωματική και ψυχική υγεία των κρατουμένων. Επιπρόσθετα , θα ασχοληθούμε με το επιστημονικό προσωπικό. Σ' αυτό ανήκει ο εισαγγελέας , ο εγκληματολόγος , ο ψυχολόγος – κοινωνιολόγος και ο κοινωνικός λειτουργός . Ο μεν εισαγγελέας λαμβάνει μέρος ως πρόεδρος συμβουλίου της Φυλακής , της Εργασίας , των Αδειών και του Πειθαρχικού. Ο δε εγκληματολόγος εξετάζει την αποτελεσματικότητα της σωφρονιστικής μεταχείρισης των κρατουμένων ενώ για τους επόμενους κύρια απασχόλησή τους είναι ο έλεγχος των ψυχολογικών και πνευματικών λειτουργιών των κρατουμένων, η συμπλήρωση κοινωνικών ιστορικών και τήρηση αρχείων, εκθέσεων. Εν κατακλείδι θα μας απασχολήσει ο ρόλος του

ιερέα . Ο ιερέας έχει ως αποστολή του την θρησκευτική και ηθική αγωγή των κρατουμένων καθώς επίσης την ανύψωση και την τόνωση της πίστης τους .

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ
ΦΥΛΑΚΗΣ “ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ”

Κεφάλαιο 4^ο

ΟΑΕΔ και Β' Κ.Π.Σ “Προγράμματα που έχουν πραγματοποιηθεί στην διάρκεια του Β' Κ.Π.Σ. στην Κ.Φ.Π.”

4.1 Προγράμματα και Δυνατότητα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού για αποφυλακισμένους.

Η εργασία στις μέρες μας με τα 18 εκατομμύρια ανέργους σ' όλη την Ευρώπη και με τα 2 εκατομμύρια μακροχρόνιους ανέργους που προστίθενται κάθε χρόνο, μπορεί να είναι δικαίωμα όλων μας , αλλά διεκδικείται δύσκολα .

Η διεκδίκηση μιας θέσης στην αγορά εργασίας γίνεται ακόμα πιο δύσκολη όταν ανήκει κανείς στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες δηλαδή όταν είναι άτομο με ειδικές ανάγκες, αποφυλακισμένος , απεξαρτοποιημένος κ.α.

Παρακάτω θα αναφερθούμε στην προσπάθεια, που κάνει ο ΟΑΕΔ από το 1982 στο πλαίσιο του Ν. 1262 / 82 , άρθρο 29 όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 1836 / 89, άρθρο 6, 7 και 8 του Ν. 1648 / 86 και του Ν. 2434 / 86 , άρθρο 6 για την καταπολέμηση του κοινωνικού και επαγγελματικού αποκλεισμού των κοινωνικά ευπαθών ομάδων. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στην ομάδα των αποφυλακισμένων και στα προγράμματα, που ισχύουν γι' αυτήν.

Επειδή όμως δεν μπορούμε να αναφέρουμε τα όσα ίσχυαν από το 1982, θα κάνουμε μια αναφορά στα όσα ισχύουν από το 1996 – 1998 με την συμμετοχή του ΟΑΕΔ στο Β' Κ.Π.Σ. με τα προγράμματα των “Νέων Θέσεων Εργασίας” και των “Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών” και στα όσα ισχύουν για τα ίδια προγράμματα από το 1999 – 2001.

Ο ΟΑΕΔ παίρνει μέρος στο επιχειρησιακό πρόγραμμα του Β' Κ.Π.Σ. “Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας” κατά τα έτη

1996 – 1999, βάζοντας ως βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους τους παρακάτω στόχους για την καταπολέμηση του αποκλεισμού είτε αυτός είναι κοινωνικός, είτε επαγγελματικός των ευπαθών κοινωνικών ομάδων :

- Η καταπολέμηση των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών, αιτιών και μηχανισμών που οδηγούν στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας .
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελματικών προσόντων των ατόμων που ανήκουν στις ομάδες στόχου του Επιχειρησιακού προγράμματος (Ε.Π.) και η διευκόλυνση της πρόσβασης τους στην αγορά εργασίας .
- Η κοινωνική και ψυχολογική στήριξη και ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και των ατόμων που ανήκουν σ' αυτές , προκειμένου να υπερβούν κάθε είδους υποκειμενικές αναστολές και κάθε μορφής αντικειμενικούς φραγμούς που εμποδίζουν την πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας .
- Η καταπολέμηση των διακρίσεων, των αρνητικών κοινωνικών στερεότυπων και του κοινωνικού στιγματισμού.
- Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής .
- Η δημιουργία και ανάπτυξη νέων θέσεων απασχόλησης .
- Η μεταφορά εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ φορέων σε εθνικό επίπεδο.
- Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας , η ενεργοποίηση των μέχρι σήμερα οικονομικά αδρανών πληθυσμιακών ομάδων και η αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η βελτίωση των υπάρχουσων δομών στήριξης των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και ανάπτυξη νέων.

Για την επίτευξη όμως όλων αυτών των στόχων έλαβαν δράση οι κατάλληλα σχεδιασμένες ενέργειες οι οποίες υλοποιήθηκαν από τα πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) και τα Κέντρα Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΚΕ.Σ.Υ.Υ.) όπως είναι το Κ.Ε.Κ Practicex, η 01 Πληροφορική, η Ν.Ε.Λ.Ε και άλλα . Οι ενέργειες με την σειρά που πραγματοποιήθηκαν, είναι :

- Προκατάρτιση
- Κατάρτιση
- Προώθηση στην Απασχόληση
- Επιδότησεις της Απασχόλησης
- Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες

Σύμφωνα με την Υπ. Απόφαση που ανατέθηκε στον ΟΑΕΔ για την εφαρμογή του προγράμματος υπογραμμίζονται τα εξής :

1. Οι Φυλακισμένοι – Αποφυλακισμένοι – Ανήλικοι Παραβάτες , ανήκουν στην 3 ομάδα στόχου.
2. Δικαιούχοι του προγράμματος επιδότησης είναι όσοι είναι ενταγμένοι ή έχουν ενταχθεί σε άλλες δράσεις του Ε.Π. κατά τα έτη 1996 – 1999.
3. Τα άτομα προτείνονται εγγράφως από τον φορέα που τους ενέταξε στο πρόγραμμα για άλλες δράσεις .
4. Τα άτομα μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα Ν.Θ.Ε. ή Ν.Ε.Ε. ανεξαρτήτως από τον αρχικό σχεδιασμό των φορέων υλοποίησης των άλλων δράσεων.
5. Τα δικαιολογητικά θα υποβάλλονται στις αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΑΕΔ.

Προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας

1. Η διάρκεια επιχορήγησης εργοδοτών ορίζεται στους 24 μήνες το ανώτερο.
2. Οι εργοδότες δε δεσμεύονται για τυχόν απολύσεις των υπόλοιπων υπαλλήλων.
3. Το ποσό που επιχορηγήθηκε κυμαινόταν από 7.000 δραχμές και 8.000 δραχμές ημερησίως με 500 δραχμές επιπλέον για Α.Μ.Ε.Α. , για Απεξαρτημένα , Αποφυλακισμένα άτομα ή Νεαρούς Παραβάτες , για τις γυναίκες , για άτομα που μένουν μακριά και αν είναι άνω των 45 ετών.
4. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την πρόσληψη των ατόμων ήταν :
  - Να είναι Έλληνες υπήκοοι
  - Να είναι Έλληνες υπήκοοι του κράτους μέλους της Ε.Ε. ή
  - Να είναι ομογενείς με νόμιμη εργασία στην Ελλάδα ή
  - Να είναι πρόσφυγες ή μετανάστες που να έχουν νόμιμη άδεια παραμονής και εργασίας
  - Δεν επιχορηγούνται εργοδότες που προσλαμβάνουν συζύγους ή συγγενείς Α' βαθμού
  - Δεν επιχορηγούνται όλες οι βραδινές ώρες
  - Δεν επιχορηγούνται Ο.Ε. , Ε.Ε. , Α.Ε. και Ε.Π.Ε. για τους ομόρρυθμους εταίρους στις Ο.Ε. για τα μέλη του Δ.Σ. στις Α.Ε. και για τους διαχειριστές που έχουν εταιρική μερίδα στις Ε.Π.Ε.
  - Η επιχορήγηση καταβάλλεται κάθε δίμηνο

Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών

1. Δικαιούχοι ήταν οι Ν.Ε.Ε. που εντάχθηκαν σε προγράμματα του Ε.Π. το 1998.
2. Η διάρκεια της επιχορήγησης ήταν 13 μήνες.
3. Το ποσό επιχορήγησης ήταν από 3.000.000 δραχμές έως 3.700.000 δραχμές λαμβάνοντας υπόψη τα όσα έχουν αναφερθεί και παραπάνω.
4. Οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή στο πρόγραμμα είναι ίδιες με τις παραπάνω.
5. Για την καταβολή του 1.000.000 δραχμών ο Ν.Ε.Ε. δεν ελέγχεται αν διαθέτει ή όχι κεφάλαιο. Για το επόμενο 1.000.000 δραχμές πρέπει να προσκομίσει αναλυτικά τη χρήση των χρημάτων. Το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται σε έξι (6) ισόποσες διμηνιαίες δόσεις .
6. Η επιχείρηση μπορεί να λειτουργήσει και με έδρα την κατοικία του Ν.Ε.Ε.

Για να είναι όμως η βοήθεια ολοκληρωμένη ο ΟΑΕΔ έκανε χρήση της παροχής των συνοδευτικών υπηρεσιών.

Ο ρόλος των υπηρεσιών αυτών, ήταν :

1. Η καταγραφή των ατόμων σε ειδικά μητρώα ανάλογα με την ομάδα στόχων στην οποία ανήκαν.
2. Η λήψη ατομικών ιστορικών με τη χρήση της συνέντευξης .
3. Η παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης , ενθάρρυνσης , ενεργοποίησης και συμβουλευτικής στα άτομα .
4. Η συνεργασία με εργοδότες για τη διευθέτηση διαφόρων υποθέσεων που μπορούν να προκόψουν.
5. Η στήριξη και συμβουλευτική στους Νέους Ελεύθερους Επαγγελματίες .
6. Η επαφή και η συνεργασία με την οικογένεια των καταρτιζόμενων.
7. Η διαρκής ενημέρωση, μόρφωση και συνεργασία με τα άτομα .

8. Η παρακολούθηση – αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος .
9. Η συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους – φορείς σε τοπικό επίπεδο.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης "Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας" ίσχυε μέχρι τα 2000. Το 2001 τα όσα ισχύουν για τα προγράμματα Ν.Ε.Ε. και Ν.Θ.Ε. δεν έχουν αλλάξει τελείως, έχουν όμως διαφοροποιηθεί κάποια πράγματα.

Παρακάτω θα αναφέρουμε τα όσα ισχύουν για το 2001.

A) Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας

Το πρόγραμμα αυτό συνιστάται σε επιδότηση εργοδοτών, προκειμένου να προσλάβουν άνεργους αποφυλακισμένους, στα πλαίσια της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού από την εργασία.

Απαραίτητα δικαιολογητικά :

- Αίτηση (που προμηθεύεται από τα γραφεία του ΟΑΕΔ)
- Αποφυλακιστήριο τελευταίας Πενταετίας .
- Εισηγητική έκθεση Κοινωνικής Υπηρεσίας .
- Κάρτα ανεργίας

Διάρθρωση του προγράμματος

- **Πλήρους απασχόληση τετραετούς διάρκειας .**

Η διάρκεια επιχορήγησης ορίζεται σε 36 μήνες με την υποχρέωση ο εργοδότης να απασχολήσει το άτομο μετά την λήξη του 36^{ου} μήνα, άλλους δώδεκα (12) μήνες χωρίς επιχορήγηση.

- **Μερικής απασχόλησης τετραετούς διάρκειας**

Ο εργοδότης επιδοτείται για τρία έτη ενώ το τέταρτο έτος υποχρεούται να απασχολήσει το άτομο χωρίς επιχορήγηση.

- **Σύμβαση Ορισμένου Χρόνου**

Ο εργοδότης υποχρεούται να απασχολήσει το άτομο από πέντε (5) μήνες το λιγότερο έως εννέα (9) μήνες το ανώτερο.

Ποσό επιχορήγησης

➤ **Πλήρους απασχόλησης**

Επτά (7.000) χιλιάδες δραχμές την ημέρα για τους 36 μήνες απασχόλησης .

➤ **Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης**

Επτά (7.000) χιλιάδες δραχμές την ημέρα για τους εννέα (9) μήνες .

➤ **Μερικής Απασχόλησης**

Πέντε (5.000) χιλιάδες δραχμές την ημέρα και για τους 36 μήνες .

Δικαιολογητικά Υπαγωγής για τις επιχειρήσεις

Μια επιχείρηση για να υπαχθεί στο πρόγραμμα θα πρέπει να υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ τα εξής δικαιολογητικά :

- Αίτηση που θα περιέχει την επωνυμία της επιχείρησης , το αντικείμενο της οικονομικής δραστηριότητας και του αριθμού των ατόμων που θα προσλάβει σύμφωνα με το πρόγραμμα .
- Εάν πρόκειται για Απεξαρτημένα , Αποφυλακισμένα , Νεαρά παραβατικά άτομα ή Νεαρά άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο, έντυπη υπεύθυνη δήλωση ότι :
έλαβε γνώση και αποδέχεται τους όρους του προγράμματος .

B) Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών

Διάρκεια και ποσό επιχορήγησης του προγράμματος

Ορίστηκε ως μέγιστη διάρκεια του προγράμματος οι 48 μήνες .

Το ποσό της επιχορήγησης του προγράμματος κατανέμεται ως εξής :

- Δύο εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες (2.500.000) δραχμές συν την πιθανή προσαύξηση, για τον πρώτο χρόνο. Από το ποσό αυτό προκαταβάλλεται το (1.500.000) δραχμές , ενώ το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται σε τρεις ισόποσες τετραμηνιαίες δόσεις .

- Ένα εκατομμύριο (1.000.000) δραχμές για το δεύτερο χρόνο το οποίο καταβάλλεται σε τρεις ισόποσες τετραμηνιαίες δόσεις .
- Ένα εκατομμύριο (1.000.000) δραχμές για το τρίτο χρόνο το οποίο καταβάλλεται σε δύο ισόποσες εξαμηνιαίες δόσεις .
- Οκτακόσιες χιλιάδες (800.000) δραχμές για τον τέταρτο χρόνο, το οποίο καταβάλλεται σε δύο ισόποσες εξαμηνιαίες δόσεις .

Στο βασικό αυτό ποσό που κατανέμεται κάθε χρόνο σε κάθε Ν.Ε.Ε. , προστίθεται το ποσό των (500.000) δραχμών στις περιπτώσεις που ο Ν.Ε.Ε. , είναι :

- Γυναίκα
- Άνω των 45 ετών
- Έχει ποσοστό αναπηρίας 67 % και άνω
- Είναι επιδοτούμενος άνεργος

Το ποσό αυτό χορηγείται τον πρώτο χρόνο και κατανέμεται σε τρεις ισόποσες δόσεις .

Δεσμευτικές περιπτώσεις μη υπαγωγής

Ο ΟΑΕΔ δεν επιχορηγεί Ν.Ε.Ε. για το άνοιγμα των εξής επιχειρήσεων :

- Επιχειρήσεις με τυχερά , ψυχαγωγικά ή ηλεκτρονικά παιχνίδια
- Επιχειρήσεων που λειτουργούν αποκλειστικά και μόνο βραδινές ώρες
- Ανώνυμων Εταιριών (Α.Ε.)
- Των Αστικών μη Κερδοσκοπικών Εταιριών
- Των Ν.Ε.Ε. που έχουν επιχορηγηθεί από το 1995 και μετά :
  - Από αυτοχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα επιχορήγησης Ν.Ε.Ε. , Α.Μ.Ε.Α. , Απεξαρτοποιημένα άτομα , αποφυλακισμένα άτομα κ.α.
  - Από πρόγραμμα επιχορήγησης Ν.Ε.Ε. της Διεύθυνσης Απασχόλησης του ΟΑΕΔ

- Από πρόγραμμα επιδότησης Ν.Ε.Ε. το οποίο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας “Απασχόληση” ή του Ε.Π. “Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας”
- Επιχειρήσεων που σταμάτησαν την λειτουργία τους κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο και ανήκαν σε συγγενείς α’ βαθμού εξ’ αίματος ή εξ’ αγχιστείας και β’ βαθμού εξ’ αίματος του / της Ν.Ε.Ε.
- Των επιχειρήσεων από αγορά ή μεταβίβαση από α’ ή β’ βαθμού συγγενείας εξ’ αίματος ή εξ’ αγχιστείας
- Επιχειρήσεων πρωτογενούς τομέα
- Εποχιακών επιχειρήσεων
- Επιχειρήσεων που παρέχουν πνευματικές ή αστρολογικές υπηρεσίες καθώς και γραφεία συνοικεισίων

Απαραίτητες προϋποθέσεις υπαγωγής στο πρόγραμμα

Ο / η Ν.Ε.Ε. θα πρέπει να διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά για να επιδοτηθεί από το πρόγραμμα :

- 1) Να είναι Έλληνας υπήκοος
- 2) Να διαθέτει την ελληνική υπηκοότητα του κράτους – μέλους της Ε.Ε.
- 3) Να είναι Έλληνας ομογενής που να απασχολείται νόμιμα στην Ελλάδα και η επιχείρηση να εδρεύει και να λειτουργεί στην Ελλάδα
- Θα πρέπει να έχει καθαρό οικογενειακό εισόδημα σύμφωνα με την τελευταία φορολογική δήλωση ή υπεύθυνη δήλωση θεωρημένη από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.
  - 1) Πέντε εκατομμύρια (5.000.000) αν είναι άγαμος
  - 2) Εννέα εκατομμύρια (9.000.000) αν είναι έγγαμος
- Οι άντρες 18 – 29 ετών να έχουν εκπληρώσει την στρατιωτική τους θητεία και να διαθέτουν απολυτήριο ή νόμιμη απαλλαγή απ’ αυτήν
- Να μην διαθέτει επιχείρηση κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο

- Να είναι η πλήρης και αποκλειστική εργασία του και να δέχεται τον έλεγχο των αρμοδίων οργάνων του ΟΑΕΔ
- Μπορεί αν στεγάσει το χώρο εργασίας του στο χώρο κατοικίας του
- Τέλος θα πρέπει να ενημερώσει τον ΟΑΕΔ για οποιαδήποτε αλλαγή (επωνυμίας , διεύθυνσης , κ.α.)

Εκτός όλων των παραπάνω αν ο Ν.Ε.Ε. είναι αποφυλακισμένος θα πρέπει να προσκομίσει :

- Αποφυλακιστήριο με ημερομηνία αποφυλάκισης άνω των 3 χρόνων από την υποβολή της αίτησης
- Εισηγητική έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας ή του Διευθυντή της φυλακής ή άλλης αρμόδιας Υπ. Δικαιοσύνης ότι ο Ν.Ε.Ε. προτείνεται να ενταχθεί στο πρόγραμμα
- Θα πρέπει να έχει εκτίσει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών
- Σε περίπτωση που ο λόγος φυλακίσεως του σχετιζόταν με παράβαση του νόμου περί των ναρκωτικών δεν μπορούν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα

4.2 Κ.Ε.Κ - Σ.Υ.Υ - Ε.ΚΕ.ΠΙΣ

Το πρόβλημα της ανεργίας πλήττει όλες τις οργανωμένες κοινωνίες . Με την τεχνολογική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κοινωνιών, καθώς και τις αυξανόμενες μορφωτικές απαιτήσεις και τις νέες ειδικεύσεις που εμφανίζονται συνεχώς στην αγορά εργασίας , δημιουργούν πρόβλημα αδυναμίας των ατόμων να καλύψουν τις θέσεις εργασίας γιατί δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της θέσης .

Τα πανεπιστήμια και τα τεχνολογικά ιδρύματα από την άλλη αδυνατούν να παρακολουθήσουν και να αντεπεξέλθουν πλήρως στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας με τις εξειδικεύσεις που είναι αναγκαίες να γίνουν για να μπορέσουν οι εργαζόμενοι να προσφέρουν το έπακρον στην εργασία τους .Αυτή την επιμόρφωση και την εξειδίκευση έρχονται να την καλύψουν τα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.).

Τα (Κ.Ε.Κ.) προσφέρουν προγράμματα που ανταποκρίνονται στις επιμορφωτικές ανάγκες και τις μαθησιακές δυνατότητες των ενηλίκων. Συνδυάζουν τόσο τη θεωρητική γνώση όσο και την πρακτική σε πλήρως εξοπλισμένα εργαστήρια . Συμβάλλουν στην ανάδειξη των ικανοτήτων και την προσωπική ανάπτυξη των καταρτιζομένων. Προσφέρουν αν χρειαστεί συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση (Σ.Ε.Κ.) ή επανακατάρτιση του εργατικού δυναμικού για εμπλουτισμό των δεξιοτήτων και επαγγελματικών γνώσεων τους , στοχεύοντας στην ένταξη στην αγορά εργασίας ή την διασφάλιση και βελτίωση της θέσης εργασίας τους . Τέλος, διαθέτουν άρτια καταρτιζόμενο εκπαιδευτικό / διοικητικό προσωπικό και κατάλληλη κτιριακή, υλικοτεχνική υποδομή.

Τα Κ.Ε.Κ. συνεργάζονται με φορείς παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Σ.Υ.Υ.).

Ως Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ.) ορίζεται η δέσμη ενεργειών που συμβάλλει στην ενδυνάμωση και την εμπύχωση του ατόμου καθώς και την ενεργοποίηση και ευαισθητοποίηση όλου του κοινωνικού ιστού, ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική και η εργασιακή ενσωμάτωση των ατόμων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

Στόχος τους είναι η κοινωνική και εργασιακή προετοιμασία καθώς και η παροχή ίσων ευκαιριών κάθε ατόμου που ανήκει στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού ώστε να αναπτύξει κοινωνικές και επαγγελματικές δεξιότητες που θα τον βοηθήσουν στην ενσωμάτωση του στο επαγγελματικό και κοινωνικό πλαίσιο και την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι ομάδες που ωφελούνται είναι :

- Άτομα με αναπηρίες
- Άτομα με ψυχικές ασθένειες που μένουν εκτός ιδρύματος
- Παλινοστούντες , πρόσφυγες , μετανάστες
- Φυλακισμένοι , αποφυλακισμένοι , ανήλικοι παραβάτες
- Ειδικές πληθυσμιακές ομάδες π.χ. τσιγγάνοι
- Ειδικές κατηγορίες γυναικών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό
- Μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45 ετών
- Λοιπές κατηγορίες ανέργων σε περιοχές ή κλάδους υψηλής ανεργίας
- Πρώην χρήστες ουσιών ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης
- Οροθετικοί
- Λοιπές κατηγορίες ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας

Τα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.), εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας και πιστοποιούνται όπως και οι Συνοδευτικές , Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ.) από το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.).

Οι δράσεις του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. αφορούν :

- Πιστοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση δομών / μονάδων και φορέων παροχής συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και εφόσον κριθεί αναγκαίο και φορέων παροχής συνοδευτικών, εκπαιδευτικών υπηρεσιών.
- Δημιουργία μητρώου εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης κατάρτισης και στελεχών Σ.Υ.Υ.
- Πιστοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων / ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης ή και προδιαγραφών περιεχομένου και μεθοδολογίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Δράσεις δημιουργίας κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ενέργειες εκπαίδευσης εκπαιδευτικών.
- Δράσεις σχεδιασμού παραγωγής / δημιουργίας και τυποποίησης εξειδικευμένων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης .

Μετά από μια γενική αναφορά στον ρόλο των (Κ.Ε.Κ.) , (Σ.Υ.Υ.) και (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) θα παραθέσουμε αναλυτικά τα πρόγραμμα (Κ.Ε.Κ.) που πραγματοποιήθηκαν στην κλειστή φυλακή Αγίου Στεφάνου Πάτρας .

Τα προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν είναι :

- Το πρόγραμμα «Ξύλινο Παιχνίδι» από το Κ.Ε.Κ. Ν.Ε.Λ.Ε. Αχαΐας το χρονικό διάστημα από τις 23/10/97 ως τις 31/12/97.
- Το πρόγραμμα «Κατασκευή και Διακόσμηση Κεραμικών» από το Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδος το χρονικό διάστημα Ιούνιος – Νοέμβριος 1999.
- Το πρόγραμμα «Μαγειρική» από το Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδος το χρονικό διάστημα από τις 11/05/2000 ως τις 20/09/2000.
- Το πρόγραμμα «Επεξεργασία εικόνας με τη χρήση Η/Υ» από το Κ.Ε.Κ. 01 Πληροφορική – Εκπαιδευτική το χρονικό διάστημα Ιούλιος – Νοέμβριος 2000.

4.3 Β' Κ.Π.Σ

Προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν στην Κ.Φ.Π

Α. Ν.Ε.Λ.Ε (Ξύλινο Παιχνίδι) 23/10/97-31/12/97

Η υλοποίηση του προγράμματος «Ξύλινο Παιχνίδι» από το Κ.Ε.Κ. Ν.Ε.Λ.Ε. πραγματοποιήθηκε στην Κλειστή Φυλακή Αγίου Στεφάνου στο χρονικό διάστημα από τις 23/10/97 έως τις 31/12/97 με συνολική διάρκεια 250 ώρες .

Το πρόγραμμα απευθύνθηκε σε 15 κρατούμενους των οποίων η επιλογή έγινε από τους κοινωνικούς λειτουργούς της Κοινωνικής Υπηρεσίας της Φυλακής λαμβάνοντας υπόψη τους τα εξής κριτήρια που υπάρχουν στην έγκριση του προγράμματος από το Υπουργείο Δικαιοσύνης :

1. **Γραμματικές γνώσεις :** Να είναι τουλάχιστον απόφοιτοι δημοτικού σχολείου.
2. **Ηλικία :** Μέχρι και 45 ετών.
3. Να έχουν οι μεν κατάδικοι υπόλοιπο έκτισης ποινής τουλάχιστον 4 μήνες αφού υπολογιστεί η εφ' όρων απόλυση, οι δε υπόδικοι να έχουν παραμείνει σε προσωρινή κράτηση τουλάχιστον 4 μήνες .
4. Να μη συμμετέχουν σε άλλο τρέχων κοινωνικό πρόγραμμα την ίδια χρονική περίοδο.

Για τη διεξαγωγή και την επίτευξη του προγράμματος συνέβαλλαν εκτός από τα παραπάνω και οι εξής παράγοντες :

1. Η συμπαράσταση και η υποστήριξη όχι μόνο του διευθυντή της φυλακής αλλά και όλου του προσωπικού.
2. Η μη μεταγωγή των κρατουμένων κατά τη διάρκεια του προγράμματος .

3. Η βεβαίωση με υπεύθυνη δήλωση από τους κρατούμενους ότι θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα ανεπηρέαστοι και με την θέλησή τους .

Όλοι οι κρατούμενοι που παρακολούθησαν το πρόγραμμα σύμφωνα με τον Π.Δ. 266 / 97 λάμβαναν 800 δρχ ανά ώρα εκπαίδευσης , τους χορηγήθηκε πιστοποιητικό χορήγησης προτεραιότητας σε τοποθέτηση σε ανάλογη εργασία και παρέμειναν στη φυλακή με ευεργετικό υπολογισμό ημερών εργασίας . Βασική προϋπόθεση βέβαια για τη λήψη των παραπάνω ήταν ο εκπαιδευόμενος κρατούμενος να παρακολουθήσει τουλάχιστον το 90 % των ωρών του προγράμματος . Σ' αυτό το 10 % των απουσιών που του δικαιολογούνταν δε λαμβάνονταν υπόψη ως αδικαιολόγητες απουσίες , η χορήγηση αδειών λόγω ασθένειας ή η υποχρεωτική παρουσία του σε δικαστήριο ή επισκεπτήριο. Αυτές οι απουσίες καλύπτονται από τους φορείς του προγράμματος με συμπληρωματική εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα έλαβε δράση σε ατομικό, ομαδικό και κοινωνικό επίπεδο με κύριο σκοπό την ομαλή κοινωνική και επαγγελματική ένταξη της ομάδας – στόχου με την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων, συνδυασμένων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας .

Το πρόγραμμα για την καλύτερη διεξαγωγή του και τη' σωστότερη και επαρκή παροχή γνώσεων για τους κρατούμενους χωρίστηκε σε 3 στάδια :

A) Στην Προκατάρτιση με συνολική διάρκεια 50 ωρών από τις 23/10/97 έως τις 06/11/97.

Λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη ότι οι εκπαιδευτές του προγράμματος θα έπρεπε να αποκτήσουν μια ενιαία, σωστή και προς όφελος των κρατουμένων αντίληψη και φιλοσοφία και ότι θα έπρεπε να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που η ομάδα – στόχος αντιμετωπίζει , παρακολούθησαν σεμινάρια ευαισθητοποίησης ενώ το πρώτο μέρος της χρησιμοποιήθηκε για την ευαισθητοποίηση των

εκπαιδευτών στο δεύτερο μέρος εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι ενημερώθηκαν και διδάχθηκαν.

Οι εκπαιδευτικοί συγκεντρώσαν διδακτικό υλικό γλωσσικής κατάρτισης, ενημερώθηκαν πάνω στο θεσμικό, εργασιακό, κοινωνικό πλαίσιο ώστε να μπορέσουν να παρέχουν στην ομάδα – στόχο τα κατάλληλα εφόδια και εκπαίδευση που θα τη βοηθήσουν στη σωστότερη χρήση της ελληνικής γλώσσας στην απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων και την πληροφόρηση σε θέματα εργασίας και νομικά .

Είναι κοινά παραδεκτό πως το εκπαιδευτικό επίπεδο των κρατουμένων είναι αρκετά χαμηλό και αυτό τους δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα όχι μόνο σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε προσωπικό.

Τα μαθήματα που διδάχθηκαν, ήταν :

- ✓ Αναλφαβητισμού – βασικής εκπαίδευσης .
- ✓ Επαγγελματικού προσανατολισμού (τεχνικές εξεύρεσης εργασίας).
- ✓ Ενημέρωση για νομικά θέματα .

B) Στην κατάρτιση ως συνολική διάρκεια 200 ώρες από τις 07/11/97 έως τις 31/12/97.

Το στάδιο της κατάρτισης περιελάμβανε θεωρητική – πρακτική άσκηση που υλοποιήθηκε σε πλήρες εξοπλισμένο εργαστήριο σε χώρο της φυλακής του Αγίου Στεφάνου, με διάρκεια 150 ωρών και 50 ωρών αντίστοιχα .

Για την εμπέδωση και την κατανόηση του θεωρητικού μέρους χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένα εκπαιδευτικά και τεχνολογικά μέσα . Τα μέσα αυτά ήταν slides, videos, φωτογραφικό υλικό και εκπαιδευτικό υλικό.

Για την καλύτερη διεξαγωγή, βοήθεια των ίδιων των κρατουμένων και επιτήρηση τους χωρίστηκαν σε δύο ομάδες με δύο εκπαιδευτές η κάθε ομάδα .

Οι θεματικές ενότητες και οι τομείς που έλαβαν χώρο σε αντιστοιχία διάρκειας στο θεωρητικό – πρακτικό μέρος παρατίθενται παρακάτω :

Θεματικές Ενότητες Και Τομείς	Ώρες Θεωρίας	Ώρες Πρακτικής
<p>1.Εκπαιδευτικό Παιχνίδι :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η διαχρονική παρουσία του παιχνιδιού από την αρχαιότητα ως σήμερα . • Ο ρόλος του παιχνιδιού στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. • Το εκπαιδευτικό παιχνίδι . 	20	
<p>2. Σχέδιο Χρώματος :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι βασικές αρχές σχεδίου χρώματος. • Οι τεχνικές χρωμάτων. • Στις μίξεις χρωμάτων. • Στις αντιθέσεις χρωμάτων. 	40	
<p>3. Σχεδιασμός Παιχνιδιών :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ιστορία του σχεδιασμού σε σχέση με την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού. • Τα υλικά κατασκευής παιχνιδιών. • Στην μεθοδολογία σχεδιασμού με την χρήση κλιμάκων. • Στο σχεδιασμό παιχνιδιών από ύφασμα . 	50	

<ul style="list-style-type: none"> • Στο σχεδιασμό παιχνιδιών από ξύλο. • Στο σχεδιασμό παιχνιδιών από χαρτί . 		
4. Τεχνολογία Κατασκευής Παιχνιδιών : <ul style="list-style-type: none"> • Τεχνολογία κατασκευή παιχνιδιών. • Στην πρακτική εξάσκηση κατασκευής Παιχνιδιών σε εργαστήρια επεξεργασίας ξύλου. • Στην κατασκευή ολοκληρωμένων μοντέλων παιχνιδιών σε οργανωμένα εργαστήρια . • Στην οργάνωση και λειτουργία μονάδων κατασκευής παιχνιδιών. 	35	
5. Διακόσμηση	5	5
ΣΥΝΟΛΟ (200 ώρες)	150	50

Γ) Συνοδευτικά μέτρα

Τα συνοδευτικά μέτρα αποτέλεσαν σημαντικά υποβοηθητικά εργαλεία στο στάδιο της προκατάρτισης και κατάρτισης για την ολοκλήρωση του προγράμματος , συνάμα όμως λειτούργησαν και ως αυτόνομες δράσεις , προέχοντας στους εκπαιδευόμενους ψυχολογική, ομαδική και νομική υποστήριξη, υποστηρικτικές δομές που κατευθύνονταν προς το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλοντος τους και υποστήριξη των χρηστών του προγράμματος που αντιμετώπιζαν προβλήματα τοξικό – εξάρτησης .

Ειδικά εκπαιδευμένοι κοινωνικοί λειτουργοί που προέρχονται από το χώρο της φυλακής λαμβάνοντας υπόψη τους , τον στιγματισμό και την

προκατάληψη που δέχεται ο έγκλειστος από τις κοινωνικές ομάδες μετά την αποφυλάκιση του και αναγνωρίζοντας την δυσκολία τόσο της κοινωνικής όσο και της επαγγελματικής ένταξης / επανένταξης των κρατουμένων υποστηρίζουν ότι είναι αναγκαία η ψυχοκοινωνική τους στήριξη.

Γι' αυτό το λόγο συνδυάζοντας και τις 3 μεθόδους της κοινωνικής εργασίας :

- Κοινωνική εργασία με άτομα
- Κοινωνική εργασία με ομάδες
- Κοινωνική εργασία με την κοινότητα

Προσπάθησαν να επιτύχουν, πάντα με τη συνεργασία και τη θέληση του ίδιου του κρατούμενου :

- Την προσωπική ανάπτυξη του κάθε ατόμου.
- Την συναισθηματική στήριξη, η απονεχοποίηση και τόνωση της αυτοεκτίμησης του αυτοσεβασμού και της αυτοπεποίθησης του.
- Την επανασύνδεση του με το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.
- Την επαφή με τους κρατούμενους σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να δημιουργηθεί ένας χώρος αναφοράς .
- Την καθημερινή ή τακτική παρουσία στο χώρο της φυλακής ομάδων αυτοβοήθειας για την αντιμετώπιση / απεξάρτηση από ουσίες , νομική υποστήριξη / ψυχολογική υποστήριξη κ.α.
- Οργάνωση ψυχολογικών δραστηριοτήτων με στόχο την τόνωση της ψυχολογίας και δημιουργικότητας του κρατούμενου.
- Δημιουργία ομάδων = δραστηριότητας που εναλλάσσονται .
- Ενίσχυση της επιθυμίας για μάθηση αλλά και μετάδοση γνώσεων (αλληλοδιδασκαλία μεταξύ κρατουμένων).

Με το τέλος του προγράμματος :

1. Διοργανώθηκε Ημερίδα στην αίθουσα τελετών της Φυλακής Αγίου Στεφάνου στην οποία έλαβαν μέρος εκτός από τους εκπαιδευτές – εκπαιδευόμενους του προγράμματος , τα στελέχη του προγράμματος , το διοικητικό και φυλακτικό προσωπικό της φυλακής , εκπρόσωποι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης , υπάλληλοι της Ν.Ε.Λ.Ε. Αχαΐας κ.α. Σκοπός της ημερίδας ήταν η αξιολόγηση και η απονομή των βεβαιώσεων παρακολούθησης των εκπαιδευόμενων, η ευαισθητοποίηση των φορέων και του προσωπικού, που μπλέχθηκαν έμμεσα ή άμεσα με την ομάδα – στόχο κ.α.
3. Εκδόθηκε Ημερολόγιο 1998 με την επιμέλεια στελεχών του προγράμματος με στόχο την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας το οποίο διανεμήθηκε σε 500 άτομα (Μ.Μ.Ε, εκπροσώπους ΟΤΑ, Συλλόγους , Ν.Ε.Λ.Ε. κ.τ.λ.).
4. Διοργανώθηκε παράσταση θεάτρου σκιών στο χώρο τελετών της Φυλακής Αγίου Στεφάνου με σκοπό την ψυχολογική στήριξη των κρατουμένων.
5. Διοργανώθηκε έκθεση με τα έργα των κρατουμένων στο χώρο τελετών της Φυλακής Αγίου Στεφάνου με σκοπό την τόνωση του ηθικού των κρατουμένων, την στήριξη και την τόνωση της αυτοπεποίθησης , την αποδοχή του κοινωνικού περίγυρου και την οικονομική ενίσχυση τους με την πώληση των έργων τους .
6. Παράχθηκε βιντεοκασέτα που τραβήχτηκε στο εργαστήριο κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης και χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση των εκπαιδευτών – εκπαιδευόμενων και για εκπαιδευτικό πρόγραμμα του φορέα .

Αποτελέσματα – Αξιολόγηση του προγράμματος από τους κρατούμενους και από τους φορείς του προγράμματος

Η αξιολόγηση του προγράμματος γινόταν τόσο από τους εκπαιδευτές με την λήξη τη ημερήσιας επιμορφωτικής παρέμβασης όσο και από τους εκπαιδευόμενους μέσα από γραπτές και ομαδικές εργασίες σε καθημερινή βάση. Επιπλέον οι συμμετέχοντες συμπλήρωναν ερωτηματολόγια και έδιναν συνεντεύξεις .

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα προβλήματα που προέκυπταν να αντιμετωπίζονται έγκαιρα ώστε να μη δημιουργούν προβλήματα στην εκπλήρωση των στόχων.

Οπότε με το τέλος του προγράμματος κάνοντας μια γενική αποτίμηση θα μπορούσαμε να πούμε πως οι υπεύθυνοι του προγράμματος και οι κρατούμενοι επισημαίνουν τα παρακάτω :

1. Στο στάδιο της προκατάρτισης δημιουργήθηκε μια προσωπική επαφή και ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτών / εκπαιδευόμενων το οποίο διευκόλυνε τόσο τους εκπαιδευτικούς στην εναλλαγή των μαθημάτων και την ενθάρρυνση για ενεργό συμμετοχή των κρατουμένων στην εκπαιδευτική διαδικασία, όσο και τους εκπαιδευόμενους για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης στις δυνατότητες που του παρέχονται και στην κοινωνική πραγματικότητα που βιώνει , κατάθεση των εμπειριών για όσα θέματα τους απασχολούν και δημιουργία εσωτερικών κινήτρων.
2. Απέκτησαν εξειδικευμένη ποιότητα γνώσεων, μέσω της κατάρτισης τους σε τομείς που υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας .
3. Συνδύασαν την θεωρία με την πράξη.
4. Αντιμετώπιστηκαν προβλήματα που προέρχονται από τον εγκλεισμό και κατ' επέκταση από τον κοινωνικό αποκλεισμό των κρατουμένων μέσω της απόκτησης αυτοπεποίθησης , ενεργοποίησης και συμμετοχής

τους σε ότι τους αφορά , που είναι αποτελέσματα των γνώσεων, πληροφοριών και των απαραίτητων δεξιοτήτων που αποκόμισαν.

5. Ενημερώθηκαν για νομικά θέματα , για τις δυνατότητες κατάρτισης και απασχόλησης τους .
6. Κινητοποιήθηκαν τα εξαρτημένα άτομα για την αντιμετώπιση του προβλήματος τους .
7. Ευαισθητοποιήθηκε – κινητοποιήθηκε η κοινή γνώμη και οι εργοδότες.

Β΄ Practica Δυτικής Ελλάδος
(Κατασκευή και Διακόσμηση κεραμικών)
Ιούνιος-Νοέμβριος 1999

Η υλοποίηση του προγράμματος “Κατασκευή και Διακόσμηση κεραμικών” πραγματοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα Ιούνιος – Νοέμβριος 1999 στην Κλειστή Φυλακή Πατρών Αγίου Στεφάνου (Κ.Φ.Π.) από το Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδας .

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν 15 άντρες κρατούμενοι , των οποίων η επιλογή έγινε λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στο πρόγραμμα της Ν.Ε.Λ.Ε. “Ξύλινο Παιχνίδι”. Η ηλικία των κρατουμένων κυμαινόταν από 22 – 45 ετών. ήταν απόφοιτοι Δημοτικού – Γυμνασίου και οι περισσότεροι ήταν άνεργοι λόγω της μικρής απορρόφησης στην αγορά εργασίας .

Είναι σ’ όλους μας γνωστό πώς η κάθε μορφή εγκλήματος έχει έναν από τους κύριους παράγοντες της , την ανεργία . Μην μπορώντας οι άνθρωποι να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες δουλεύοντας τίμια , καταφεύγουν σε παράνομους τρόπους εξασφάλισης των αγαθών τους . Το αποτέλεσμα της πράξης τους είναι η φυλάκιση και ο στιγματισμός .

Οι στόχοι του εν λόγω προγράμματος ήταν :

- Η ανάπτυξη σύγχρονων και αποτελεσματικών μεθόδων επαγγελματικής προετοιμασίας και προώθησης στην απασχόληση των ατόμων της ομάδας – στόχου.
- Η παροχή γνώσεων σε συνδυασμό με την καλλιέργεια και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και την απόκτηση από την πλευρά των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα θετικής στάσης απέναντι στο αντικείμενο ενασχόλησής τους και στη ζήτηση που έχει αυτό στην αγορά εργασίας .

- Η απόκτηση γνώσεων σχετικά με τους όρους και τις συνθήκες εργασίας του αντικειμένου εργασίας .
- Η δημιουργία όρων για την άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών.
- Η επεξεργασία ενός μηχανισμού προώθησης στην απασχόληση που να ανταποκρίνεται ακόμα και σε έγκλειστα άτομα .
- Η δημιουργία ενός δικτύου πληροφόρησης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.
- Η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης πάνω στα προβλήματα της ομάδας – στόχου.

Για την επίτευξη των στόχων το έμπειρο και κατάλληλα καταρτισμένο διδακτικό προσωπικό ταξινόμησε τις ενέργειες του με την παρακάτω σειρά προτεραιότητας .

- Διερεύνηση των προβλημάτων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ομάδας – στόχου.
- Διερεύνηση των γνώσεων και των εμπειριών των καταρτιζομένων.
- Η συμβουλευτική προσέγγιση και ψυχοκοινωνική στήριξη των καταρτιζομένων για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τους , είτε αυτά είναι προσωπικά , είτε κοινωνικά , είτε επαγγελματικά .
- Η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Εξειδικευμένο επαγγελματικό προσανατολισμό που έχει προέλθει ύστερα από μελέτη της ζήτησης στην αγορά εργασίας .
- Συνδυασμός θεωρίας και πράξης .
- Πληροφόρηση για θεσμικά , εργασιακά και νομικής μορφής θέματα .
- Η διασύνδεση του φορέα με φορείς του επιχειρηματικού και εμπορικού κόσμου.
- Συνεχής επαφή με τους καταρτιζόμενους στην διάρκεια αναζήτησης εργασίας και τον πρώτο καιρό της εργασίας τους, με σκοπό την εμπύχωση και την καθοδήγηση τους.

- Ευαισθητοποίηση – πληροφόρηση της κοινής γνώμης .

Συνάμα με τα παραπάνω όμως ο φορέας για την πλήρη επιτυχία του προγράμματος και την επίτευξη των στόχων.

- Έκανε χρήση του διαδικτύου για την συλλογή στοιχείων κατάλληλων για την διεξαγωγή του προγράμματος .
- Έκανε προσπάθειες να υποβάλλονται προτάσεις προς το Υπουργείο Εργασίας , Υπουργείο Δικαιοσύνης , του ΟΑΕΔ, την διεύθυνση της Φυλακής Αγίου Στεφάνου Πατρών και την εταιρία Achaia Ceramics για την ένταξη ορισμένων κρατουμένων για εργασία στην εταιρία Achaia Ceramics με σχέση συμβολαίου ή μίσθωσης εκ μέρους των φυλακισμένων. Είναι ένα πρόγραμμα που βοηθάει πολύ στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη \επανένταξη των κρατουμένων και έχει εφαρμοστεί με επιτυχία στις Η.Π.Α σύμφωνα με στοιχεία που συλλέξανε από το διαδίκτυο.
- Είχαν συχνή επικοινωνία με τον διευθυντή της Achaia Ceramics ο οποίος δήλωσε την επιθυμία να προσλάβει ορισμένους από τους κρατούμενους μετά από την αποφυλάκιση τους.
- Είχαν τηλ. επικοινωνία με στελέχη του Ο.Α.Ε.Δ που τους ενημέρωναν για τις εξελίξεις των προγραμμάτων.
- Τέλος ενημέρωναν τους αποφυλακιζόμενους για τυχόν συμμετοχή τους σε άλλα προγράμματα κατάρτισης που θα πραγματοποιούσε ο ίδιος ο φορέας , όπως το πρόγραμμα με τίτλο "Μαγειρική" που διεξάχθηκε τον επόμενο χρόνο.

Αξιολογώντας το πρόγραμμα σύμφωνα με τα όσα αναφέρουν οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευόμενοι του προγράμματος το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία και αυτό οφείλεται κυρίως στους εξής παράγοντες:

- Η εκπαίδευση ακολούθησε εκ των προτέρων καθορισμένη μεθοδολογία ως προς το περιεχόμενο της διδασκόμενης ύλης , το χρόνο και τη σύνθεση των εκπαιδευόμενων.
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα υλοποιήθηκε με συνέπεια και επιμονή συνάμα όμως είχε το περιθώριο να προσαρμοστεί και να διαμορφωθεί αν αυτό κρινόταν αναγκαίο στις απαιτήσεις και τις γνώσεις των συμμετεχόντων.
- Ήταν προσαρμοσμένο στις ανάγκες της αγοράς εργασίας αφού είχε προηγηθεί διερεύνηση σε ότι ζητάει η αγορά εργασίας .
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνδύαζε την θεωρία με την πράξη δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική η οποία πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της Achaia Ceramics σ' ένα άρτια εξοπλισμένο εργαστήριο στο εσωτερικό της φυλακής .
- Μέσω της εκπαίδευσης οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν εκτός από τις γνώσεις και τις δεξιότητες , αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση που θα τους βοηθούσαν να ξεπεράσουν τις προκαταλήψεις και το στιγματισμό και να ενταχθούν ομαλά τόσο στο κοινωνικό όσο και στο εργασιακό περιβάλλον.
- Τέλος , η αξιολόγηση του προγράμματος γινόταν σε τακτικά χρονικά διαστήματα ώστε να είναι προσαρμοσμένο τόσο στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας όσο και των εκπαιδευόμενων ,και να διαμορφωθεί αν αυτό κρινόταν αναγκαίο.

Η ομάδα στελεχών προώθησης στην απασχόληση είχε ενεργοποιηθεί πριν και ιδιαίτερα μετά το τέλος του προγράμματος .

Η δραστηριότητά της φαίνεται από τα στοιχεία που μας δίνει ο φορέας . Όποιος συμμετέχοντας του προγράμματος αποφυλακίζόταν ερχόταν σε

τηλεφωνική επικοινωνία ή άμεση επαφή με τους φορείς του προγράμματος και εκείνοι ενεργοποιούσαν τα όσα είχαν συλλέξει προς όφελός τους .

Ο πρώτος αποφυλακιζόμενος εξέφρασε τη βούληση του να επιδοτηθεί από το πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε.) για να ανοίξει δική του επιχείρηση σε συνεργασία με τον αδελφό του. Για να μπορέσει όμως να περάσει μια περίοδος προσαρμογής και επανένταξης του προτάθηκε να συμμετέχει στο πρόγραμμα “Μαγειρική” που υλοποιήθηκε από το Κ.Ε.Κ. τη χρονική περίοδο από τις 11/05/2000 έως τις 08/09/2000 και δέχτηκε . Ο δεύτερος είχε κάνει αίτηση από το 1997 στο Υπουργείο Γεωργίας για να επιδοτηθεί ως νέος κτηνοτρόφος και θα την έπαιρνε μόλις έβγαινε η απόφαση αποφυλάκισης του, τον Απρίλιο του 2001. Ο τρίτος αποφυλακισμένος δεν μπορούσε να εργασθεί γιατί αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα υγείας. Ο τέταρτος αποφυλακιζόμενος είχε πιάσει δουλειά ως ελαιοχρωματιστής και εξέφρασε τη θέληση, του να εργαστεί ως ελεύθερος επαγγελματίας λαμβάνοντας την επιδότηση από τον ΟΑΕΔ. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες είτε έχουν παραμείνει στην φυλακή της Πάτρας , είτε έχουν μεταχθεί αλλού.

Γ΄ Practica Δυτικής Ελλάδος

(Μαγειρική)

11/05/2000-20/09/2000

Το πρόγραμμα με τίτλο “Μαγειρική” που απευθυνόταν σε αποφυλακισμένους υλοποιήθηκε από το Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδας κατά την χρονική περίοδο από τις 11/05/2000 έως τις 20/09/2000.

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν 10 αποφυλακιζόμενοι Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι στόχοι του προγράμματος ήταν :

- Η πολύπλευρη εκπαίδευση των συμμετεχόντων.
- Η παροχή δεξιοτήτων κατάλληλων για την αξιοποίηση τους στην αγορά εργασίας .
- Η προσφορά εξειδικευμένων γνώσεων.
- Η εκμάθηση μορφών αναζήτησης εργασίας .
- Η εκμάθηση της εργασιακής νομοθεσίας .
- Την αναβάθμιση του επαγγελματικού τους προφίλ
- Η προώθηση των καταρτιζόμενων στην αγορά εργασίας.

Η διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος διεξάχθηκε ως εξής :

Α) Η θεωρητική κατάρτιση πραγματοποιήθηκε σε αίθουσες του Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδας με χρονική διάρκεια 100 ώρες και ασχολήθηκε με τα παρακάτω γνωστικά αντικείμενα :

- Εισαγωγή
- Δυναμική της Ομάδας
- Επικοινωνία – Διαπροσωπικές Σχέσεις , Κοινωνικές Σχέσεις
- Βασική Παιδεία – Γλωσσικές Λειτουργίες μέσω Βιωματικής Επικοινωνιακής Μεθόδου
- Συμβουλευτική – Επαγγελματικός Προσανατολισμός
- Τεχνικές Εξεύρεσης Εργασίας

- Τεχνικές των Επαγγελματικών Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων
- Νομικά Θέματα
- Πολιτειακό Σύστημα Ελλάδος
- Οικονομικό – Ασφαλιστικό – Τραπεζικό Σύστημα

Για την αποτελεσματικότερη κατανόηση των θεωρητικών γνώσεων διανεμήθηκε σε κάθε εκπαιδευόμενο εκπαιδευτικό υλικό που περιελάμβανε :

1. Βιβλίο «Εισαγωγή στην Επαγγελματική Μαγειρική» του Νίκου Ράπτη.
2. Σημειώσεις ανάλογες με το αντικείμενο της παρουσίασης των εκπαιδευτών.

Η μετάδοση των γνώσεων έγινε εκτός των άλλων και με βασικό εργαλείο τον διάλογο.

- B) Η πρακτική άσκηση πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης ACHAIA FOODS Ε.Π.Ε. έναν χώρο άρτια εξοπλισμένο που παρείχε την δυνατότητα στους καταρτιζόμενους την παρασκευή φαγητών και παρουσίαση τους σε αντίστοιχα σκεύη. Γενικά τους δόθηκε η δυνατότητα να πάρουν μέρος σε όλη τη διαδικασία επεξεργασίας και προσφοράς φαγητού.

Η όλη πρακτική διαδικασία κινήθηκε πάνω στις θεματικές ενότητες της θεωρίας με συνολική διάρκεια χρόνου 271 ώρες .

Η δράση του φορέα ήταν πολύπλευρη και εκτός από την εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την υλοποίηση του προγράμματος , την μετάδοση γνώσεων και την πρακτική άσκηση των καταρτιζομένων, στελεχώθηκε από τον φορέα μια ομάδα υπεύθυνη για την προώθηση των συμμετεχόντων στην αγορά εργασίας μετά τη λήξη του προγράμματος.

Οι ενέργειες που έλαβαν μέρος ήταν οι εξής :

- Το θεωρητικό μέρος περιελάμβανε μια ενότητα για τις «Τεχνικές Εξεύρεσης Εργασίας» όλοι οι καταρτιζόμενοι έγιναν γνώστες τεχνικών διαδικασιών αναζήτησης εργασίας , σύνταξης βιογραφικού σημειώματος , σωστή παρουσίαση των γνώσεων-των δεξιοτήτων και της προσωπικότητας τους , κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης ..
- Οι φορείς του προγράμματος προώθησαν τις αιτήσεις των συμμετεχόντων σ' ένα γραφείο στην Πάτρα το οποίο αναλαμβάνει να ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τυχόν θέσεις εργασίας, από επιχειρήσεις, που προσφέρουν θέσεις που μπορούν να καλύψουν οι αποφυλακισμένοι ανάλογα με τις γνώσεις που διαθέτουν. .
- Ενημέρωση του τοπικό τύπου για τις ενέργειες του προγράμματος .
- Ενημέρωσε και έφερε σ'επαφή τους καταρτιζόμενους με τις επιχειρήσεις που ενδιαφερόταν .
- Ενημερωνόταν τακτικά από τον ΟΑΕΔ για τις επιδοτήσεις ανέργων, για τα προγράμματα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε.) και Νέων Θέσεων Εργασίας (Ν.Θ.Ε.) και ενημέρωνε τους καταρτιζόμενους
- Συγκέντρωνε στοιχεία που αφορούσαν πρόγραμμα παρόμοιου είδους και θέσεις εργασίας στην Ευρώπη από το διαδίκτυο.
- Πραγματοποίησε συναντήσεις με τους καταρτιζόμενους στο χώρο του Κ.Ε.Κ. και συζήτησαν θέματα που αφορούν τη ζήτηση της αγοράς εργασίας , τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την απορρόφηση τους και την συμμετοχή τους σε μελλοντικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων.
- Τέλος , δόθηκε στους καταρτιζόμενους μετά από 6 μήνες ένα ερωτηματολόγιο που συγκέντρωνε στοιχεία σύμφωνα με τη βελτίωση της επαγγελματικής και οικονομικής θέσης των καταρτιζομένων μετά την παρακολούθηση του προγράμματος με σκοπό τη μελέτη της αποτελεσματικότητας του προγράμματος .

Μετά την διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου καθημερινά και κατά την διάρκεια του εξάωρου παρακολούθησης από το διοικητικό προσωπικό και την εποπτεία των επιστημονικών υπευθύνων ,για τη ' συστηματική παρουσία των εκπαιδευτών και των εκπαιδευόμενων, για τη διανομή του εκπαιδευτικού υλικού και για τον κατάλληλο εξοπλισμό της αίθουσας , μετά τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου από από την πλευρά των εκπαιδευτών και των εκπαιδευόμενων και μετά την διεξαγωγή εξετάσεων με το τέλος του θεωρητικού μέρους και το τέλος του προγράμματος για να διαπιστωθεί ο βαθμός αφομοίωσης της διδαχθείσας ύλης . Ο φορέας του προγράμματος διαπίστωσε ότι είχε εκπληρώσει τους στόχους του σε μεγάλο βαθμό και αυτό γιατί οι καταρτισθέντες :

- Απέκτησαν τις στοιχειώδης γνώσεις σε θέματα : κοινωνικής συμπεριφοράς , σε νομικό, εργασιακό, κοινωνικό πλαίσιο που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν και να εναρμονισθούν με το κοινωνικό γίνεσθαι .
- Απέκτησαν τη γνώση μεθόδων και τρόπων εξεύρεσης εργασίας .
- Απέκτησαν την καλλιέργεια ενδιαφέροντος για τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και αυτομόρφωση κάτι αναγκαίο για τη μετέπειτα επαγγελματική τους ένταξη και εξέλιξη.
- Απέκτησαν την αύξηση των δυνατοτήτων επικοινωνίας σε κοινωνικό επίπεδο.

Επίσης οι καταρτιζόμενοι έμαθαν για :

- ✓ Τις τάσεις του συγκεκριμένου επαγγέλματος
- ✓ Τις συνθήκες εργασίας
- ✓ Τη δομή της απασχόλησης
- ✓ Την προσφορά και ζήτηση της συγκεκριμένης εργασίας
- ✓ Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα
- ✓ Τις επενδυτικές δραστηριότητες

Στην εκπλήρωση των στόχων συνέβαλλαν εκτός των άλλων και τα εξής :

- Το γεγονός ότι η εκπαίδευση των καταρτιζομένων διεξάχθηκε από άτομα ευαισθητοποιημένα και ειδικευμένα στο αντικείμενο τους με εμπειρία χρόνων.
- Το αυστηρό σύστημα παρακολούθησης της προόδου των συμμετεχόντων.
- Η βαρύτητα που δόθηκε στο πρακτικό μέρος καλύπτοντας όσο το δυνατό όλο το φάσμα των απαιτούμενων γνώσεων που αφορούσαν όλα τα είδη της “κουζίνας” και τις κατηγορίες τροφίμων.
- Η επαφή των καταρτιζομένων με ένα περιβάλλον άρτια εξοπλισμένο που πληρούσε όλες τις προδιαγραφές για επαρκές χρονικό διάστημα ώστε να αποκομίσουν και να αφομοιώσουν τις αποκτήσεις μιας τέτοιας επιχείρησης .
- Τέλος , την επαγγελματική ένταξη τριών καταρτιζομένων. Το ποσοστό δεν είναι τόσο χαμηλό αν λάβουμε υπόψη μας το ποσοστό των ανέργων και κυρίως των ανέργων με τις ίδιες ή και περισσότερες γνώσεις απ’ ότι οι καταρτιζόμενοι του προγράμματος διαθέτουν .

Με μια έρευνα που έγινε και αφορούσε την επαγγελματική ένταξη των καταρτιζομένων από το πρόγραμμα το αποτέλεσμα ήταν ότι το 70 % των καταρτιζομένων παραμένουν άνεργοι , ενώ το 30 % εργάζεται . Μπορεί η εργασία τους να μην είναι ανάλογη μ’ αυτή στην οποία καταρτίστηκαν, γιατί ο ένας προσλήφθηκε ως εργάτης στο TITAN, ο δεύτερος ως οικοδόμος και ο τρίτος ως ελεύθερος επαγγελματίας αλλά στην εξεύρεση της εργασίας τους συνέβαλλαν και τα όσα είχαν αποκομίσει από το πρόγραμμα .

Δ' 01 Πληροφορική
(Επεξεργασία Εικόνας με την χρήση Η/Υ)
Ιούλιος-Νοέμβριος 2000

Το πρόγραμμα “επεξεργασία εικόνας με τη χρήση Η/Υ” πραγματοποιήθηκε την χρονική περίοδο Ιούλιος – Νοέμβριος 2000 από το Κ.Ε.Κ. 01 πληροφορική. Η εκπαίδευση απευθυνόταν σε φυλακισμένους , αποφυλακισμένους και ανήλικους παραβάτες .

Για την παρακολούθηση του προγράμματος επιλέχθηκαν 15 κρατούμενοι με βάση κάποια χαρακτηριστικά τους, όπως η παρούσα κατάσταση τους, είτε αυτή ήταν προσωπική είτε οικογενειακή, η διάθεση τους για απασχόληση, η ατομική τους ενεργοποίηση και συμμετοχή κ.τ.λ. και κάποια αντικειμενικά κριτήρια όπως η ηλικία τους , το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, ο χρόνος αποφυλάκισης κ.τ.λ.

Η υλοποίηση του εν' λόγω προγράμματος στόχευε :

- Στην παροχή συμβουλευτικής – ψυχολογικής βοήθειας των συμμετεχόντων.
- Στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών γνώσεων σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας .
- Στην προσφορά εξειδικευμένων γνώσεων.
- Στην παροχή κοινωνικής , εργασιακής και νομικής ενημέρωσης .
- Στην εκμάθηση μορφών και μεθόδων αναζήτησης και διατήρησης εργασίας .
- Την προώθηση των συμμετεχόντων στην αγορά εργασίας .

Το πρόγραμμα χωρίστηκε σε δύο στάδια κάνοντας χρήση διαφόρων ειδών εκπαιδευτικό υλικό και τεχνικών μέσων.

A) Προκατάρτιση :

Η προκατάρτιση ξεκίνησε στις 01/06/2000 έως τις 06/07/2000 και είχε διάρκεια συνολικά 150 ώρες από τις οποίες οι 140 ώρες ήταν θεωρία και οι 10 ώρες πρακτική άσκηση.

Το θεωρητικό τους πρόγραμμα περιελάμβανε τις εξής διδακτικές ενότητες:

1. Συμπλήρωση βασικής παιδείας – Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων.
2. Παροχή κοινωνικής εκπαίδευσης .
3. Παροχή νομικής ενημέρωσης .
4. Αγωγή υγείας – Πρόληψη βλάβης .
5. Στοιχεία επαγγελματικού προσανατολισμού και Μονογραφία επαγγέλματος .
6. Εισαγωγή στην Πληροφορική.
7. Εισαγωγή στην χρήση του Η/Υ.
8. Μέθοδοι αναζήτησης εργασίας .
9. Χαρακτηριστικά Σύγχρονων Συστημάτων Πληροφορικής .

Για την αποτελεσματικότερη κατανόηση των γνώσεων τους,τους δόθηκαν το παρακάτω διδακτικό υλικό :

- Εργασιακές σχέσεις και πώς διαμορφώνονται (σημειώσεις Φραγκούλης Ιωσήφ).
- Δικαιώματα πολιτών – προάσπιση των δικαιωμάτων στην ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά (έντυπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής).
- Βιογραφικό σημείωμα (σημειώσεις Φραγκούλης Ιωσήφ).
- Τρόπος σύνταξης Δικαιολογητικών για την υπόψηφιότητα μιας θέσης (σημειώσεις Φραγκούλης Ιωσήφ).
- «Αγωγή Υγείας – Πρώτες Βοήθειες – Πρόληψη» (σημειώσεις Γιαλατάκη Ευαγγελία).

B) Κατάρτιση :

Η κατάρτιση ξεκίνησε στις 07/07/2000 έως τις 31/10/2000 με συνολική διάρκεια ωρών 350 ώρες από τις οποίες οι 180 ώρες ήταν θεωρία και οι 170 ώρες ήταν άσκηση.

Το θεωρητικό πρόγραμμα περιελάμβανε :

1. Χαρακτηριστικά Σύγχρονων Συστημάτων Πληροφορικής .
2. Λειτουργικό Περιβάλλον WINDOWS .
3. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων.
4. Οικονομικό και Ανταγωνιστικό Περιβάλλον Επιχειρήσεων.
5. Αρχές Σχεδιασμού Διαφημιστικού Εντύπου.
6. Corel Draw.
7. Photoshop.
8. Quarkxpress.
9. Υλικό και Λογισμικό Ανάπτυξης Πολυμεσικής Εφαρμογής .

Όπως και στην προκατάρτιση έτσι και στην κατάρτιση έγινε χρήση εκπαιδευτικού υλικού που δόθηκε στους καταρτισθέντες και στα δύο στάδια . Το διδακτικό υλικό που δόθηκε στην κατάρτιση ήταν :

- ADOBE PHOTOSHOP 5.0 (Βιβλίο Εκδόσεις Γκιούρδας)
- CORELDRAW 7 για WINDOWS 95/NT με εικόνες (Βιβλίο – Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ)
- Το ΠΛΗΡΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ τα Ελληνικά OFFICE '97 (Βιβλίο Εκδόσεις Β. Γκιούρδας)

Κατά την διάρκεια της διεξαγωγής του προγράμματος και στα δύο στάδια με τη χρήση και την παροχή διδακτικού υλικού, χρησιμοποιήθηκαν επίσης Η/Υ (Pentium) και το αντίστοιχο λογισμικό, εκτυπωτές , τηλεόραση, video, projector, videoprojector soft board.

Με την παροχή όλων των παραπάνω γινόταν προσπάθεια για την εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος .

Για την εκπλήρωση του τελευταίου στόχου ο φορέας του προγράμματος δημιούργησε το Γραφείο Υποστήριξης Ανέργων με κύριο στόχο τη στήριξη της διαδικασίας ένταξης και επανένταξης των καταρτιζόμενων στην αγορά εργασίας .

Οι τομείς δράσης του γραφείου ήταν :

- Η διερεύνηση της Αγοράς Εργασίας για τον εντοπισμό θέσεων εργασίας .
- Η παροχή Συμβουλευτικής Απασχόλησης στους καταρτιζόμενους .
- Η Ανάπτυξη συνεργασίας με εμπλεκόμενους φορείς για την αποτελεσματικότερη προώθηση.

Τελειώνοντας η αξιολόγηση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε από τους φορείς του προγράμματος με την βοήθεια ενός ερωτηματολογίου που δόθηκε κατά την διάρκεια του προγράμματος τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους εκπαιδευόμενους και ασχολήθηκε με την ποιότητα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης , τι θα μπορούσε να γίνει για να βελτιωθεί και αν οι εκπαιδευόμενοι ήταν ευχαριστημένοι, και ενός τελικού ερωτηματολογίου το οποίο σχεδιάστηκε , διανεμήθηκε και επεξεργάστηκε από εξωτερικούς αξιολογητές που αξιολόγησαν τους εκπαιδευτές , τους εκπαιδευόμενους , το εκπαιδευτικό υλικό, τον παρεχόμενο εξοπλισμό, το περιεχόμενο, τη διάρκεια και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος .Το τελικό αποτέλεσμα έδειξε ότι το πρόγραμμα εκπλήρωσε στο έπακρον τους στόχους του.

Κεφάλαιο 5

Γ'Κ.Π.Σ

5.1 Γ'Κ.Π.Σ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ» 2000 – 2006

Η υλοποίηση των στόχων του ευρωπαϊκού ταμείου (ΕΚΤ) γίνεται σε δύο επίπεδα :

- Σε περιφερειακό, με σκοπό τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στις περιφέρειες της ένωσης .
- Σε εθνικό, με βάση καθορισμένους άξονες προτεραιότητας και σε συνεργασία πάντα με τους κυβερνητικούς φορείς των κρατών – μελών .

Πιο συγκεκριμένα , στην Ελλάδα συνεργάζονται , για το θέμα της ανεργίας , το ΕΚΤ με το Υπουργείο Εργασίας . Το υπουργείο καταρτίζει επιχειρησιακά προγράμματα και αφού εγκριθούν από το ΕΚΤ προχωρά η υλοποίησή τους .

Για την περίοδο 2000 – 2006 έχει καταρτιστεί το επιχειρησιακό πρόγραμμα «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ».

Το πρόγραμμα αυτό έχει πέντε (5) βασικούς άξονες προτεραιότητας , οι οποίοι συμπίπτουν αντίστοιχα με τα πέντε (5) πεδία πολιτικής που υποστηρίζει το ΕΚΤ .

Σχεδιάστηκαν με βάση τους γενικούς (στρατηγικούς) στόχους του Σχεδίου Ανάπτυξης για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση, λαμβάνοντας υπόψη και τις εν τω μεταξύ διαβουλεύσεις του Υπουργείου Εργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους και με τα άλλα παραγωγικά Υπουργεία , αλλά και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο έκτος άξονας προτεραιότητας του Ε.Π. αναφέρεται στην Τεχνική Βοήθεια .

Οι παραπάνω βασικοί άξονες προτεραιότητας του Ε.Π. εκφράζουν την εθνική πολιτική για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και ιδιαίτερα αναφορικά με την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση. Η πολιτική

αυτή συνοψίζεται στους εξής κυρίαρχους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος :

1. Πρόληψη της ανεργίας μέσω εξατομικευμένων παρεμβάσεων.
2. Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας .
3. Ενίσχυση και αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας .
4. Προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού.
5. Βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας .

Άξονες Προτεραιότητας Για Την Υλοποίηση Των Στόχων Του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Άξονας Προτεραιότητας 1 : Ανάπτυξη & Προώθηση ενεργών πολιτικών για την καταπολέμηση και την πρόληψη της ανεργίας , για την αποφυγή της μακροχρόνιας ανεργίας και τη διευκόλυνση της επανένταξης των μακροχρόνια ανέργων.

Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει δράσεις και έργα υπέρ των ανέργων, προσανατολισμένα κυρίως στην πρόληψη της ανεργίας και ιδιαίτερα στην πρόληψη της μακροχρόνιας ανεργίας , μέσω των εξατομικευμένων παρεμβάσεων. Περιλαμβάνει πέντε (5) μέτρα με τις παρακάτω αντιστοιχίες δράσεις / έργα :

- Δημιουργία και εκσυγχρονισμός ή επέκταση Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης (κυρίως ΚΠΑ και δράσεις εκσυγχρονισμού του ΟΑΕΔ), καθώς και υποδομή υποστήριξης κοινωνικά ευπαθών ομάδων.
- Λειτουργία των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης .

- Δράσεις παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας .
- Αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης που υλοποιεί ο ΟΑΕΔ.
- Ενέργειες κατάρτισης άνεργων σύμφωνα με τις διαπιστωμένες ανάγκες κατ' έτος στο πλαίσιο της εξατομικευμένης παρέμβασης .
- Ιδιαίτερες δράσεις κατάρτισης στρατευμένων για απόκτηση βασικών δεξιοτήτων.
- Προώθηση άνεργων σε νέες θέσεις απασχόλησης ως αποτέλεσμα της εξατομικευμένης παρέμβασης .
- Κατάρτιση άνεργων σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και πολιτισμού.
- Προώθηση άνεργων σε νέες θέσεις απασχόλησης στα πεδία περιβάλλοντος και πολιτισμού.

Άξονας Προτεραιότητας 2 : Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για εκείνους που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Σύμφωνα με την συνολική στρατηγική της χώρας για την προώθηση ίσων ευκαιριών στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες , που παρουσιάζεται στον άξονα αυτό, περιλαμβάνονται :

- Εκπόνηση μελετών και ερευνών για την συστηματική ανάλυση του κοινωνικού – οικονομικού αποκλεισμού.
- Δράσεις υποστήριξης , κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης ατόμων που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες , καθώς και σε άνεργους που διαβιούν σε περιοχές υψηλής ανεργίας ή ανήκουν σε τομείς που πλήττονται από υψηλή ανεργία .

Στα τρία (3) Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται παρακάτω δράσεις :

- Προκατάρτιση.
- Υποστηρικτικές / Συμβουλευτικές ενέργειες .

(Μετά από αυτές τις δράσεις οι ωφελούμενοι προωθούνται σε δράσεις κατάρτισης ή προώθηση της απασχόλησης σε κοινά προγράμματα με τους υπόλοιπους ανέργους στο πλαίσιο εφαρμογής της αρχής του mainstraming).

- Προώθηση της απασχόλησης ατόμων κοινωνικά ευπαθών ομάδων.
- Προκατάρτιση, κατάρτιση, υποστήριξη / συμβουλευτική και προώθηση σε θέσεις απασχόλησης , σε άτομα ειδικών αναγκών που δεν είναι σε θέση να ωφεληθούν από τα δύο προηγούμενα Μέτρα , σε ανέργους περιοχών ή τομείς υψηλής ανεργίας , καθώς και σε ανέργους άνω των 45 ετών.

Άξονας Προτεραιότητας 3 : Προώθηση και βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης και της παροχής συμβουλών.

Σύμφωνα με την πολιτική της χώρας για βελτίωση της ποιότητας των ενεργειών κατάρτισης , όλες οι δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνονται στο μοναδικό Μέτρο (3.1) του άξονα με τίτλο « Ενίσχυση των δράσεων πιστοποίησης (κέντρων, φορέων, προγραμμάτων και εκπαιδευτών), καθώς και υπηρεσιών δημιουργίας και τυποποίησης προγραμμάτων κατάρτισης » και αφορούν :

- Στην πιστοποίηση και συνεχή αξιολόγηση / παρακολούθηση δομών και φορέων κατάρτισης .
- Στην εκπαίδευση και πιστοποίηση εκπαιδευτών.
- Στην δημιουργία και τήρηση μητρώου εκπαιδευτών.
- Στην δημιουργία τυποποιημένων προγραμμάτων κατάρτισης .
- Στην πιστοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης .

Άξονας Προτεραιότητας 4: Ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού.

Ο άξονας αυτός αναφέρεται σε δράσεις υπέρ των ανέργων για έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και υπέρ των αυτοαπασχολούμενων ή

εργαζόμενων σε επιχειρήσεις ή στο Δημόσιο Τομέα για ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους .

Οι δράσεις του άξονα περιλαμβάνονται σε τέσσερα (4) Μέτρα και εξειδικεύονται στα εξής :

- Ενίσχυση ανέργων για έναρξη ελεύθερου επαγγέλματος ή και για σύσταση νέων επιχειρήσεων με την συμμετοχή περισσότερων του ενός ανέργων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενίσχυση των ανέργων για αυτοαπασχόληση στους τομείς περιβάλλοντος και πολιτισμού.
- Κατάρτιση αγροτών και αυτοαπασχολούμενων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα .
- Κατάρτιση εργαζομένων σε επιχειρήσεις .
- Κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων με την είσοδο τους στο Δημόσιο τομέα , αλλά και καθ' όλη την διάρκεια της υπηρεσίας τους σε εξειδικευμένα θέματα της αρμοδιότητάς τους .
- Ειδικές δράσεις κατάρτισης δημοσίων υπαλλήλων σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού.

Άξονας Προτεραιότητας 5 : Βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας .

Οι δράσεις του συγκεκριμένου άξονα προτεραιότητας περιλαμβάνονται σε τρία (3) Μέτρα :

- Συμβουλευτικές υπηρεσίες και στήριξη των γυναικών για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να προωθηθούν σε θέσεις απασχόλησης .
- Υποστήριξη των γυναικών για έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αναδιοργάνωση των διοικητικών τους λειτουργιών προκειμένου να προωθηθεί το γυναικείο στελεχιακό δυναμικό σε ανώτερα κλιμάκια της εσωτερικής ιεραρχίας .

-
- Δημιουργία βρεφονηπιακών σταθμών στις επιχειρήσεις για εξυπηρέτηση των εργαζόμενων μητέρων στις επιχειρήσεις .
  - Δράσεις ευαισθητοποίησης πληροφόρησης φορέων και δομών.

Οι φορείς που θα πραγματοποιήσουν προγράμματα κατά τη διάρκεια του Γ'Κ.Π.Σ στο νομό Αχαΐας είναι το Κ.Ε.Σ.Υ.Υ Ηλείας και το Κ.Ε.Μ.Ο.Π Ναυπάκτου.

Α΄ Κ.Ε.Σ.Υ.Υ Ηλείας

Ένας από τους φορείς που έχουν καταθέσει πρόγραμμα στο νομό Αχαΐας και Ηλείας για το Γ΄ Κ.Π.Σ. που απευθύνεται στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες μία του οποίου είναι και οι φυλακισμένοι , είναι το Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας .

Το Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας για να μπορέσει να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα των αναγκών και των χαρακτηριστικών των ευπαθών ομάδων που θα συνέβαλλε στο σχεδιασμό του σχεδίου δράσης του, συγκέντρωσε στοιχεία για την κάθε ομάδα ξεχωριστά τα οποία συνέλεξε από επαφές του, με φορείς που έχουν ως αντικείμενο τους την επικοινωνία και την προσφορά υπηρεσιών σε άτομα που ανήκουν στις εν΄ λόγω κατηγορίες , από κρατικούς φορείς , από συλλόγους των ομάδων αυτών, από σχετικά δημοσιεύματα , από έρευνες και από στοιχεία που συγκέντρωσε ο φορέας από προσωπικές τους εμπειρίες , έρευνες και μελέτες . Η συλλογή αυτών των στοιχείων θα συμβάλλει εκτός των άλλων και στον καθορισμό του αριθμού των συμμετεχόντων ανά ομάδα στόχου.

Μια από τις ομάδες στόχου που μελέτησαν ήταν και οι κρατούμενοι ,και συγκεκριμένα οι κρατούμενοι της κλειστής φυλακής Πατρών Αγίου Στεφάνου.

Σύμφωνα με τον ορισμό που αναφέρει ο Σωφρονιστικός Κώδικας (Σ.Κ.): η φυλακή έχει ως κύρια αποστολή της την επανένταξη του εγκληματία . Ουσιαστικά όμως λόγω των σχέσεων και των συμπεριφορών που διαμορφώνονται μέσα στη φυλακή περισσότερο ως τόπος κοινωνικής απόρριψης και κοινωνικού αποκλεισμού μπορεί να θεωρηθεί παρά ως χώρος επανένταξης .

Η φυλακή έχει τους δικούς της κανόνες , αξίες , ρόλους και διαμορφώνει χαρακτήρες , συμπεριφορές και προσωπικότητες που απέχουν πολύ από την έξω κοινωνία . Είναι ένας χώρος που προάγει την αδράνεια και αυτό γιατί δεν δίνει την δυνατότητα στους κρατούμενους να ενεργοποιηθούν και να

ασχοληθούν με πράγματα, που και τον χρόνο τους θα γεμίσουν και τις άσχημες συνήθειες θα αλλάξουν και θα τους δώσουν το έναυσμα για να αλλάξουν και να γίνουν κοινωνικά και επαγγελματικά χρήσιμα μέλη στην κοινωνία . Οι ευκαιρίες για πνευματική ενασχόληση, διάβασμα , άθληση, χειροτεχνίες κ.α. είναι περιορισμένες λόγω έλλειψης χώρων και υλικών.

Το μόνο που προσφέρεται, και αυτό όχι σε όλους αν και αποτελεί πάγιο αίτημα των κρατουμένων για δύο βασικούς λόγους , πρώτον τον ενεργητικού υπολογισμού των ημερών, που μειώνει κατά το μισό το χρόνο έκτισης της ποινής τους και δεύτερον γιατί αποτελεί τρόπο διαφυγής από το άγχος και τη μονοτονία της καθημερινότητας , είναι η εργασία .

Ενδιαφέρον παρουσιάζει μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) σε έξι (6) ανδρικές φυλακές της χώρας μας , διαφορετικής αυστηρότητας που μας δείχνει ότι περίπου οι μισοί κρατούμενοι ήταν υπότροποι και το προφίλ τους διαμορφώνεται ως εξής :

- Ηλικία : σχετικά νέοι 25 – 45 ετών.
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.
- Προέρχονται κυρίως από αστικές περιοχές .
- Ανήκουν σε χαμηλή κοινωνικοοικονομική τάξη.

Επίσης ένα από τα βασικότερα προβλήματα τα οποία πιστεύει η πλειοψηφία των κρατουμένων πως θα αντιμετωπίσει μετά την αποφυλάκισή τους , είναι η επαγγελματική τους ένταξη / επανένταξη και αναπροσαρμογή.

Σύμφωνα με στοιχεία που τους παραχωρήθηκαν από την φυλακή του Αγίου Στεφάνου ο αριθμός των φυλακισμένων που υπολογίζεται ότι θα αποφυλακιστούν μέχρι το 2004 ανέρχεται στους 200. Ορισμένοι από αυτούς θα αποτελέσουν και την ομάδα στόχου που θα παρακολουθήσει το πρόγραμμα στον πρώτο κύκλο ενεργειών ο οποίος θα εμπεριέχει (1/3) των προβλημάτων τους , θα είναι από τις περισσότερες ομάδες αλλά όχι όλοι από κάθε ομάδα και θα αλλάζουν ανά πεντάμηνο. Έτσι , θα πραγματοποιηθούν τρεις (3) κύκλοι για να καλύψουν όλους τους ωφελούμενους .

Το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης έχει σχεδιαστεί για να παρέχει βοήθεια και να ικανοποιήσει τις ανάγκες δύο κατηγοριών με ξεχωριστό σύνολο ενεργειών για την κάθε μία .

A) Θα υπάρχουν ενέργειες που θα απευθύνονται στην “άμεση” ομάδα – στόχου, δηλαδή στο συγκεκριμένο αριθμό των ατόμων που θα επιλεγθούν για να αποτελέσουν την ομάδα που θα ωφεληθεί ατομικά ή ομαδικά από το φορέα .

Οι ενέργειες που θα λάβουν δράση για την ικανοποίηση των αναγκών στην συγκεκριμένη κατηγορία όπως ταξινομούνται στο χρονοδιάγραμμα του φορέα είναι οι εξής :

1. Προσέγγιση – Ενημέρωση – Ευαισθητοποίηση – Ενεργοποίηση των ωφελούμενων ώστε να συμμετέχουν στη διαδικασία ένταξης .

Όλες οι παραπάνω ενέργειες θα απευθύνονται αρχικά σε όλη την ομάδα που θα τις χρησιμοποιήσουν τα στελέχη της οργάνωσης, για να γνωρίσουν τους ωφελούμενους και να επιλέξουν ποιοι από αυτούς θα αποτελέσουν την ομάδα στόχου με κύριο κριτήριο επιλογής , την σπουδαιότητα της κατάστασης τους . Η προσέγγιση των ωφελούμενων θα πραγματοποιηθεί στον χώρο τους και ο στόχος αυτής της επαφής εκτός από την επιλογή τους θα είναι και για να :

- Ενημερωθούν σχετικά με τις συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ.)
- Κατανοήσουν οι ωφελούμενοι την αναγκαιότητα των (Σ.Υ.Υ.), αλλά και τις ωφέλειες που προκύπτουν από αυτήν την διαδικασία
- Επισημανθούν τα κίνητρα των ωφελούμενων από την υλοποίηση του σχεδίου δράσης
- Αναπτυχθεί ένα κλίμα οικειότητας ,συνεργασίας, και εμπιστοσύνης μεταξύ ωφελουμένων και στελεχών

2.Διερεύνηση των ικανοτήτων, δεξιοτήτων, κλίσεων και ενδιαφερόντων των χρηστών.

Το όφελος της εν' λόγω ενέργειας είναι τριπλό, γιατί **πρώτον** ανακαλύπτονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας , τα επαγγελματικά ενδιαφέροντα και οι έμφυτες ικανότητες και δεξιότητες του ωφελούμενου, **δεύτερον** μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ενέργεια του επαγγελματικού προσανατολισμού και **τρίτον** συντελεί στην ανάπτυξη της αυτογνωσίας και της τόνωσης της αυτοπεποίθησης των χρηστών.

Όλα αυτά θα επιτευχθούν κάνοντας χρήση διαφόρων τεστ τα οποία θα γίνουν σε ομαδικό επίπεδο, αλλά θα αναλυθούν σε ατομικό επίπεδο. Με το τεστ προσωπικότητας θα διαγνωστεί το προφίλ του ατόμου και η προσωπικότητα του, δηλαδή αν είναι πειστικός , δημοκρατικός , λεπτολόγος , μετριόφρων, δραστήριος, συμπονετικός κ.α.

Ενώ το τεστ ικανοτήτων θα προσφέρει αποτελέσματα σε διάφορες διαστάσεις , όπως : ο γλωσσικός συλλογισμός , ο αριθμητικός συλλογισμός , ικανότητα ελέγχου, διαγραμματικός συλλογισμός , χωροαντιληπτική ικανότητα , κωδικοποίηση.

Μέσω αυτής της ενέργειας ο σύμβουλος θα αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον χαρακτήρα , την προσωπικότητα , τις γνώσεις και τις επιδιώξεις του ωφελούμενου.

3.Συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη όπως τόνωση, αυτοπεποίθησης , υποστήριξης της κοινωνικής τάξης, της οικογένειας , διευκόλυνση της πρόσβασης σε Δημόσιες Υπηρεσίες , καλλιέργεια ικανοτήτων για ομαδική εργασία και επίλυση διαφορών στον εργασιακό χώρο κ.α.

Η εν' λόγω ενέργεια έχει σαν σκοπό να ενεργοποιήσει τα άτομα , να καλλιεργήσουν την προσωπικότητά τους , να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους , ώστε τα άτομα να είναι ικανά να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους , είτε αυτά είναι οικογενειακά , είτε είναι προσωπικά είτε οικονομικά οπότε

να μπορέσουν να προχωρήσουν ανεπηρέαστα και απερίσπαστα σε κάθε είδους ενέργεια , που θα τα χρήσει ικανά να εισέλθουν στην αγορά εργασίας .Οι ενέργειες αυτές θα πραγματοποιηθούν σε ατομικό επίπεδο, κάνοντας χρήση της συνέντευξης και σε ομαδικό επίπεδο μέσω της :

- Γνωριμίας των μελών μεταξύ τους και συντονισμού της ομάδας
- Της άσκησης στην ελεύθερη έκφραση του εαυτού τους .
- Της ανάπτυξης του εαυτού τους και της αυτοβελτίωσής
- Της ανάπτυξης δεξιοτήτων επικοινωνίας τους
- Της ανάπτυξης αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης
- Της επίλυσης των συγκρούσεων
- Της διαχείρισης καταστάσεων άγχους και πίεσης

4.Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων.

Με την παραπάνω ενέργεια τα στελέχη της οργάνωσης κάνοντας χρήση των μεθόδων επικοινωνίας , τις συζητήσεις μεταξύ των μελών και των ομάδων, προσπαθούν να τονώσουν το ηθικό, να διαφοροποιήσουν την συμπεριφορά , να προάγουν την κοινωνικότητας , την κρίση, την ωριμότητα , την υπευθυνότητα , την προσαρμοστικότητα , την κατανόηση και την επικοινωνία λεκτική ή μη των ατόμων, ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν την ικανότητα της επικοινωνίας τόσο μεταξύ τους όσο και με τους υπόλοιπους , που θα τους βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού που προκύπτει τόσο από την έλλειψη αποδοχής από την πλευρά της κοινωνίας , όσο και από την έλλειψη επικοινωνίας ,από την πλευρά των ίδιων.

5.Εξειδικευμένος επαγγελματικός προσανατολισμός , καθώς και περαιτέρω καλλιέργεια και ανάπτυξη τυχόν υφιστάμενων επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Τα στελέχη της οργάνωσης στη συγκεκριμένη φάση κάνουν χρήση τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει από τα προηγούμενα στάδια, για τις κλίσεις , τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των χρηστών του προγράμματος και της

ατομικής συμβουλευτικής. Προσπαθούν πάντα σε συνεργασία με τους ωφελούμενους να προσεγγίσουν το επαγγελματικό μέλλον τους , δηλαδή την επιλογή επαγγέλματος που τους ταιριάζει , που έχει ζήτηση στην αγορά εργασίας και που πιθανόν να έχουν και κάποιες γνώσεις .

Ο σύμβουλος που είναι γνώστης όλων των παραπάνω θα προσπαθήσει , είτε να τον προωθήσει στην αγορά εργασίας , είτε να αναβαθμίσει τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις , είτε να τον προωθήσει σε νέα προγράμματα μετεκπαίδευσης .

Η ενέργεια αυτή πλησιάζει πολύ το στόχο του φορέα που είναι η ενσωμάτωση των ανέργων στο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον.

6.Τεχνικές ανεύρεσης εργασίας και η εισαγωγή στο απαιτούμενο εργασιακό ήθος , η σύνταξη βιογραφικού, η παρουσίαση εαυτού, η προετοιμασία για συνέντευξη με τους εργοδότες, η προσομοίωση σε εργασιακό περιβάλλον.

Τα στελέχη της οργάνωσης είναι της άποψης πως για να καταπολεμήσουν οι ωφελούμενοι τον επαγγελματικό αποκλεισμό από την αγορά εργασίας θα πρέπει πρώτα από όλα να μάθουν να προωθούν τα προσόντα τους στην αγορά εργασίας και να μπορούν αν σταθούν σωστά σε μια εργασία .

- Για το σκοπό αυτό η συγκεκριμένη ενέργεια θα ακολουθήσει τις παρακάτω διαδικασίες :
- **Διαδικασίες – Τρόποι Αναζήτησης Εργασίας:**φορείς εύρεσης εργασίας και ο ρόλος τους , τι πρέπει να προσέχουν κατά την αναζήτηση, τρόποι αποστολής βιογραφικού / συνοδευτικής επιστολής , οργάνωση / τήρηση αρχείου, προγραμματισμός επαγγελματικής σταδιοδρομίας , επεξεργασία δεδομένων και λήψη αποφάσεων, ευκαιρίες εκπαίδευσης – κατάρτισης , ευκαιρίες απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης .
- **Τεχνικές σύνταξης βιογραφικού σημειώματος - Συνοδευτικής**

επιστολής :

α)Βιογραφικό σημείωμα : σκοπός βιογραφικού, περιεχόμενο τρόποι σύνταξη βιογραφικού / μορφή, λάθη κατά τη σύνταξη του βιογραφικού.

β)Συνοδευτική επιστολή: σκοπός, περιεχόμενα / μορφή, λάθη κατά την σύνταξη, επίδειξη ενδεικτικής συνοδευτικής επιστολής , σύνταξη συνοδευτικής επιστολής .

- **Συμμετοχή σε διαδικασίες επιλογής προσωπικού**
- **Τεχνικές παρουσίας σε συνέντευξη :** τρόποι ορισμού συνέντευξης / ραντεβού, είδη συνέντευξης , προετοιμασία κ.α.
- **Συμπεριφορά στο χώρο εργασίας :** πρώτη μέρα στην δουλειά , εγκλεισμός κ.α

7.Πληροφόρηση για θεσμικά , εργασιακά καθώς και νομικής μορφής θέματα .

Θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτή η ενέργεια είναι συνέχεια των παραπάνω και αυτό γιατί , για να μπορέσει ο ωφελούμενος να καταπολεμήσει τον επαγγελματικό του αποκλεισμό θα πρέπει εκτός των άλλων να γίνει γνώστης ορισμένων θεσμικών , εργασιακών καθώς και νομικής φύσεως θεμάτων που αποτελούν τροχοπέδη της ένταξης του στην αγορά εργασίας και οφείλονται στην ελλιπή πληροφόρηση και μέρους των φορέων και στο μειωμένο ενδιαφέρον από την πλευρά των χρηστών για προσωπική ενημέρωση όχι μόνο των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων τους αλλά και των ευκαιριών που μπορεί να τους παρέχονται . Αυτοί που χρήζουν μεγαλύτερης ανάγκης τέτοιων υπηρεσιών είναι οι μετανάστες .

Για την αποτελεσματικότερη κατανόηση των πληροφοριών εκτός από τις ομαδικές συναντήσεις και ενημερώσεις θα παρέχονται στους ωφελούμενους και πλήθος ενημερωτικών φυλλάδων που θα τους βοηθήσουν στην επίλυση αυτών των ζητημάτων , π.χ. στην συμπλήρωση μιας αίτησης στο Δημόσιο.

8.Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και ιδιαίτερα της γυναικείας

Η δράση αυτής της ενέργειας έχει σχεδιαστεί για να απευθυνθεί σε όλη την ομάδα και όχι μόνο σ' όσους επιλεγθούν για να συμμετέχουν στο πρόγραμμα . Αν οι ωφελούμενοι δεν δείξουν ενδιαφέρον, τότε έχει τη δυνατότητα να προσαρμοστεί , να διαμορφωθεί ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των χρηστών.

Οι ενέργειες που περιλαμβάνει η κατεύθυνση είναι :

- Ενημέρωση σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας της συγκεκριμένης περιοχής , κατοικίας και δραστηριοποίησης του ωφελούμενου
- Το στέλεχος Σ.Υ.Υ. γνωρίζοντας τις ανάγκες αλλά και τις ιδιαίτερες ικανότητες του ωφελούμενου, τον προτρέπει σε δημιουργία συγκεκριμένων επιχειρήσεων.
- Παροχή πληροφοριών σχετικά με τα τρέχοντα προγράμματα χρηματοδότησης και εξέτασης πιθανής ένταξης σ' αυτά.
- Καθοδήγηση στην σύνταξη επιχειρησιακού σχεδίου και της ανταπόκρισης στις προδιαγραφές που θέτουν τα διάφορα προγράμματα χρηματοδότησης .

9.Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και ιδιαίτερα της γυναικείας .

Σ' αυτή την φάση που είναι και η τελευταία της Α' κατηγορίας τα στελέχη προσπαθούν να βοηθήσουν τους ωφελούμενους να εφαρμόσουν τα όσα έχουν μάθει και τους επιβλέπουν για να μπορέσουν να παρέμβουν όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

B) Ενώ η πρώτη κατηγορία απευθυνόταν στα άτομα που επιλέχθηκαν για να αποτελέσουν την ομάδα που θα ωφεληθεί , η δεύτερη κατηγορία απευθύνεται στην “έμμεση” ομάδα των ωφελούμενων, δηλαδή στο πλήρες σύνολο των ατόμων που έχουν τα χαρακτηριστικά εκείνα που τους εντάσσουν στην ομάδα στόχου της περιοχής που απευθύνονται .

Οι ενέργειες που θα αποτελέσουν την Β' κατηγορία είναι οι παρακάτω όπως αυτές αξιολογήθηκαν και κρίθηκαν απαραίτητες ώστε να υλοποιηθούν.

1. Παρέμβαση του φορέα συνολικά στον πληθυσμό των ευπαθών ομάδων.

Όλες οι ενέργειες που χρησιμοποιούνται για τη γνώριμια των αναγκών, των προβλημάτων, των χαρακτηριστικών, των ενδιαφερόντων, των ικανοτήτων και κλίσεων των χρηστών καθώς και οι ενέργειες δημοσίευσης και προβολής, απευθύνονται σ' όλη την ομάδα και όχι μόνο σ' αυτούς που θα επιλεγθούν για να αποτελέσουν την ομάδα των ωφελούμενων.

Τα στοιχεία που θα συγκεντρωθούν από αυτές τις ενέργειες θα αποτελέσουν επιβοηθητικά στοιχεία όχι μόνο για τη συγκεκριμένη οργάνωση υλοποίησης, αλλά και για όλους τους φορείς που μπορούν να βοηθήσουν, αλλά κυρίως για την ευρύτερη ομάδα των ωφελούμενων.

Η μετάδοση των αποτελεσμάτων θα γίνει από εμπυχωτές που θα επιλεγθούν μέσα από τους ίδιους τους ωφελούμενους.

2. Ανάπτυξη δικτύων με επιχειρήσεις, φορείς κ.α.

Ένα κύριο μέλημα του φορέα που αποσκοπεί στην εκπλήρωση ενός μέρους του βασικού στόχου του, που είναι η προώθηση των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας, είναι η δικτύωση του με επιχειρήσεις και φορείς.

Η δικτύωση του με επιχειρήσεις που είναι οι θεσμικοί τους εκπρόσωποι, όπως τα Επιμελητήρια, η Σ.Ε.Β., Εμπορικοί Σύλλογοι Πολιτών, Εκκλησία, Φιλανθρωπικά Σωματεία κ.α.

Η επαφή και η δικτύωση τους θα γίνει με δύο τρόπους, τον άτυπο και τον τυπικό.

Ο άτυπος στοχεύει στην ενημέρωση και την γνωστοποίηση των φορέων και των επιχειρήσεων για τις δυνατότητες, τις ανάγκες και τις ικανότητες των ωφελούμενων, έτσι ώστε όταν θα χρειάζονται κάποιους για κάποιες θέσεις που θα μπορούν να τις καλύψουν οι ωφελούμενοι να τους έχουν υπόψη τους.

Η υλοποίηση του άτυπου τρόπου θα πραγματοποιηθεί με την ενημέρωση σχετικά με τα ενδιαφέροντα και την εκπαίδευση των ωφελούμενων.

Ο τυπικός τρόπος στοχεύει στην δημιουργία ενός μόνιμου οργάνου που θα εκπροσωπήσει τους φορείς και τις επιχειρήσεις . Το εν' λόγω όργανο θα ενημερώνει τακτικά για τις ενέργειες της οργάνωσης και η εμβέλεια του θα είναι όση η εμβέλεια του σχεδίου δράσης .

3.Ενεργοποίηση εθελοντών.

Ένας σημαντικά βοηθητικός παράγοντας για την διεξαγωγή του προγράμματος και την εκπλήρωση του στόχου, είναι η στελέχωση και η εκπαίδευση εθελοντών. Υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν να βοηθήσουν. Για να μπορέσει όμως αυτή η βοήθεια να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να έχουν ενημερωθεί για τις ιδιαιτερότητες , τις δυνατότητες , τα προβλήματα , τις ανάγκες και τον τρόπο επιλογής των προβλημάτων των ωφελούμενων.

Θα πρέπει δηλαδή να γνωρίζουν και να ευαισθητοποιηθούν ώστε η προσφορά τους να είναι γνήσια και αποτελεσματική.

4. Ενεργό συμμετοχή των ωφελούμενων στην διοργάνωση εκδηλώσεων κοινωνικού χαρακτήρα.

Για να μπορέσει να επιτευχθεί η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των ωφελούμενων και να έρθουν σ' επαφή με την ευρύτερη κοινότητα ώστε να μπορέσουν να επικοινωνήσουν και να αντιμετωπίσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό τους , τα στελέχη θα επιδιώξουν να τους εμπλέξουν στην διοργάνωση εκδηλώσεων κοινωνικού χαρακτήρα με τους εξής τρόπους :

- Τους βοηθούν να οργανώσουν σωματεία μέσω των οποίων θα βοηθηθούν και οι ίδιοι και θα βοηθήσουν και άλλους.
  - Θα γίνουν προσπάθειες εμπλοκής των ωφελούμενων κατά την διάρκεια δημοσίευσης τόσο στην οργάνωση όσο και στην κατάθεση της γνώμης τους για την καλύτερη προώθηση των συμφερόντων τους.
- 5. Ανάπτυξη συστημάτων εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης που θα αναδεικνύει κάποιες πρακτικές των σχεδίων δράσης.**

Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση του σχεδίου δράσης την διάρκεια υλοποίησης του, αποσκοπούν στην καταγραφή και ανακοίνωση τυχόν δυσχερειών και προβλημάτων και την αλλαγή τους πριν το τέλος του προγράμματος .

Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν τόσο για εσωτερική χρήση όσο και για εξωτερική χρήση μέσω της προβολής τους σε ημερίδες που θα λάβουν δράση κατά τη διάρκεια του σχεδίου δράσης και την χρήση τους ως υλικό για τους φορείς και τις επιχειρήσεις .

Στόχος της προβολής τους είναι η ανάδειξη θετικών και ελπιδοφόρων αποτελεσμάτων.

6. Διοργάνωση Ημερίδων / Συνεδριών.

Είναι η πιο σημαντική ενέργεια προβολής και δημοσιοποίησης του σχεδίου δράσης . Οι ημερίδες θα πραγματοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια υλοποίησης και όχι μόνο στο τέλος και ο σκοπός τους , θα μεταβάλλεται ανάλογα με τις ενέργειες που πραγματοποιούνται από το χρόνο υλοποίησης της και τις ομάδες που απευθύνονται .

Οι ημερίδες που έχουν σχεδιαστεί είναι :

- Μία ημερίδα κατά την έγκριση του σχεδίου δράσης από τον συντονιστή φορέα προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
- Μια ημερίδα κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σχεδίου , με στόχο τη συνολική ευαισθητοποίηση του πληθυσμού της περιοχής και όχι μόνο της ομάδας στόχου
- Μετά το τέλος κάθε κύκλου ενεργειών από τον φορέα / εταίρο με σκοπό τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων από την εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση.
- Μια τελική που θα εμπεριέχει τα αποτελέσματα όλου του σχεδίου δράσης .

- Καθ' όλη την διάρκεια του σχεδίου δράσης θα επιδιωχθεί να πάρουν μέρος σε επιστημονικά ή μη συνέδρια και ημερίδες που έχουν σχεδιαστεί να πραγματοποιηθούν για να μεταφέρουν τις εμπειρίες και τις γνώσεις που απόκτησαν κατά την υλοποίηση του σχεδίου δράσης .

7. Συλλογή δημιουργία και διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού.

Σχεδιάζεται η δημιουργία έντυπου υλικού που θα αλλάζει και θα διανέμεται τις περιόδους που θα πραγματοποιούνται οι ημερίδες .

Συγκεκριμένα :

- Κατά την έγκριση του σχεδίου δράσης για την ευαισθητοποίηση και τη γνωστοποίηση του σχεδίου δράσης .
- Κατά την υλοποίηση και μετά το τέλος ,του των κύκλων ενεργειών για κάθε ομάδα στόχου.
- Κατά το πέρας του σχεδίου δράσης με τα έντυπα που θα απευθύνονται στην κοινωνία , σε οργανισμούς και φορείς , στον ΟΑΕΔ , σε εργοδότες και γενικά στον ευπαθή πληθυσμό.

8. Αναζήτηση και διάχυση πληροφοριών μέσω διαδικτύου.

Τα στελέχη θα κάνουν χρήση του διαδικτύου για να μεταδώσουν τις πληροφορίες τους , τις ενέργειές τους , τα αποτελέσματά τους , να συλλέξουν πληροφορίες από παρεμφερή προγράμματα του εξωτερικού , από δημοσιεύματα , από βιβλιοθήκες και τέλος για να αναζητήσουν θέσεις εργασίας και να ενημερώσουν τους εργοδότες για τις δεξιότητες και τις ικανότητες των ωφελουμένων.

Το περιεχόμενο της ιστοσελίδας που θα δημιουργήσουν για την πληροφόρηση των χρηστών και την ενημέρωσή τους θα περιέχει τα εξής :

- Ενημέρωση σχετικά με το περιεχόμενο, το χρονοδιάγραμμα του σχεδίου δράσης .
- Υπερσυνδέσεις με άλλους συναφείς διαδικτυακούς τόπους .
- Chat.

- Καταγραφή απόψεων, ιδεών, προβληματισμών σε ερωτηματολόγιο το οποίο θα υποστηρίζεται διαδικτυακά .
- Νέα τα οποία θα ανανεώνονται .
- Στο τέλος θα αναφέρονται τα αποτελέσματα της δουλειάς και ποιες είναι οι δεξιότητες που απέκτησαν οι ωφελούμενοι κ.α .

9. Ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο και στα Μ.Μ.Ε.

Η εν' λόγω ενέργεια σε συνδυασμό με τις ημερίδες και το διαδίκτυο θα αποτελέσουν τα βασικά μέσα για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και των εργοδοτών στην μείωση του αποκλεισμού των ωφελούμενων τόσο από το κοινωνικό και από το επαγγελματικό περιβάλλον.

10.Συνεργασία με τοπικούς φορείς .

Οι τοπικοί φορείς θα αποτελέσουν έναν σημαντικό συνεργάτη που θα λάβει δράση από την αρχή ως το τέλος του προγράμματος και αυτό γιατί λόγω της θέσης και του κύρους τους έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν, να επηρεάσουν, να ευαισθητοποιήσουν τους ωφελούμενους και να διαμορφώσουν μια θετική εικόνα , άποψη και αντίδραση της κοινής γνώμης απέναντι στους ωφελούμενους .

Θα συμβάλλει στο σχέδιο δράσης σε όλες τις φάσεις του από το σχεδιασμό ως την υλοποίηση και την αξιολόγηση θα αποτελέσει τον αποδέκτη κάθε ενέργειας .

11.Συμμετοχή των φορέων σε εθνικό και διεθνή δίκτυο.

Μετά την ανάθεση υλοποίησης του σχεδίου δράσης και την επιλογή των ωφελούμενων, ο φορέας ο οποίος συμμετέχει ενεργά στο δίκτυο των Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. της Ελλάδος , θα ενεργοποιηθεί ώστε το δίκτυο να αποκτήσει εκτός από οργανωτικό και διεκδικητικό χαρακτήρα και ένα χαρακτήρα ανταλλαγής απόψεων σχετικά με την καλύτερη υλοποίηση του προγράμματος και να επιδιώξει να γνωστοποιήσει στην ελληνική κοινωνία το φάσμα των δράσεων του και την ευαισθητοποίηση απέναντι στις ευπαθείς ομάδες .

Επίσης , για να μπορέσει να προσφέρει αποτελεσματικά την βοήθεια του θα έρθει σ' επαφή με συλλόγους και δίκτυα των ατόμων στους οποίους απευθύνεται .

Τέλος , θα αναζητήσει νέες μεθόδους και τεχνικές που λαμβάνουν δράση σε παρόμοιες καταστάσεις σε διεθνές επίπεδο.

Όλες οι ενέργειες του φορέα είτε αυτές έχουν σχεδιαστεί να πραγματοποιηθούν στην Α' ή Β' κατηγορία , έχει αποφασιστεί από τα στελέχη να διεξαχθούν σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, ανάλογα με το που στοχεύουν σε ποια ομάδα ευπαθών απευθύνονται και σε ποια χρονική στιγμή πραγματοποιούνται .

Έτσι , έχουν σχεδιάσει να παρέχουν κατά το 25 % ατομικές συνεδρίες και κατά το 75 % ομαδικές συνεδρίες που θα καλύπτονται από πέντε (5) άτομα για να μπορέσουν να εκπληρώσουν τις ενέργειες τους , να υπάρξει συνεργασία και να εφαρμόσουν όλες τις τεχνικές που είναι βασισμένες στην ομάδα .

Εκτός από το Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας ακόμα ένας φορέας που κατέθεσε σχέδιο δράσης για το Γ' Κ.Π.Σ. “**απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση 2000 – 2006**” που βασίζεται όπως έχει αναφερθεί και στην περιγραφή του Γ' Κ.Π.Σ. σε συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας σ' ότι αφορά την βελτίωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας και είναι το Κ.Ε.Μ.Ο.Π. Ναυπάκτου.

Βασικός στόχος του σχεδίου δράσης που συμφωνεί σε πολλά σημεία με τον στόχο του φορέα και του Γ' Κ.Π.Σ. που αναφέρεται στην κοινωνική και εργασιακή προετοιμασία , καθώς και την άρση των διακρίσεων, με ενδυνάμωση των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας είναι να έχουν αναπτυχθεί οι κοινωνικές δεξιότητες και η απασχόληση των ομάδων στόχου μέσω της απόκτησης δεξιοτήτων προκειμένου μετά την ολοκλήρωση της παροχής των Σ.Υ.Υ. να ενταχθούν σε μία ή και περισσότερες παρεμβάσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης .

Τα στελέχη πιστεύουν πως για να μπορέσουν οι ωφελούμενοι να ανταποκριθούν στις ενέργειες του σχεδίου δράσης και να εκπληρώσουν τον στόχο θα πρέπει να διαθέτουν τα παρακάτω προσόντα :

- Να έχουν αυτοπεποίθηση
- Να επικοινωνούν άνετα με άλλους ανθρώπους
- Να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας
- Να έχουν επιλογές και προτιμήσεις
- Να έχουν πρόσβαση σε πληροφόρηση για ευκαιρίες στην αγορά εργασίας
- Να έχουν εργαλεία αυτοαξιολόγησης
- Να έχουν πρόσβαση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων
- Να έχουν πρόσβαση σε οικονομικές πηγές
- Να έχουν κάποιον να καταφύγουν σε περίπτωση δυσκολίας

Επίσης ο φορέας θεωρεί σημαντική τη συμβολή και τη βοήθεια εταίρων είτε αυτοί είναι εσωτερικοί όπως η ΑΙΤΩΛΙΚΗ Α.Ε. , η ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. , ο ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ , ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΑΡΑΠΛΗΓΙΚΩΝ και Α.Μ.Ε.Α. “Η ελπίδα” και εξωτερικού όπως η AMITIE .

Στόχος του φορέα είναι να υπογραφεί συμφωνία διακρατικής συνεργασίας με αντίστοιχο φορέα του εξωτερικού που ασχολείται ή εξειδικεύεται σε θέματα αντίστοιχα με τα δικά του.

Η διακρατική συνεργασία τόσο στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών, στην ορθότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων , στην εφαρμογή και ανταλλαγή προγραμμάτων με αντίστοιχους εταίρους του εξωτερικού, στην συμμετοχή των εταίρων στη φάση της υλοποίησης , αξιολόγησης του προγράμματος ή σε συγκεκριμένες ενέργειες του, όπως η προώθηση, η στήριξη των ωφελούμενων, η εκπαίδευση των στελεχών κ. α .

Η Amitie ως εξωτερικός εταίρος υποστηρίζει τις προτάσεις του φορέα όσον αφορά την αναγνώριση αναγκών και την τεχνολογική κατάρτιση κυρίως σε μειονεκτούντες περιοχές Ε.Ε. , καθώς και την αναγκαιότητα εκπαίδευσης των στελεχών.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω ο φορέας για να πετύχει τον στόχο του θα πρέπει :

- Να λαμβάνει μέρος σε Ευρωπαϊκά προγράμματα πάνω σε θέματα όπως : έρευνα , πειραματισμός και συντονισμός μεθοδολογιών κατάρτισης / εκπαίδευσης και αξιολόγησης διδακτικών υλικών και εκπαίδευσης στελεχών.
- Να πραγματοποιεί διοργανωτικές δραστηριότητες διάχυσης αποτελεσμάτων όπως σεμινάρια , ημερίδες κ.α .

Τα οφέλη που θα αποκομίσει ο φορέας με την συνεργασία του με την Amitie είναι πολλά , καθώς η προσφορά της είναι πολύπλευρη.

1. Θα τους μεταφέρει την εμπειρία της από διεθνή ευρωπαϊκό πρόγραμμα και εταίρους .
2. Θα βοηθήσει στην οργάνωση σεμιναρίων και ημερίδων.
3. Θα βοηθήσει στην διάχυση αποτελεσμάτων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.
4. Θα εκπαιδεύσει τα στελέχη τους .
5. Θα ανταλλάξουν απόψεις πάνω στην παροχή των Σ.Υ.Υ.
6. Θα συμμετέχει στην αξιολόγηση και την διάχυση των αποτελεσμάτων.

Το Γεωγραφικό επίπεδο αναφοράς του σχεδίου δράσης θα είναι η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και οι ομάδες στόχου στις οποίες θα απευθύνονται , είναι :

1. Ειδικές πολιτισμικές ομάδες Τσιγγάνων.
2. Άτομα με αναπηρίες .
3. Οικονομικοί Μετανάστες .
4. Ειδικές Κατηγορίες Γυναικών.
5. Παλινοστούντες .
6. Φυλακισμένοι .
7. Άνεργοι Ειδικών Κατηγοριών.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω μία από τις ομάδες στόχου θα είναι και οι φυλακισμένοι και συγκεκριμένα οι φυλακισμένοι της Κ.Φ.Π. Τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει , τους έχουν παραχωρηθεί από την φυλακή και μας δείχνουν πως η φυλακή σήμερα φιλοξενεί 698 κρατούμενους , το 80 % των οποίων είναι αλλοδαποί – οικονομικοί μετανάστες και το 20 % Έλληνες από διάφορες περιοχές της Ελλάδας .

Οι περισσότεροι από αυτούς εκτίθουν ποινή μέσο όρο άνω των 7 ετών και το 80 % αυτών κατηγορούνται για χρήση, διακίνηση, κατοχή και καλλιέργεια ναρκωτικών και οι υπόλοιποι για κλοπές , ανθρωποκτονίες , ληστείες , λιποταξίες , κατάχρηση κατά του δημοσίου.

Άνθρωποι που ήταν Έλληνες ή βρέθηκαν στην Ελλάδα ,κατά ένα μεγάλο ποσοστό, κάτω από πιεστικές και άθλιες συνθήκες , αγράμματοι ,

ανεπάγγελτοι , άνεργοι ή ανειδίκευτοι εργάτες με μικρό κέρδος είναι η εύκολη λεία για τους εμπόρους ναρκωτικών. Τιμωρήθηκαν για την πράξη τους και στερήθηκαν την ελευθερία τους με σκοπό την αναμόρφωσή και την επανένταξή τους . Κάθε άλλο όμως παρά αυτό συμβαίνει και αυτό γιατί η φυλακή αφήνει πολλά κατάλοιπα :

- Μένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην αδράνεια
- Βιώνουν έντονα τον εγκλεισμό
- Ιδρυματοποιούνται
- Υιοθετούν συμπεριφορές της φυλακής
- Γίνονται αντικοινωνικοί
- Μεταφέρουν στην φυλακή την εξωτερική παράνομη συμπεριφορά

Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με την έλλειψη εκπαίδευσης και υποστηρικτικών δομών ,ή οικονομικών και θεσμικών παραγόντων και την έλλειψη στήριξης από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον έχουν σαν επακόλουθο τον κοινωνικό και επαγγελματικό αποκλεισμό των ωφελούμενων από την κοινωνική ζωή και την αγορά εργασίας ,παράγοντες που προσπαθούν να καταπολεμήσουν μέσω της ένταξης τους σε προγράμματα όπως το συγκεκριμένο.

Ο φορέας είναι της άποψης ότι για να μπορέσει η παροχή των Σ.Υ.Υ. να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να διαγνωστούν καταρχήν οι ανάγκες των ωφελούμενων ώστε η κοινωνική και εργασιακή τους επανένταξη να είναι προσοδοφόρα και μόνιμη.

Έτσι , λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα αυτής της ενέργειας και την μοναδικότητα του ανθρώπου, ο φορέας επέλεξε ένα πρότυπο μοντέλο σε ατομικό επίπεδο, βασισμένο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ,στην προσωπικότητα , στις ιδιαιτερότητες , στις δεξιότητες , στις απαιτήσεις και τις ιδιομορφίες του κάθε ατόμου.

— Η εξατομικευμένη αυτή παρέμβαση πραγματοποιείται σε τρία (3) επίπεδα με συγκεκριμένες φάσεις υλοποίησης , έρευνας και διάγνωσης των αναγκών των ωφελουμένων κάνοντας χρήση ορισμένων εργαλείων·

Τα επίπεδα , είναι :

1. Κατηγορία μικρής έντασης παρέμβασης
2. Κατηγορία μεγάλης έντασης παρέμβασης
3. Κατηγορία ειδική και δύσκολες περιπτώσεις

Οι φάσεις υλοποίησης της έρευνας και διάγνωσης αναγκών, είναι :

Φάση 1^η

Γίνεται σύνταξη ειδικής επιστημονικής ομάδας διάγνωσης αναγκών που αποτελείται από τη Διευθύντρια του Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. , από έναν επιστημονικό υπεύθυνο και μια υπεύθυνη ,ομάδα έργου η οποία θα έρχεται σε συνεργασία με φορείς και συλλόγους για να συλλέγει στοιχεία που αφορούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των ωφελουμένων.

Φάση 2^η

Στην συνέχεια τα στοιχεία εξετάζονται από ειδικούς επιστήμονες με σκοπό την παρουσίαση όλων των χαρακτηριστικών κάθε ομάδας στόχου.

Φάση 3^η

Με βάση τα στοιχεία που συγκέντρωσαν και εξέτασαν , δημιουργείται το σχέδιο δράσης και καθορίζεται το σύνολο των υπηρεσιών για κάθε ομάδα στόχου.

Φάση 4^η

Γίνεται ένταξη των ατόμων που πραγματικά έχουν ανάγκη σε επίπεδο εξατομικευμένης παρέμβασης .

Φάση 5^η

Ο επιστημονικός υπεύθυνος κάθε είδους παροχής υπηρεσιών για κάθε ομάδα ωφελούμενων της κάθε ομάδας – στόχου, συντάσσει ειδική έκθεση στην οποία καθορίζονται οι δείκτες μέτρησης απόδοσης .

Εργαλεία :

1. Έντυπο διάγνωσης ιδιαίτερων αναγκών
2. Συνέντευξη
3. Έντυπο επιλογής είδους παροχής Σ.Υ.Υ.

Οι ενέργειες που θα πραγματοποιηθούν στο σχέδιο δράσης του συγκεκριμένου φορέα , χωρίζονται όπως στο σχέδιο δράσης Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας σε δύο κατηγορίες , με παραλήπτες των ενεργειών , τους άμεσους και έμμεσους ωφελούμενους αντίστοιχα όπως και στο Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας με όμοιες ενέργειες .

Οι ενέργειες όπως αναφέρονται από τον φορέα με χρονική σειρά υλοποίησης και οι στόχοι που αποσκοπεί η καθεμία τους να πετύχει καταγράφονται ως εξής :

A) Κατηγορία

1. Προσέγγιση – Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση – Ενεργοποίηση των ωφελούμενων

Η συγκεκριμένη ενέργεια αποβλέπει στην πληροφόρηση και ενημέρωση των ωφελουμένων για θέματα που αφορούν τους ίδιους τους φορείς και υπηρεσίες , για κοινωνικοοικονομικά συστήματα , για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους , για θέματα επικαιρότητας , για νέες θέσεις εργασίας και προγράμματα και για τα θεσμικά και νομικής φύσεως θέματα

2. Συμβουλευτική – Ψυχοκοινωνική Στήριξη

Η συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη εφαρμόζεται από τον φορέα σε τρία διαφορετικά επίπεδα :

- Σε ατομικό επίπεδο με σκοπό την ενδυνάμωση και την στήριξη του ωφελούμενου, να αποβάλλουν τον αποκλεισμό που τους επιβάλλεται , να επιλύσουν προσωπικά και οικογενειακά προβλήματα , να ενεργοποιηθούν σε επαγγελματικό επίπεδο, να τους παρέχεται νομική βοήθεια .
- Σε ομαδικό επίπεδο που αποβλέπει στην κοινωνικοποίηση και την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων, στην ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών, δυσκολιών και την μεταξύ τους επικοινωνία και αλληλοβοήθεια και την ανταλλαγή λύσεων σε συνδυασμό με την άποψη του ειδικού.
- Σε οικογενειακό επίπεδο που αποσκοπεί στην εμπλοκή της οικογένειας , στην στήριξη του ατόμου απ' αυτή και την διευκόλυνση που θα παρέχουν ώστε να κάνουν την ένταξη του πιο ανώδυνη.

3. Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων

Τους βοηθούν να ενταχθούν στο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον, να αποκτήσουν επαγγελματικό προφίλ και να μάθουν να επικοινωνούν τόσο μεταξύ τους όσο και με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

4. Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Στις συγκεκριμένες ομάδες δεν είναι μόνο η ανεύρεση μιας επαγγελματικής ταυτότητας , αλλά της ταυτότητας τους γενικά . Θα αναζητηθούν τα κίνητρα , οι ανάγκες , οι απαιτήσεις , οι γνώσεις , οι ικανότητες , οι αξίες , τα ενδιαφέροντα , το επαγγελματικό παρελθόν, η εκπαίδευση και η πληροφόρηση που έχουν δεχθεί στο παρελθόν, ο

καθορισμός των στόχων, ο επαγγελματικός σχεδιασμός και οι επαγγελματικές τους επιδιώξεις .

Αφού συγκεντρωθούν όλα αυτά θα επεξεργαστούν το ατομικό πλάνο εργασίας του κάθε ατόμου και πάνω σ' αυτό θα δημιουργηθεί ένα επαγγελματικό σχέδιο.

5. Τεχνικές Αναζήτησης Εργασίας

Θα τους παρέχονται γνώσεις πάνω στη σύνταξη ενός βιογραφικού σημειώματος , μιας αίτησης και μιας επιστολής , για το πως θα κλείσουν ένα ραντεβού, πως θα παρουσιάσουν τα προσόντα τους και πως θα παρουσιαστούν αυτοί , πως θα ανταποκριθούν στις ρωτήσεις και γενικά πως θα αναζητήσουν μια εργασία και τον τρόπο με τον οποίο θα προσαρμοστούν και θα παραμείνουν στην εργασία .

6. Στήριξη στην Αγορά Εργασίας

Θα τους στηρίξουν όχι μόνο στην αναζήτηση, αλλά και στην διατήρηση της εργασίας .

7. Νομική Συμβουλευτική

8. Επιχειρηματικότητα

Θα έρθουν σε επαφή τα στελέχη με φορείς , υπηρεσίες και εργοδότες για την προώθηση των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας .

B Κατηγορία

1. Παρέμβασης του φορέα συνολικά στον πληθυσμό των ευπαθών ομάδων

Όλες ή τουλάχιστον όλες οι παραπάνω ενέργειες μπορούν να χρησιμοποιηθούν αρχικά όχι μόνο σε όσους επιλέγουν αλλά σε όλη την ομάδα των ωφελούμενων.

2. Δημιουργία Δικτύων

Η δημιουργία δικτύων θα αποσκοπεί στην ανταλλαγή απόψεων και τεχνογνωσίας , στην ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών, δεδομένων, πρωτοβουλιών, προβληματισμών που θα βοηθήσουν στην διεξαγωγή, διόρθωση, καλυτέρευση και εμπλουτισμό του σχεδίου δράσης .

3. Η συμμετοχή των ωφελούμενων ενεργά στην διοργάνωση εκδηλώσεων κοινωνικού χαρακτήρα .

Η παραπάνω ενέργεια προσπαθεί να εντάξει τους ωφελούμενους ενεργά στο κοινό, να τους δραστηριοποιήσει , να τους κάνει υπεύθυνους , να προβάλλουν τις ικανότητές τους , να συναναστραφούν με το κοινό και να επικοινωνήσουν, να μάθους πως μπορούν να οργανώσουν τέτοιου τύπου εκδηλώσεις .

4. Ευαισθητοποίηση – Πληροφόρηση – Δημοσιότητα

Αυτό θα το πετύχουν μέσα από τις ημερίδες , τα σεμινάρια , τα ενημερωτικά φυλλάδια κ.α . που θα έχουν σαν σκοπό να ενημερώσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους φορείς , τις υπηρεσίες , τους εργοδότες, τους συλλόγους , την κοινωνία και τους ωφελούμενους . Ενημερώνονται για τις ενέργειες και τα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης .

Αξιολόγηση προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν στην Κ.Φ. του Αγίου Στεφάνου Πατρών και αυτών που θα εφαρμοστούν με το Γ' Κ.Π.Σ.

Κλείνοντας με το κεφάλαιο αναφοράς μας στους φορείς και στα προγράμματα που εφαρμόστηκαν και θα εφαρμοστούν στην Κ.Φ. Αγίου Στεφάνου Πατρών και είχαν ως ομάδα αναφοράς τους , τους αποφυλακισμένους και αυτούς που αποφυλακίζονταν, θα ήταν παράληψη μας να μην καταθέσουμε και τη δική μας άποψη για το πόσο καλά λειτουργούν αυτά τα προγράμματα και τα αποτελέσματα που έχουν.

Καταρχήν όπως αναφέρεται και πιο πάνω τόσο η δράση των προγραμμάτων που άνηκαν στο Β' Κ.Π.Σ. "Καταπολέμηση Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας" που ήταν τα τέσσερα (4) προγράμματα :του Κ.Ε.Κ. Practica , 01 Πληροφορική και Ν.Ε.Λ.Ε. , που πραγματοποιήθηκαν τη χρονική περίοδο 1997 – 2000 στην Κ.Φ. Αγίου Στεφάνου Πατρών όσο και τα προγράμματα που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. "Απασχόληση και Κατάρτιση" από το Κ.Ε.Σ.Υ.Υ. Ηλείας και το Κ.Ε.Μ.Ο.Π. Ναυπάκτου την χρονική περίοδο από το 2000 – 2006, απευθύνονται στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες με στόχο την κοινωνική / επαγγελματική ένταξη / επανένταξη των ομάδων στο κοινωνικό / εργασιακό περιβάλλον. Προετοιμάζουν τους χρήστες του προγράμματος ώστε να επανενταχθούν ομαλά και να γίνουν ενεργά μέλη της κοινωνίας .

Η κοινωνικά ευπαθής ομάδα με την οποία ασχοληθήκαμε εμείς ήταν η ομάδα των αποφυλακισμένων και ιδιαίτερα των αποφυλακισμένων της Κ.Φ. Πατρών. Άτομα που παραβίασαν το νόμο, τιμωρήθηκαν με φυλάκιση, μπήκαν στην φυλακή να σωφρονιστούν για να επανέλθουν στην κοινωνία ως νομοταγή και ενεργά μέλη. Συμβαίνει όμως αυτό ; Σωφρονίζει η φυλακή ; Ετοιμάζει τους κρατούμενους να επανενταχθούν ; Ποίος είναι αυτό που βοηθάει σ' αυτό της το έργο ;

Με τον όρο φυλακή κάτι που το συναντήσαμε και πολύ πιο πριν, εννοούμε σωφρονισμό , επανένταξη. Πιστεύουμε ότι βοηθάει τον κρατούμενο να

κατανοήσει το λάθος , που του στέρησε την ελευθερία του ώστε να γίνει ένα υγιές μέλος της κοινωνίας .

Κάτι το οποίο δεν συμβαίνει τουλάχιστον στις ελληνικές φυλακές . Αυτό που προσφέρουν οι ελληνικές φυλακές και προσπαθούν να καταπολεμήσουν τα προγράμματα είναι η αδράνεια , η στερεότυπη συμπεριφορά βασισμένη στους κανόνες , τις αξίες και τους ρόλους της φυλακής , ιδρυματοποιεί , προκαλεί αντικοινωνική συμπεριφορά χαρακτηριστικά που ενδυναμώνουν τον ρατσισμό και μειώνουν τις πιθανότητες εύρεσης εργασίας και ενσωμάτωσης στο κοινωνικό σύνολο.

Η βοήθεια των προγραμμάτων είναι σημαντική και καθοριστική. Το έργο που επιτελούν είναι τριπλό. Στο πρώτο σκέλος εξετάζεται η ψυχολογική πλευρά του καταρτιζόμενου και κατά πόσο είναι ικανός να συμμετέχει στο πρόγραμμα. Στο δεύτερο σκέλος εκπαιδεύεται και στο τρίτο σκέλος προωθείται στην αγορά εργασίας .

Τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν στην Κ.Φ. Πατρών λειτούργησαν με τον τριπλό αυτό ρόλο τους, δίνοντας βάση όμως ή για να το θέσουμε αλλιώς λειτούργησαν πιο οργανωμένα και με μεγαλύτερη επιτυχία ορισμένα απ' αυτά σε κάποιον από τους τρεις ρόλους . Στο πρώτο και το δεύτερο σκέλος το πεδίο ενεργειών και δράσης τους ήταν το ίδιο και στα τέσσερα (4) προγράμματα . Στο τρίτο μέρος όμως ενέργησαν πιο οργανωμένα και με μεγαλύτερη επιτυχία τα προγράμματα που εφάρμοσε το Κ.Ε.Κ. Practica . Το 1999.Το Κ.Ε.Κ. Practica με το πρόγραμμα “Κατασκευή και Διακόσμηση Κεραμικών” συνεργάστηκε με τον ΟΑΕΔ για να ενημερωθεί και να προωθήσει τους καταρτιζόμενους στα προγράμματα των Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε. του ΟΑΕΔ και ήρθε σε επαφή με το διευθυντή της φυλακής και τους υπεύθυνους της “Achaia Ceramics” για να εργαστούν οι καταρτιζόμενοι του προγράμματος στην εταιρία “Achaia Ceramics” με σχέση συμβολαίου ή μίσθωσης . Τέσσερα (4) από τα δεκαπέντε (15) μέλη του προγράμματος εργάστηκαν. Αν λάβουμε υπόψη μας τα ποσοστά της ανεργίας και το ότι

πολλοί από τους κρατούμενους δεν είχαν αποφυλακιστεί με το τέλος του προγράμματος το ποσοστό των κρατουμένων που εργάστηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος δεν ήταν μικρό.

Παρατηρώντας τα κριτήρια επιλογής των κρατουμένων που έλαβαν μέρος στα προγράμματα , εκείνο που εμείς θεωρούμε σημαντικό εκτός των άλλων και στο οποίο εμείς θεωρούμε ότι δεν έδωσαν την πρέπουσα σοβαρότητα , ήταν ο χρόνος αποφυλάκισης των κρατουμένων . Αν και ένα από τα κριτήρια ήταν, ο κρατούμενος να αποφυλακιστεί τους επόμενους τέσσερις (4) μήνες μετά την διεξαγωγή του προγράμματος . Τελειώνοντας τα προγράμματα και ενώ έχουν περάσει πέντε (5) , τρία (3) και δύο (2) χρόνια αντίστοιχα με την σειρά που πραγματοποιήθηκαν τα προγράμματα, υπάρχουν κρατούμενοι που παρακολούθησαν τα προγράμματα και είναι ακόμα στη φυλακή.

Τελειώνοντας με τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί στην Κ.Φ. Πατρών συνοψίζονται τα όσα θα πρέπει να προσέξουν κατά την δημιουργία και την υλοποίηση των προγραμμάτων είναι τα εξής :

1. Να αυξηθεί η συχνότητα εφαρμογής προγραμμάτων στις φυλακές γιατί πιστεύουμε πως παίζει σημαντικό ρόλο στην επανένταξη και επανακοινωνικοποίηση των καταρτιζόμενων του προγράμματος .
2. Εκείνο το οποίο παρατηρήσαμε και στα (4) προγράμματα ήταν πως ο αριθμός των κρατουμένων που μπορούσαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα ήταν (15) άτομα . Σε μία φυλακή που φιλοξενεί (698) κρατούμενους, οι δεκαπέντε (15) είναι πολλοί λίγοι . Βέβαια στην Κ.Φ. Αγίου Στεφάνου Πατρών όπου το 80 % είναι αλλοδαποί και μόνο 20 % είναι Έλληνες ,και ένα από τα κριτήρια επιλογής των κρατουμένων για να συμμετέχουν στο πρόγραμμα είναι να είναι Έλληνες το ποσοστό δεν είναι και τόσο μικρό.
3. Θα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στο χρόνο αποφυλάκισης των κρατουμένων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα .

4. Τέταρτο και τελευταίο είναι ότι θα πρέπει να γίνει μια πιο εκτεταμένη έρευνα αγοράς για το τι ζητάει η αγορά από επαγγέλματα ώστε πάνω σ' αυτό να στηριχθεί και η επιλογή του προγράμματος που θα εφαρμοστεί . Ακόμα θα πρέπει να γίνει πιο οργανωμένη η προώθηση των καταρτιζόμενων του προγράμματος στην αγορά εργασίας .

Μπορεί βέβαια η ανεργία να πλήττει ένα σημαντικό αριθμό ατόμων στις μέρες μας , κάτι που κάνει ακόμα πιο δύσκολη την ενσωμάτωση των χρηστών στην αγορά εργασίας , η επιτυχία ενός προγράμματος όμως δε στηρίζεται μόνο στην καλή συνεργασία εκπαιδευτών – εκπαιδευόμενων, στην κατανόηση των μαθημάτων από τους χρήστες , το σωστό συνδυασμό θεωρίας και πράξης κ.α. εμείς σ' εκείνο που πιστεύουμε πως θα πρέπει να στηριχθεί εκτός όλων των άλλων η επιτυχία ενός προγράμματος είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απορρόφηση των χρηστών του προγράμματος από την αγορά εργασίας .

Φτάνοντας τώρα στα προγράμματα που θα εφαρμοστούν στο μέλλον μπορούμε να δούμε τις ομοιότητες αλλά και τις διαφορές ή τη σημαντικότητα που δίνουν τα προγράμματα του μέλλοντος σε κάποιες ενέργειες .

Όπως διαπιστώσαμε η σειρά των ενεργειών και των δύο προγραμμάτων έχει πολλά κοινά σημεία με τα προγράμματα του παρελθόντος . Χρησιμοποιούν τα ίδια κριτήρια επιλογής των κρατουμένων, το πεδίο δράσης τους είναι το ίδιο και η σειρά που εκτελούν τις ενέργειες είναι ίδια .

Εμείς όμως θα σταθούμε στις διαφορές που έχουν τα προγράμματα του μέλλοντος με αυτά του παρελθόντος ή για να το θέσουμε πιο σωστά τη σοβαρότητα που δίνουν σε κάποιες ενέργειες .

Μια από τις διαφορές των προγραμμάτων του μέλλοντος με αυτά του παρελθόντος είναι ότι οι ενέργειες του προγράμματος δεν αφορούν μόνο τους καταρτιζόμενους του προγράμματος αλλά ολόκληρη την ομάδα στόχο. Δεν απευθύνονται δηλαδή μόνο στους άμεσα ενδιαφερόμενους αλλά και τους

έμμεσα χωρίζοντας τη δράση τους σε τρεις (3) κύκλους ώστε να καλύψουν τις ανάγκες όλων των μελών μιας κοινωνικά ευπαθής ομάδας .

Αν θέλουμε να αναφερθούμε ξεχωριστά στις τρεις (3) ιδιότητες του προγράμματος θα λέγαμε πως :

1. Στο πρώτο μέρος που αφορά εκτός των άλλων και την παροχή συμβουλευτικής βοήθειας , έρχονται σε επαφή όχι μόνο με τον ίδιο τον κρατούμενο αλλά και με την οικογένεια του.
2. Στο δεύτερο μέρος που αφορά την εκπαίδευση των καταρτιζόμενων, αρχικά γίνεται έρευνα των προηγούμενων επαγγελματιών ιδιοτήτων, των καταρτιζόμενων, των προτιμήσεων τους, των ικανότητων τους , των ταλέντων τους κ.α.
3. Στο τρίτο μέρος έχουν οργανώσει μια ομάδα που ασχολείται αποκλειστικά με την προώθηση των καταρτιζόμενων στην αγορά εργασίας. Έρχονται σε επαφή με υπηρεσίες , φορείς , οργανώσεις και εργοδότες , τους ενημερώνουν για τις δυνατότητες των καταρτιζόμενων και ενημερώνονται για τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των υπηρεσιών, φορέων κ.α.. Επίσης εκπαιδεύουν τους καταρτιζόμενους του προγράμματος στην αναζήτηση εργασίας , δηλ. πως πρέπει να είναι σε μια εργασία , πώς να απαιτούν τα δικαιώματά τους αλλά να γνωρίζουν και τις υποχρεώσεις τους .

Συγκρίνοντας τα προγράμματα του μέλλοντος μ' αυτό του παρελθόντος θα λέγαμε πως αυτά του μέλλοντος είναι πιο οργανωμένα και καλύπτουν μεγαλύτερο φάσμα αναγκών των καταρτιζόμενων.

Βέβαια δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμα οπότε δεν ξέρουμε τα αποτελέσματά τους . Εκείνο όμως που είναι σημαντικό είναι η συνέχιση των προγραμμάτων να είναι πιο οργανωμένα και πιο αποτελεσματική γιατί είναι ένα μέσο που αν γίνει σωστά βοηθάει τους φυλακισμένους να επανενταχθούν και να μην καταλήξουν ξανά μέσα στην φυλακή.

κατατάσσεται / υπάγεται στην κατηγορία του εργαζομένου και να δικαιούται όλων των κοινωνικών ασφαλίσεων. Εκτός , από την ασφάλιση για εργατικό ατύχημα θα ήταν σωστό να συνυπολογίζονται τα χρόνια εργασίας στην φυλακή για την συνταξιοδότηση, ο μισθός τους να είναι αν όχι ο ίδιος με τον ελεύθερο εργαζόμενο τουλάχιστον το 1/2 όπως και στα Ευρωπαϊκά Κράτη καθώς επίσης να παρέχεται υγειονομική περίθαλψη τόσο σ' αυτόν όσο και στην οικογένειά του.

Μια πρωτότυπη πρόταση αποτελεί αυτή των φυλακισμένων Ε.Κ.Κ.Ε. (1988, σελ. 262) οι οποίοι κάνουν λόγο για ένα Κρατικό Εργοστάσιο ώστε να απορροφούνται οι πρώην κατάδικοι και να γίνεται παρακράτηση του 20 % των αποδοχών του για να επωφελείται και το κράτος . Παράλληλη με την προαναφερόμενη σκέψη είναι η κοινωφελής εργασία (ο.π. σελ. 262) κατά την οποία θα συσταθεί βιοτεχνία μέσα στην φυλακή ή οι κρατούμενοι θα εργάζονται έξω σε βιοτεχνίες και θα επιστρέφουν το βράδυ κατά τα πρότυπα της Σουηδίας , Ολλανδίας , Ιταλίας και Γαλλίας (Κουράκης 1985 σελ. 299 – 329) (Philips 1981 σελ. 59 – 64). Από της διακομματική ομάδα της Βουλής (Σ.Κ. 2000 σελ. 230) η ίδια πρόταση παρουσιάζεται περικλείοντας και τα επαγγέλματα του αναδασωτή, δασοπυροσβέστη ή νοσοκόμου σε άπορα άτομα και με την εποπτεία επιστημονικής ομάδας (Εισαγγελέα , δικηγόρου, κοινωνιολόγου και κοινωνικού λειτουργού).

Είναι από όλους κατανοητό ότι οι φυλακισμένοι έχουν ανάγκη από καινούριες κτιριακές εγκαταστάσεις , από τον διαχωρισμό τους σε ψυχικά ασθενείς , εξαρτημένους από ναρκωτικές ουσίες ή αλκοόλ και γι' αυτό είναι απαραίτητη η δημιουργία κατάλληλων εγκαταστάσεων που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους . Η ίδια ομάδα (ο.π. σελ. 241) προτείνει την αξιοποίηση των εργατών της φυλακής και των κρατούμενων που έχουν σπουδάσει στο Πολυτεχνείο ή συναφείς σχολές και σε συνεργασία με το ΑΕΙ της αρχιτεκτονικής να συσταθούν οι απαιτούμενες κτιριακές εγκαταστάσεις . Συνεπώς , έχοντας εξασφαλίσει κτιριακές εγκαταστάσεις μπορούν να

ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμφωνα με την Έκθεση για την κατάσταση στις Ελληνικές Φυλακές και τις δυνατότητες βελτίωσης του Σωφρονιστικού Συστήματος του Ιουλίου του 1994 από διακομματική κοινοβουλευτική Επιτροπή, συνεπάγεται ότι το πολιτιστικό επίπεδο της κοινωνίας μιας χώρας αντικατοπτρίζεται στο Σωφρονιστικό της Σύστημα και γενικότερα στον κοινωνικοπρονοιακό ρόλο του Κράτους απέναντι σε ευπαθείς ομάδες .

Στην Ελλάδα , θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι το Σωφρονιστικό Σύστημα έχει πολλά περιθώρια βελτίωσης , ώστε να φτάσει το επίπεδο άλλων προηγμένων χωρών. Συγκεκριμένα , στον ελλαδικό χώρο σύμφωνα με το άρθρο 22 του Συντάγματος απαγορεύεται οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας αν και το άρθρο 64 παρ. 2 του Κώδικα Μεταχείρισης Κρατουμένων χαρακτηρίζει τις εργασίες των φυλακισμένων ως όχι ιδιαίτερα επικίνδυνες και ανθυγιεινές , με επακόλουθο να προσκρούει στον πρώτο κάθε προσπάθεια για ουσιαστική εργασία των κρατουμένων.

Ωστόσο εύλογα προκύπτει το ερώτημα πώς και κατά πόσο ο θεσμός της φυλακής και το Σωφρονιστικό Σύστημα είναι σε θέση να επανεντάξουν τους έγκλειστους όταν κατά την διάρκεια της ποινής τους αυτοί που είχαν εργασία και ήταν κοινωνικοποιημένοι την έχασαν ενώ για τους ανεκπαιδευτους και τους αναλφάβητους δεν έγινε κανένα πρόγραμμα εκπαιδευτικής κατάρτισης για να ενταχθούν σ' αυτή μετά την αποφυλάκισή τους .

Όσον αφορά τα στοιχεία που αποκομίστηκαν από έρευνα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, πρόγραμμα "Ορέστης" με θέμα «Διερεύνηση αναγκών και μεθόδων επαγγελματικής κατάρτισης ανηλίκων παραβατών και ανηλίκων σε κίνδυνο» προκύπτει ύστερα από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων των ανηλίκων, ότι πρώτης προτεραιότητας ανάγκη, είναι η δημιουργία σχολικών προγραμμάτων καθώς είναι μεγάλο το ποσοστό αναλφάβητων και η επαγγελματική κατάρτισή τους κατά την περίοδο της

κράτησής τους . Παρόμοια είναι και τα αποτελέσματα , που αντλούμε από την έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε. στα 1983 με τίτλο “Ο θεσμός της φυλακής στην Ελλάδα”. Το 26 % των κρατουμένων προτείνει την βελτίωση του πνευματικού τους επιπέδου, την πραγματοποίηση διαλέξεων από επιστήμονες στο χώρο της φυλακής , την εκμάθηση ξένης γλώσσας ή τέχνης . (Ερευνητική Ομάδα Εγκληματολογίας του Ε.Κ.Κ.Ε. 1988 σελ. 261). Αναγκαίο θα ήταν όπως συμβαίνει σε σωφρονιστικά καταστήματα στην Ολλανδία και την Γερμανία η λειτουργία βιβλιοθήκης και αναγνωστηρίου, ο εξοπλισμός των φυλακών με Η/Υ για τους κρατούμενους και η ύπαρξη κατάλληλα εκπαιδευμένου διδακτικού προσωπικού για την εκπαιδευτική και επαγγελματική κατάρτισή τους . Πιτσελά (2001, σελ. 912 – 1015) και (Αλεξιάδης 1983 σελ. 103). Σημαντική είναι σ’ αυτό η εμπειρία από εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος σε κλειστό ίδρυμα στη Δανία (Αρχιμανδρίτου 2000 σελ. 567). Ύστερα από αποτυχία πολλών προγραμμάτων κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο εκπαιδευτικός του κλειστού σωφρονιστικού καταστήματος λειτουργεί και αντιμετωπίζεται από τους κρατουμένους . πρωτίστως ως σωφρονιστικός υπάλληλος και κατά δεύτερον ως παιδαγωγός . Στη δυαδικότητα του ρόλου του οφείλεται και η μικρή επιτυχία των στόχων των προγραμμάτων. Αντίθετα , στα ανοικτά ιδρύματα τα αποτελέσματα είναι σαφώς θετικότερα .

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν ακόμα οι προτάσεις της Βουλής Σ.Κ. (2000 σελ. 240) για την πρόσβαση των κρατουμένων σε επιμορφωτικά προγράμματα , στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο ή σε σχολές με τη χορηγία εκπαιδευτικών αδειών. Μια ακόμα πρόταση είναι αυτή για την εκμάθηση ξένης γλώσσας ή της ελληνικής στους αλλοδαπούς και τους αναλφάβητους .

Τόσο η διάκομματική Ομάδα της Βουλής (ο.π. σελ. 240), η έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε. (1988 σελ 71) όσο και Κ. Σπινέλλη (1990 σελ. 66 και 67) συγκλίνουν στην άποψη ότι η εργασία των κρατουμένων οφείλει να είναι παραγωγική, δημιουργική. Ο εργαζόμενος κρατούμενος θα πρέπει να

υλοποιηθούν προγράμματα απεξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες των κρατουμένων που ακούσια θέλουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα . Οι ψυχικά ασθενείς και εξαρτημένοι από ναρκωτικά ή αλκοόλ κρατούμενοι παρουσιάζουν δυσκολία στην παρακολούθηση προγραμμάτων κατάρτισης ή άσκησης εργασίας στη φυλακή, επομένως χρήζουν πρώτα βοήθειας για την απεξάρτησή τους . Ωστόσο, το κίνητρο για την απεξάρτηση του κρατουμένου δεν θα πρέπει να είναι η χρηματική ανταμοιβή ή η μείωση της ποινής του, διότι με αυτό τον τρόπο δεν επιτυγχάνεται ο βασικός στόχος , η απεξάρτηση. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα προγράμματα ψυχοθεραπείας των εξαρτημένων ή των ψυχικά ασθενών κρατουμένων. Η Τσαλίκου (1989 σελ. 167 – 169) αναφέρει την αποτυχία της ψυχοθεραπείας στα πλαίσια ενός κλειστού ιδρύματος καθ' ότι ο κλειστός τύπος του ιδρύματος προσκρούει στις αρχές της ψυχοθεραπείας που την καθιστούν ανέφικτη και δυσχερή. Επιπρόσθετα , οι κρατούμενοι μη έχοντας επιλέξει οι ίδιοι την ψυχοθεραπεία στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν το ρόλο του κρατούμενου και όχι του ασθενή, του ψυχικά αρρώστου εκδηλώνουν την αντίσταση, άρνηση στην επιβαλλόμενη θεραπεία που βιώνεται από τους έγκλειστους ως κεκαλυμμένη μορφή τιμωρίας . Σημαντικό παράδειγμα προγράμματος απεξάρτησης αποτελεί αυτό του Grendon Underwood Prison στην Αγγλία όπου ο Maxwell Jones εφάρμοσε παραπλήσιο σύστημα με αυτό των Ανώνυμων Αλκοολικών για τους ναρκομανείς κρατούμενους . Ο Maxwell Jones , ψυχίατρος , εφάρμοσε τη κοινωνική ψυχιατρική με βάση την οποία οργάνωσε εθελοντικές ομάδες πρώην εξαρτημένων και επιστημονική ομάδα για την ψυχολογική υποστήριξη των κρατουμένων. Το πρόγραμμα είχε θετικά αποτελέσματα καθώς τα μέλη μετά την αποφυλάκισή τους είχαν ισχυρούς δεσμούς με τους πρώην εξαρτημένους , μπορούσαν να εργαστούν και οι ίδιοι στο πρόγραμμα και να αποφύγουν τις καταλυτικές συνέπειες της απόρριψης , της απραγίας και της αίσθησης του ασήμαντου που βιώνουν οι περισσότεροι με την είσοδο

τους στην ελεύθερη κοινωνία . (Murphy John, W/Jack E Dison 1990 σελ. 152 – 157) και (Erikson Torsten 1976 σελ. 230 – 234).

Στην ίδια βάση στηρίζεται και το Πρόγραμμα που προτείνει ο διευθυντής του Κ.Ε.Θ.Ε.Α. Χ. Πουλόπουλος στο άρθρο του Σωφρονιστικό Σύστημα. Απεξάρτηση και Κοινωνική Επανένταξη των Εξαρτώμενων Ατόμων που δημοσιεύτηκε από την Ποινική Δικαιοσύνη του 1988 / Τεύχος 1 – 2. Το πρόγραμμα δίνει βαρύτητα στην αυτοβοήθεια και την εθελοντική συμμετοχή των εξαρτημένων, απαιτεί μείωση ή αποχή από τη χρήση ουσιών και δεν χορηγεί υποκατάστατα π.χ. μεθαδόνη. Οι συμμετέχοντες θα υποβάλλονται τακτικά σε ιατρικές εξετάσεις για την παρακολούθηση της πορείας τους και την αξιολόγηση του προγράμματος. Στο προσωπικό εκτός των ψυχολόγων, ιατρών και κοινωνικών λειτουργών θα συμμετέχουν πρώην χρήστες / πρώην κρατούμενοι . Τέλος , το Κ.Ε.Θ.Ε.Α. από το περασμένο έτος λειτουργεί γραφείο Υποδοχής Αποφυλακισμένων “Ιθάκη” με σκοπό την ανεύρεση εργασίας και την εξασφάλιση στέγης και κάλυψης πρώτων οικονομικών αναγκών του κρατουμένου.

Ένα κύριο ζήτημα που δε θίχτηκε έως τώρα είναι αυτό της μεταϊδρυματικής μέριμνας και της γενικότερης κοινωνικής συμπαράστασης προς τους αποφυλακισμένους . Αν και υπάρχουν κάποιοι σύλλογοι “Άρσης” για τους ανήλικες , το πρόγραμμα “Ιθάκη” για τους ενήλικες η προσφορά τους είναι περιορισμένη λόγω των λιγοστών οικονομικών μέσων που έχουν και στηρίζεται κατ’ αποκλειστικότητα στο ζήλο και την διάθεση των εθελοντών. (Αλεξιάδης 1993 σελ. 74 – 75) και (Σ.Κ. 2000 σελ. 228 και 245 – 246). Επίσης , η φυλακή δίνει στον αποφυλακισμένο το ποσό των 45.000 δρχ και ο ΟΑΕΔ των 27.000 δρχ.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί αν και ο αριθμός τους δεν επαρκεί θα μπορούσαν να στελεχώσουν Γραφεία Εύρεσης Εργασίας και Μέριμνας για τους αποφυλακισμένους . Συνεπώς , θα ήταν ωφέλιμο να συσταθούν Εταιρείες Μέριμνας Αποφυλακισμένων με μισθωτούς εργαζόμενους ώστε να

πληρούνται οι προϋποθέσεις για ουσιαστική και επαγγελματική εργασία και όχι εθελοντική.

Η ίδρυση ξενώνων θα εξυπηρετούσε τους κρατούμενους στο πρόβλημα στέγασης που αντιμετωπίζουν με την επανένταξή τους στην κοινωνία . (ο.π. σελ. 75). Ερωτήματα προκαλεί η θέση των κοινωνικών λειτουργών επίσης στα αποτελέσματα της έρευνας του προγράμματος “Ορέστης” (Πιτσελά 2001 σελ. 910 – 911) κατά την οποία οιανήλικοι κρατούμενοι θα απευθύνονται στην Κοινωνική Υπηρεσία της Φυλακής για την αντιμετώπιση κάποιων προβλημάτων και για βοήθεια μόνο σε ποσοστό 1 %.

Αρκετά ευοίωνη παρουσιάζεται η πρόταση του Αλεξιάδη (1983 σελ. 104 – 105) για την ίδρυση πειραματικού σωφρονιστικού καταστήματος στην έδρα ενός από τα Τμήματα Νομικής . Σ’ αυτό το κατάστημα θα υπάρχει η δυνατότητα πειραματισμού, δηλαδή η εφαρμογή διαφόρων μεθόδων μεταχείρισης των κρατουμένων ούτως ώστε να οδηγηθούμε στις λύσεις και στους θεσμούς που θα υιοθετήσει ο Σωφρονιστικός Κώδικας .

Φεύγοντας από τον ελλαδικό χώρο, ερχόμαστε στη Σουηδία , όπου το 53 % των φυλακισμένων εκτίει την ποινή του σε “τοπικές φυλακές” χωρητικότητας 20 – 50 θέσεων με σκοπό να μην χάσει την εργασία του – δίνονται άδειες εργασίας – και να μην αποξενωθεί από το οικογενειακό και το κοινωνικό του περιβάλλον. Στις “εθνικές” φυλακές φυλάσσονται μόνο οι επικίνδυνοι εγκληματίες οι οποίοι υποχρεούνται είτε να εργάζονται σε κοινωφελή προγράμματα είτε να παρακολουθούν μορφωτικά προγράμματα (Κουράκης 1985 σελ. 299).

Το ίδιο πρόγραμμα τοπικών ή εγκλεισμό σε μία φυλακή κεντρική χωρίς μεταγωγές ακολουθούν και οι Άγγλοι έχοντας μάλιστα δημιουργήσει ένα πρόγραμμα συνεχούς επικοινωνίας του κρατούμενου με την οικογένειά του – παρέχοντας μεταφορικό μέσο, δωρεάν μετακίνηση – ώστε να μην αποσυνδέονται τα μέλη της οικογένειας. (Martin John Powell 1971 σελ. 74 – 112).

Η Ελβετία , η Ιταλία και η Γαλλία ακολουθούν σχεδόν το ίδιο σύστημα ημιελευθερίας με χορήγηση εργασιακών, επιμορφωτικών αδειών και με την κοινωφελή εργασία υπό την εποπτεία κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου.

Τέλος , στην Ολλανδία οι ποινές είναι λιγότερες του ενός έτους επομένως το οποιοδήποτε πρόγραμμα κατάρτισης είναι ανέφικτο. Ωστόσο, εφαρμόζεται και εκεί η κοινωφελής εργασία .

Κλείνοντας , θα θέλαμε να εστιάσουμε την προσοχή και την σκέψη μας σ' ένα απόσπασμα του Βασίλη Φίλια από τις «Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις» (1985 σελ. 163 – 164).

«...Η λεγόμενη παιδαγωγική άποψη για το σωφρονισμό είχε υποστηρίξει , και σωστά ότι η ποινή θα πρέπει να τείνει στην αναπαιδαγώγηση του εγκληματία . Η πείρα απέδειξε ότι ο στόχος αυτός είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί στη φυλακή και τούτο γιατί η φυλακή λειτουργεί ως αντι – κοινωνία , ένας κοινωνικός μικρόκοσμος που αναπτύσσει αντί να περιορίζει τα στοιχεία αντίθεσης και αντιπαράθεσης προς την ευρεία κοινωνία .

Ακριβώς γι' αυτό και η φυλακή, ακόμα και με τους καλύτερους όρους , είναι σχολείο εγκληματικότητας και χώρος πλήρους απομαλακοποίησης της προσωπικότητας . Είναι επομένως βέβαιο ότι η φυλακή πρέπει να πάψει να είναι φυλακή με την στενή έννοια του όρου, για να λειτουργήσει αποτελεσματικά και να έχει ως αποτέλεσμα : επανατοποθέτηση ....του ανθρώπου...»

Κλείνοντας την αναφορά μας στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης της φυλακής Αγίου Στεφάνου Πατρών θέλουμε να πιστεύουμε ότι βοηθήσαμε και εμείς , έστω και λίγο, στην σκιαγράφηση της εικόνας του πως υλοποιούνται τα προγράμματα στο χώρο της φυλακής . Θα ήταν σημαντικό για εμάς , αν τα αποτελέσματα της εργασίας μας λαμβάνονται υπόψη από τους υπεύθυνους των προγραμμάτων και συνέβαλαν στην επιτυχία μελλοντικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης φυλακισμένων.

Βιβλιογραφία

Ξένη Βιβλιογραφία

- ❖ Biscardi Arnaldo, μτφ. Δημάκης Παναγιώτης , Αρχαίο Ελληνικό Δίκαιο, Αθήνα , 1991, Παπαδήμας σελ. 132 – 485
- ❖ Conad John Phillips, Justice and consequences, Massachusetts – Toronto 1981, D. C. Health & Company Lexington, σελ. 56 – 67
- ❖ Crystal David μτφ. Ζαφειρόπουλος , Υδρία , Cambridge, Ήλιος 1992 Αθήνα , Τέσσερα Έψιλον, σελ. 1429 – 1456
- ❖ Ericsson Torsten, The reformers, 1976, Edt by Elsevier Scientific Publishing Company Inc, σελ.226 – 246
- ❖ Foucault Michel, Επιτήρηση και Τιμωρία, μτφ. Χατζηδήμου Καίτη, Ράλλη Ιουλία , Αθήνα 1976, Ράππας , σελ. 354 – 357
- ❖ Goffman Erving, μτφ. Κομνηνός Ξενοφών, Asylums μτφ. Άσυλα , Αθήνα 1994, Ευρύαλος , σελ. 19 – 33 & 72 – 185
- ❖ Goodstein L, Inmate Adjustment to Prison and the Transition to Community life, Journal of Research in Crime and Delinquency, σελ. 246 – 272 Martin John Rowell, The social consequences of conviction, London 1971, Gambridge Studies in Criminology XXVIII, σελ.74 -168
- ❖ Hudson B. , Justice though Punishment, London 1987, Macmillan, σελ. 5
- ❖ Murphy John W / Jack E Dison, Are prisons any better? , London
- ❖ New Delhi, 1990, 20 years of correctional reform the international Professional Publishers Newbury Park, σελ. 129 – 160
- ❖ Stanley Cohen, Α' δημοσίευση στο Herman Bianchi and Van Suraaningen, Abolitionism:

Towards a non – repressive Approach to Crime, free University Press, Amsterdam 1986.

- ❖ Wheeler S, Socialization in Correctional Communities, American Sociological Review, σελ. 697 – 712
  - ❖ Winfried Reeb, μτφ. Πικραμένος Παναγιώτης , Η αναζήτηση για τον ιδανικό τρόπο εξόντωσης – Φυλακές και Αρχιτεκτονική, Αθήνα 1988, 1^η έκδοση 1983, Αμνηχανία
- Μτφ. Σεράνης Τηλέμαχος “Κοινοτικός έλεγχος : Απομυθοποίηση ή Επαναβεβαίωση ; Περιοδικό Σύγχρονα Θέματα Αθήνα 1990, Ιούνιος , Τεύχος 41 – 42, σελ. 21 – 25

- ❖ Πιτσέλα Αγγελική, Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα Τιμητικός Τόμος στον Καθηγητή Δ. Σπινέλλη, “Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου και ανάγκες κοινωνικό – ψυχολογικής στήριξης νέων κατά και μετά τον χρόνο της κράτησης”, Αθήνα 2001, Τόμος ΙΙ, Σάκκουλας , σελ. 885 – 914
- ❖ Πουλόπουλος Χαράλαμπος , Ποινική Δικαιοσύνη, “Σωφρονιστικό Σύστημα , Απεξάρτηση και Κοινωνική Επανένταξη των Εξαρτημένων Ατόμων”, Αθήνα 1998, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1 – 3
- ❖ Σπινέλλη Καλλιόπη, “Θεσμικά Πλαίσια , όρια και ιδεολογικοπολιτικοί άξονες του κώδικα βασικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων, Περιοδικό Σύγχρονα Θέματα , Αθήνα 1990, Ιούνιος , Τεύχος 41 – 42, σελ. 63 – 81
- ❖ Στασινοπούλου Όλγα , Κράτος Πρόνοιας . Ιστορική εξέλιξη – Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις , Αθήνα 1997, Gutenberg, σελ.42 – 58
- ❖ Σταυροπούλου Χρυσούλα , “Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής των φυλακών” Περιοδικό Σύγχρονα Θέματα , Αθήνα , 1990 Ιούνιος Τεύχος 41 – 42, σελ. 53 – 58
- ❖ Τσαλικογλου Φωτεινή, Μυθολογία βίας και καταστολής , Αθήνα 1989, Παπαζήση, σελ. 163 – 195
- ❖ Φίλιας Β. , Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις, Αθήνα 1985, σελ. 163 – 164
- ❖ Σωφρονιστικός Κώδικας 2001 σελ. 4 – 72 & 223 – 280

- ❖ Ανώνυμο, Σόλων, Αρχαίων Ελληνικών Δίκαιον, Αθήνα , 1988, Πελέια σελ. 196 – 218

- ❖ Απολογιστική Έκθεση
Αντικείμενο κατάρτισης : “Μαγειρική”
Κωδικός φορέα : 314 – 2981

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος

Φορέας Υλοποίησης : Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδος

Επιχειρησιακό πρόγραμμα. Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση στην Απασχόληση

❖ Έκθεση παρακολούθησης καταρτισθέντων

αντικείμενο κατάρτισης : “Κατασκευή και Διακόσμηση Κεραμικών”

Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ε.Π. Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση στην Απασχόληση

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος

Φορέας Υλοποίησης Κ.Ε.Κ. Practica Δυτικής Ελλάδος

❖ Α) Ε.Π. “Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας”

(Μεταβατικό Στάδιο 1997)

Περιγραφή της ενέργειας

(Σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 4 του κανονισμού 2082 / 93 της 20/07/1993)

Β) Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείου Δικαιοσύνης

Γενική . Διεύθυνση : Σωφρονιστικής Πολιτικής

Διεύθυνση : Σωφρονιστικής Αγωγής Ενηλίκων

Τμήμα : Οργαν . Εργαζ . Κρατ / νων

Αθήνα : 8 Οκτωβρίου 1997

Αρ. Πρωτ . : 124556 οικ.

Προς

Δ/νση : Κ.Φ. Πατρών

Κοιν. :

α) Γραφείο κυρ. Υπουργού

β) Γραφείο Γεν. Γραμματέα

γ) Ν.Ε.Λ.Ε Αχαΐας

Θέμα : Ενέργειες για την υλοποίηση κοινοτικού προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης κρατουμένων Φυλακής Πατρών με αντικείμενο : Ξύλινο Εκπαιδευτικό Παιχνίδι

Γ) Έκθεση Αξιολόγησης του Ξύλινου Παιχνιδιού το Κ.Ε.Κ. Ν.Ε.Λ.Ε.

❖ Α) Εγκριτικό Υπουργείο Αποκλεισμού

Προς : 01 Πληροφορική Εκπαίδευση

Αθήνα , 31/12/1999

Αρ. Πρωτ. : 300905

Θέμα : Έγκριση προγραμμάτων στα πλαίσια του Ε.Π. “Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας”

Β) Έκθεση και Αξιολόγηση του Προγράμματος με θέμα “Έπεξεργασία εικόνας με την χρήση Η/Υ από το Κ.Ε.Κ. 01 Πληροφορική”

❖ Εκπαίδευση κατάρτισης εργασίας εντός και εκτός φυλακής

Προγράμματα και Προοπτικές

Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αθήνα 1997

Συγγραφή : Μιλένα Ζαφειροπούλου

Υπεύθυνη Έκδοση : Λίνα Κροκίδη

❖ Ελληνική Δημοκρατία Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Οργανισμού Απασχόληση Εργατικού Δυναμικού

Διοίκηση Υπηρεσία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

Προς : 1) Όλες τις Περ/κές Δ/νσεις Κ.Π.Α.

Γραμ. Εργασίας Υ. Νόμου Τ.Υ.

Γραμ. Ανταποκριτών του Οργανισμού

2) Γραφεία Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων Αθήνας ,
Βόλου, Ηρακλείου Κρήτης , Θεσ/νίκης , Λάρισας , Πάτρας

Θέμα : Τροποποίηση της υπ' αριθμού 33605/15 – 06 – 99

Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων του
Προγράμματος Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε. στο πλαίσιο του Ε.Π.
“Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας”

- ❖ Ελληνική Δημοκρατία Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Οργανισμού Απασχόληση Εργατικού Δυναμικού
Διοίκηση Υπηρεσία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

Προς : 1) Όλες τις Περ/κές Δ/νσεις Κ.Π.Α.

Γραμ. Εργασίας Υ. Νόμου Τ.Υ.

Γραμ. Ανταποκριτών του Οργανισμού

2) Γραφεία Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων Αθήνας ,
Βόλου, Ηρακλείου Κρήτης , Θεσ/νίκης , Λάρισας , Πάτρας

Θέμα : Προγράμματα Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε. Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ,
Απεξαρτημένων, Αποφυλακισμένων και Νεαρών Παραβατικών Ατόμων ή
Νεαρών Ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο

- ❖ Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος “Απασχόληση και Επαγγελματική
Κατάρτιση”

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Μάρτιος 2001

- ❖ Ε.Π. “Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση” – Δράσεις Παροχής
Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Τίτλος Σχεδίου Δράσης : Σχέδιο Στήριξης Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων
στους Νομούς Αχαΐας και Ηλείας

Φορέας Υλοποίησης : ΚΕ.Σ.Υ.Υ. Ν.Α. Ηλείας

- ❖ Ε.Π. “Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση” – Δράσεις Παροχής
Συνοδευτικών Υπηρεσιών

Τίτλος Σχεδίου Δράσης : ΚΕΜΟΠ Ναυπάκτου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

του καταστήματος. Η έκθεση που συντάσσεται κατά τα προηγούμενα, δεν προσκομίζεται στο δικαστήριο χωρίς τη συναίνεση του κρατουμένου. Σε αντίθετη περίπτωση η έκθεση αυτή δεν αποτελεί αποδεικτικό μέσο. Η παραπάνω απαγόρευση δεν αίρει τις κατά το άρθρο 37 παράγραφος 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας υποχρεώσεις. Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις να εξετάζεται ως μάρτυρας στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών και να καταθέτει για τη συμπεριφορά του κρατουμένου κατά τη διάρκεια της κράτησής του.

5. Μετά το πέρας της διαδικασίας που περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο Φυλακής αποφασίζει την προσωρινή ή μόνιμη τοποθέτηση του κρατουμένου σε συγκεκριμένο τμήμα και χώρο του καταστήματος ή προτείνει στην Κ.Ε.Μ. τη μεταγωγή του σε άλλο καταλληλότερο κατάστημα κράτησης. Προς τούτο εκτιμάται ιδιαίτερως η πραγματική ή νομική κατάσταση του κρατουμένου κατά τις διακρίσεις των προηγούμενων άρθρων του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 25

Υγιεινή και καθαριότητα

1. Η διεύθυνση εξασφαλίζει τους όρους υγιεινής και καθαριότητας στο κατάστημα, διατηρεί σε καλή λειτουργία όλες τις εγκαταστάσεις και παρέχει τα μέσα για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα των κρατουμένων.

2. Οι κρατούμενοι έχουν την υποχρέωση να τηρούν τους όρους ατομικής υγιεινής και καθαριότητας των κοινόχρηστων χώρων, όπως αυτοί καθορίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό και σύμφωνα με τις οδηγίες των αρμόδιων υπαλλήλων.

Άρθρο 26 ✓

Υγειονομικός έλεγχος

1. Ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων κράτησης ασκείται από τον Υγειονομικό Επιθεωρητή του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή την αρμόδια Υγειονομική Επιθεώρηση της Νομαρχίας, στην περιφέρεια της οποίας ανήκει το κατάστημα, με συμμετοχή ενός εκπροσώπου του τοπικού Ιατρικού Συλλόγου.

2. Ο έλεγχος διενεργείται τακτικά το πρώτο δεκαήμερο κάθε τριμήνου, με φροντίδα του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού και εκτάκτως, όποτε αυτό κριθεί αναγκαίο από τον προαναφερόμενο δικαστικό λειτουργό ή τον Υγειονομικό Επιθεωρητή του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή την Υγειονομική Επιθεώρηση της τοπικής Νομαρχίας ή τη διεύθυνση του καταστήματος κράτησης.

3. Τη σχετική διαδικασία κινεί ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, ο οποίος και παρευρίσκεται κατά τη διενέργεια του ελέγχου.

Άρθρο 27 √

1. Η διεύθυνση εξασφαλίζει στους κρατούμενους ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη επιπέδου ανάλογου με αυτό του λοιπού πληθυσμού. Υγειονομική
περίθαλψη

2. Κάθε κρατούμενος εξετάζεται από τον ιατρό του καταστήματος κατά την εισαγωγή του και εφεξής ανά εξάμηνο, μπορεί δε οποτεδήποτε να ζητήσει να εξεταστεί από τον ιατρό του καταστήματος ή και από ιατρό της επιλογής του. Σε περίπτωση χρόνιων παθήσεων δικαιούται να ζητήσει να τον παρακολουθεί ο θεράπων ιατρός του, με παρουσία του ιατρού του καταστήματος. Η δαπάνη για τον ιατρό επιλογής του κρατούμενου βαρύνει τον ίδιο.

3. Αν σε συγκεκριμένο κατάσταση δεν υπηρετεί μόνιμο υγειονομικό προσωπικό, οι ανάγκες καλύπτονται σε 24ωρη βάση με επισκέψεις εξωτερικών ιατρών και νοσοκόμων, που καλούνται από τον διευθυντή του καταστήματος και αμείβονται κατ' επίσκεψη από αυτόν. Το ύψος της αμοιβής καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης ύστερα από γνώμη του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου.

4. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν εφεισμένται ιατρός κατά τις προηγούμενες διατάξεις, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, ύστερα από πρόταση του διευθυντή του καταστήματος, καλεί τον κατάλληλο κατά ειδικότητα ιατρό από πίνακα επισκεπτών ιατρών και νοσοκόμων κατά ειδικότητες. Ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει πρόσωπα που διαμένουν στην έδρα του καταστήματος και κατά προτίμηση αυτούς που υπηρετούν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Οι διατάξεις των άρθρων 185 επόμενα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας εφαρμόζονται ανάλογα.

5. Σε περίπτωση διαφωνίας του ιατρού του καταστήματος με τη διάγνωση ή τον τρόπο θεραπείας που προτείνει ο ιατρός επιλογής του κρατούμενου, καλείται ο τοπικά αρμόδιος ιατροδικαστής ή ιατρός από τον πίνακα της προηγούμενης παραγράφου και ακολουθεί η διαδικασία του άρθρου 30 του παρόντος.

Άρθρο 28

Ατομικό Δελτίο
(κάρτα) υγείας

1. Για κάθε κρατούμενο τηρείται ατομικό δελτίο (κάρτα) υγείας, στο οποίο καταχωρίζονται στοιχεία ιατρικού ενδιαφέροντος, όπως ο χρόνος διενέργειας κάθε ιατρικής εξέτασης, η σχετική διάγνωση, η θεραπευτική αγωγή που συστήθηκε, καθώς και το ονοματεπώνυμο, η ειδικότητα και η υπογραφή του ιατρού που εξέτασε τον κρατούμενο. Το δελτίο αυτό φυλάσσεται στο αρχείο του ιατρείου και συνοδεύει τον κρατούμενο σε κάθε μεταγωγή του.

2. Σε κάθε κατάσταση τηρείται μητρώο ιατρικών εξετάσεων κρατουμένων, στο οποίο αναγράφονται ο χρόνος εξέτασης, η αγωγή που συστήθηκε και τα χορηγούμενα φάρμακα.

3. Γνώση του περιεχομένου του παραπάνω δελτίου και μητρώου λαμβάνουν μόνον ο κρατούμενος ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός και τα λοιπά αρμόδια όργανα του καταστήματος, κάθε φορά που για τη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης εξετάζεται η υγεία του κρατουμένου.

Άρθρο 29

Ιατρικές
πράξεις

1. Απαγορεύεται η διενέργεια οποιωνδήποτε ιατρικών ή άλλων συναφών πειραμάτων, που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ή ψυχική υγεία ή προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα του κρατουμένου, ακόμη και αν ο ίδιος συναινεί στη διεξαγωγή τους.

2. Κάθε είδους ιατρική εξέταση, ιατροχειρουργική επέμβαση ή θεραπευτική αγωγή σε κρατούμενο επιτρέπεται μόνο με συναίνεσή του.

3. Αν ο κρατούμενος δεν βρίσκεται σε κατάσταση να συναινέσει ή αρνείται τη συναίνεσή του σε ιατρική πράξη κατά την προηγούμενη παράγραφο, η οποία πράξη κρίνεται αναγκαία για την υγεία του, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός διατάσσει τη λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση μέτρων.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας, καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την τακτική ενημέρωση του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης, καθώς και για την πληροφόρηση των κρατουμένων σε θέματα συμβουλευτικής υγιεινής και για τη λήψη προληπτικών μέτρων προς αντιμετώπιση του AIDS ή άλλων μεταδοτικών ασθενειών.

5. Το απόρρητο των ιατρικών εξετάσεων εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση.

Άρθρο 30

1. Κρατούμενοι οι οποίοι ασθενούν κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, καθώς και εκείνοι οι οποίοι παρουσιάζουν έντονα προβλήματα ψυχικής υγείας εισάγονται στο αναρρωτήριο του καταστήματος ή περιορίζονται σε ειδικό τμήμα. Εφόσον το επιβάλλει η κατάστασή τους, εισάγονται σε ειδικό κατά περίπτωση θεραπευτικό κατάστημα κράτησης, όπου υποβάλλονται σε αναγκαία μέτρα νοσηλείας ή θεραπευτικά προγράμματα. Η παραμονή του κρατούμενου στο αναρρωτήριο δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα.

Εισαγωγή ασθενών κρατουμένων σε θεραπευτικά καταστήματα κράτησης ή νοσηλευτικά ιδρύματα

2. Κρατούμενοι ασθενείς των οποίων η νοσηλεία δεν είναι δυνατή στα αναρρωτήρια των αντίστοιχων καταστημάτων κράτησης ή στα ειδικά θεραπευτικά καταστήματα κράτησης, παραπέμπονται κατά περίπτωση είτε στα γενικά νοσοκομεία του άρθρου 19 παράγραφος 4 του παρόντος, είτε σε δημόσια, δημοτικά, κοινοτικά θεραπευτήρια ή θεραπευτήρια Ν.Π.Δ.Δ., τα οποία υποχρεούνται να τους παρέχουν πλήρη νοσηλευτική και φαρμακευτική περίθαλψη.

3. Για τις κατά τα προηγούμενα μετακινήσεις εντός του ίδιου καταστήματος αρκεί γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος. Στις λοιπές περιπτώσεις η απόφαση λαμβάνεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 74 του παρόντος.

4. Κρατούμενοι, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της κράτησής τους διαπιστώνεται ότι έχουν εξάρτηση από τοξικές ουσίες, υπόκεινται στο καθεστώς που ειδικές διατάξεις ορίζουν τηρουμένων των νόμιμων, σύμφωνα με θεραπευτικής μεταχείρισης του παρόντος κώδικα.

5. Κρατούμενοι, για τους οποίους υπάρχει υποψία ότι πάσχουν από λοιμώδες νόσημα, περιορίζονται σε ειδικό τμήμα του καταστήματος, με απόφαση του διευθυντή και τη σύμφωνη γνώμη του ιατρού του καταστήματος, για όσο χρονικό διάστημα ενδείκνυται ιατρικώς, μέχρι την οριστική διάγνωση.

Άρθρο 31

1. Ο κρατούμενος που δηλώνει ότι κατέρχεται σε απεργία πείνας έχει το δικαίωμα να καλέσει ιατρό του καταστήματος ή και ιατρό της επιλογής του για να διαπιστωθεί η κατάσταση της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής του υγείας. Μετά τη δήλωση αυτή ο διευθυντής σε συνεργασία με τον ιατρό του καταστήματος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την παρακολούθηση και την προστασία του σε ειδικό χώρο του καταστήματος.

Απεργία πείνας

2. Πέραν των περιπτώσεων του άρθρου 74 του παρόντος, αν κατά τη διάρκεια της απεργίας ο ιατρός του καταστήματος κρίνει ότι ο απεργός χρειάζεται ειδικότερη ιατρική παρακολούθηση, ζητεί με αιτιολογημένη γνωμάτευσή του τη μεταγωγή του απεργού σε θεραπευτικό κατάστημα.

3. Αν ο απεργός περιέλθει σε κατάσταση άμεσου κινδύνου ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του εφαρμόζεται ανάλογα η διάταξη του άρθρου 29 παράγραφος 3 του παρόντος. Για τη φύση και την έκταση των μέτρων συνεκτιμώνται η προσωπικότητα του κρατουμένου, οι επιδιώξεις του και η σταθερότητα της απόφασής του.

Άρθρο 32

Διατροφή

1. Η κατάλληλη διατροφή των κρατουμένων είναι υποχρέωση του Κράτους. Η διαμόρφωση εναλλασσόμενων εβδομαδιαίων προγραμμάτων συσσιτίου των κρατουμένων γίνεται από τον ιατρό του καταστήματος σε συνεργασία με το Συμβούλιο Φυλακής με βάση τα πρότυπα που θέτουν οι υγειονομικές αρχές ή υγειονομικές σχολές ή Τμήματα Διαπολογίας Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι.

2. Η ποιότητα και η γενική κατάσταση του παρασκευαζόμενου κατά την προηγούμενη παράγραφο συσσιτίου στα καταστήματα κράτησης ελέγχεται και παρακολουθείται καθημερινά από τον διευθυντή. Κατά τον έλεγχο μπορεί να παρίσταται ιατρός οριζόμενος κατά περίπτωση από τον τοπικό ιατρικό σύλλογο. Η διανομή του συσσιτίου γίνεται σύμφωνα με το ημερήσιο πρόγραμμα του καταστήματος.

3. Ο ιατρός του καταστήματος καθορίζει, με γραπτή γνωμάτευση, ειδική δίαιτα ή συμπληρωματική τροφή σε άτομα ή κατηγορίες κρατουμένων που έχουν ανάγκη, όπως οι ασθενείς, οι γυναίκες σε εγκυμοσύνη και οι υπερήλικες.

4. Πρόνοια λαμβάνεται, κατά το δυνατόν, για ειδικά διαπολόγια που επιβάλλουν ορισμένες θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις.

5. Επιτρέπεται στον κρατούμενο να προμηθεύεται με δική του δαπάνη πρόσθετα τρόφιμα ή αγαθά για την ικανοποίηση ατομικών του αναγκών με μεσολάβηση των υπηρεσιών του καταστήματος κράτησης. Η παρασκευή φαγητού στο χώρο του καταστήματος από τον ίδιο τον κρατούμενο επιτρέπεται μόνο για λόγους υγείας με απόφαση του διευθυντή, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του ιατρού του καταστήματος, λαμβανομένων υπόψη κατά περίπτωση των πραγματικών συνθηκών που επικρατούν σε αυτό.

6. Η παράδοση ειδών διατροφής σε κρατούμενους κατά το επισκεπτήριο απαγορεύεται, εκτός αν το επιτρέπει ο εσωτερικός κανονισμός του καταστήματος.

Άρθρο 33 ✓

1. Κάθε κρατούμενος φέρει την ατομική του ενδυμασία, η οποία Ενδυμασία πρέπει να είναι ευπρεπής και καθαρή.

2. Η διεύθυνση του καταστήματος χορηγεί, σε όσους κρατούμενους έχουν ανάγκη, επαρκή ενδυμασία και υποδήματα, ανάλογα με την εποχή του έτους. Η ενδυμασία αυτή δεν επιτρέπεται να έχει εξευτελιστικό ή ταπεινωτικό χαρακτήρα; ούτε να φέρει ιδιαίτερα σημεία από τα οποία να προκύπτει η ιδιότητα του κρατούμενου.

3. Οι κρατούμενοι που εργάζονται σε αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες ή εργαστήρια ή απασχολούνται σε άλλες εργασίες δικαιούνται να τους παρέχεται κατάλληλος ρουχισμός.

4. Οι κρατούμενοι που έχουν από την επαγγελματική ή άλλη ιδιότητά τους ιδιαίτερη στολή δεν επιτρέπεται να τη φορούν στο κατάστημα.

5. Οι κρατούμενοι επιτρέπεται να χρησιμοποιούν δικά τους κλινοσκεπάσματα και πετσέτες. Η διεύθυνση του καταστήματος χορηγεί τα εν λόγω είδη σε όσους δεν διαθέτουν. Ο τύπος, η ποιότητα και η ποσότητα των ειδών που χορηγούνται καθορίζεται με απόφαση της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

6. Οι κρατούμενοι υποχρεούνται να τηρούν καθαρά και φροντισμένα τα είδη ένδυσης και ρουχισμού. Η διεύθυνση του καταστήματος τους προμηθεύει τα αναγκαία προς τούτο μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 34

1. Όλοι οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα στην εντός του καταστήματος εν γένει μόρφωση, άθληση, πολιτιστικές δραστηριότητες και δημιουργική απασχόληση. Η ενασχόληση των κρατούμενων με τις παραπάνω δραστηριότητες, η συμμετοχή και συνεργασία τους σε σχετικά προγράμματα και ιδίως σε εκείνα επαγγελματικής κα- Οργάνωση

τάρτισης και εκπαίδευσης συνεκτιμάται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων.

Το Συμβούλιο Φυλακής αποφασίζει ύστερα από πρόταση του Κ.Ε.Σ.Φ. ή εισήγηση του αρμόδιου φορέα για την οργάνωση μορφωτικών ή άλλων δραστηριοτήτων των κρατουμένων. Το Συμβούλιο Φυλακής ενημερώνει τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος εγκρίνει ή απορρίπτει την απόφαση αυτή μέσα σε είκοσι μέρες το αργότερο. Αν ο χρόνος αυτός παρέλθει άπρακτος, η πιο πάνω απόφαση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί. Για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορεί να αποφασίζει και ο Υπουργός Δικαιοσύνης.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία επιλογής ή ορισμού, κατά προτεραιότητα με απόσπαση ή μετάταξη, ενός Συμβούλου Εκπαίδευσης σε κάθε κατάσταση, έργο του οποίου είναι ο σχεδιασμός και συντονισμός των παραπάνω προγραμμάτων. Στα κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης διορίζεται Σύμβουλος Εκπαίδευσης, εφόσον αυτά έχουν δυναμικότητα μεγαλύτερη των 30 κρατουμένων.

3. Μέχρι το διορισμό του Συμβούλου Εκπαίδευσης Κρατουμένων, η επεξεργασία, ο συντονισμός και η πραγμάτωση ατομικών ή συλλογικών προγραμμάτων, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, ανατίθενται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ύστερα από γνώμη του Κ.Ε.Σ.Φ., σε αξιολογούμενο προσωπικό του καταστήματος, υπεργνώριτο με ειδικές γνώσεις και εμπειρίες.

4. Η ωριαία αποζημίωση των διδασκόντων στα παραπάνω εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα που υλοποιεί το Υπουργείο Δικαιοσύνης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

Άρθρο 35 ✓

Εκπαίδευση και
επαγγελματική
κατάρτιση

1. Η εκπαίδευση των κρατουμένων αποβλέπει στην απόκτηση ή συμπλήρωση εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, καθώς και στην επαγγελματική κατάρτισή τους.

2. Για το σκοπό αυτόν λειτουργεί μέσα στο κατάστημα, όπου είναι δυνατό, μονοθέσιο δημοτικό σχολείο, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ρυθμιζόμενο από τις κείμενες διατάξεις περί δημοσίων σχολείων. Το Συμβούλιο Φυλακής οργανώνει, με τη συνεργασία αρμόδιων φορέων, προγράμματα

τα επαγγελματικής εκπαίδευσης, μαθητείας ή εξειδίκευσης.

3. Οι παρεχόμενοι τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι με τους αντίστοιχους των σχολών της ίδιας βαθμίδας εκπαίδευσης, χωρίς να προκύπτει από το κείμενό τους ότι αποκτήθηκαν σε κατάσταση κράτησης.

4. Ειδικά μέτρα λαμβάνονται για την εκπαίδευση των αλλοδαπών κρατούμενων, εφόσον αυτό είναι εφικτό στο συγκεκριμένο κατάσταση.

5. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για τους νεαρούς κρατούμενους. Οι αναλφάβητοι ενήλικες ενθαρρύνονται να παρακολουθούν μαθήματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή επιμόρφωσης.

6. Όσοι έχουν συμπληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές στη δευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με εκπαιδευτικές άδειες σύμφωνα με το άρθρο 58 του παρόντος.

7. Κατά το χρόνο της εκπαίδευσης οι εργασίες που ανατίθενται στον κρατούμενο είναι κατά το δυνατό συναφείς με το αντικείμενο της εκπαίδευσής του.

8. Σε περίπτωση επιτυχούς αποπεράτωσης ολοκληρωμένου κύκλου σπουδών τρίμηνης τουλάχιστον διάρκειας ο κρατούμενος δικαιούται να τύχει ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής, κατά τις προϋποθέσεις του άρθρου 46 του παρόντος.

9. Η εκπαίδευση των κρατούμενων δεν αναστέλλεται σε περίπτωση μεταγωγής ή επιβολής πειθαρχικής ποινής, όταν τούτο είναι δυνατό. Αν επιβληθεί πειθαρχικός περιορισμός κατά τη διάρκεια των σπουδών του συγκεκριμένου κρατούμενου, η έκταση του μέτρου μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια των διακοπών ή αργιών.

Άρθρο 36 ✓

1. Για τη διατήρηση της φυσικής και ψυχικής υγείας των κρατούμενων διατίθεται χρόνος μιας τουλάχιστον ώρας καθημερινά για να περιπατούν ή να ασχολούνται με ατομικές ασκήσεις στο προαύλιο του καταστήματος ή σε ανοικτό χώρο προστατευόμενο από τις καιρικές μεταβολές.

Σωματική
άσκηση και
άθληση

2. Για τη σωματική άσκηση των κρατούμενων δημιουργούνται χώροι εσωτερικοί (γυμναστήριο) ή εξωτερικοί (γήπεδα), κατάλληλα διαμορφωμένοι και εξοπλισμένοι για ατομική ή ομαδική άσκηση.

3. Τα προγράμματα άσκησης και άθλησης οργανώνουν και επιβλέπουν γυμναστές. Ο ιατρός του καταστήματος ελέγχει την ικανότητα κάθε κρατούμενου να συμμετάσχει στα εν λόγω προγράμματα.

4. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ύστερα από εισήγηση του Κ.Ε.Σ.Φ., καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία για τη δι-οργάνωση κοινών εκδηλώσεων παιδαγωγικού, ψυχαγωγικού, αθλητικού ή άλλων παρόμοιου χαρακτήρα από κρατούμενους διαφόρων καταστημάτων κράτησης ή τμημάτων τους ή και για την πραγματοποίηση επίσιων αθλητικών εκδηλώσεων με φορείς εκτός καταστήματος.

Άρθρο 37 ✓

Ενημέρωση

1. Κάθε κρατούμενος έχει δικαίωμα να ενημερώνεται με εφημερίδες, περιοδικά, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Το Συμβούλιο Φυλακής προσδιορίζει τις λεπτομέρειες άσκησης του εν λόγω δικαιώματος όπως τόπο, χρόνο και διαδικασία.

2. Το Συμβούλιο Φυλακής, ύστερα από γνώμη του Συμβούλου Εκπαίδευσης Κρατουμένων, διοργανώνει διαλέξεις σε κρατούμενους από μέλη Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι., επιστημονικών, επαγγελματικών, πολιτιστικών και κοινωνικών φορέων.

3. Ενθαρρύνονται οι μελέτες και συζητήσεις των κρατουμένων με τη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων, οι οποίοι τις οργανώνουν και τις διευθύνουν.

4. Η αυτομόρφωση των κρατουμένων διευκολύνεται από τον Σύμβουλο Εκπαίδευσης Κρατουμένων, ο οποίος και οργανώνει χώρους για αναγνωστήριο καθώς και για δανειστική βιβλιοθήκη διαρκώς εμπλουτιζόμενη με λογοτεχνικά, επαγγελματικά και επιστημονικά βιβλία. Όπου είναι δυνατό, η βιβλιοθήκη αυτή αποτελεί παράρτημα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

5. Στον εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του καταστήματος κράτησης καθορίζονται οι όροι λειτουργίας της βιβλιοθήκης και οι προϋποθέσεις της εκτός καταστήματος προμήθειας βιβλίων από κρατούμενους.

Άρθρο 38 ✓

Ψυχαγωγία -
ελεύθερος
χρόνος

1. Η ψυχαγωγία των κρατουμένων γίνεται σε κατάλληλα διαμορφωμένο υπαίθριο ή εσωτερικό χώρο του καταστήματος.

2. Οι κρατούμενοι συμμετέχουν σε ατομικές ή ομαδικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, σε οργάνωση θιάσου, χορωδίας, έκθεσης ζω-

γραφικής και χειροτεχνημάτων, κινηματογραφικών και άλλων προβολών. Όπου είναι δυνατό, λειτουργεί κινηματογράφος μέσα στο κατάστημα.

3. Την οργάνωση και πραγματοποίηση των παραπάνω εκδηλώσεων αναλαμβάνει το Συμβούλιο Φυλακής, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου φορέα με τη συνδρομή των τοπικών πολιτιστικών φορέων και σε συνεργασία με τους κρατούμενους που εκδηλώνουν σχετική πρωτοβουλία. Οι εκδηλώσεις αυτές δεν πραγματοποιούνται, μόνον εάν το Συμβούλιο Φυλακής επικαλεστεί αιτιολογημένα ειδικούς λόγους αναφερόμενους στην τάξη και ασφάλεια του καταστήματος.

4. Η ενεργός συμμετοχή των κρατούμενων στα προγράμματα αυτά και η εν γένει δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου συνεκτιμώνται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων ή προνομίων που προβλέπονται στον παρόντα Κώδικα.

Άρθρο 39 ✓

1. Η θρησκευτική αγωγή είναι προαιρετική και περιλαμβάνει το δικαίωμα του κρατούμενου να ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα και να επικοινωνεί με αναγνωρισμένο εκπρόσωπο του θρησκείας ή του δόγματός του. Οι προϋποθέσεις και το περιεχόμενο της αγωγής των παραπάνω δικαιωμάτων καθορίζονται στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.

Άσκηση
θρησκευτικών
καθηκόντων

2. Ο κρατούμενος κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα ερωτάται και δηλώνει, αν το επιθυμεί, το θρήσκευμα ή το δόγμα στο οποίο ανήκει.

3. Σε κάθε κατάστημα υπάρχει ναός ή κατάλληλος χώρος στον οποίο, όσοι από τους κρατούμενους επιθυμούν, παρακολουθούν τη θεία λειτουργία ή άλλες εκδηλώσεις θρησκευτικής λατρείας.

4. Κρατούμενοι, οι οποίοι βρίσκονται σε ειδικούς χώρους κράτησης ή σε θεραπευτικά καταστήματα, μπορούν να δέχονται επίσκεψη ιερέα για εκπλήρωση θρησκευτικών καθηκόντων.

5. Ο ιερέας ή ο εκπρόσωπος θρησκείας ή δόγματος καλείται από το Συμβούλιο Φυλακής για να εκφράσει τη γνώμη του σε θέματα που άπτονται του λειτουργήματός του.

4. «Καταστήματα κράτησης» χαρακτηρίζονται όσα ορίζονται στο Τρίτο Κεφάλαιο του παρόντος.

Άρθρο 2

Νομιμότητα στη μεταχείριση των κρατουμένων

1. Κατά τη μεταχείριση των κρατουμένων διασφαλίζεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ενισχύεται ο αυτοσεβασμός και η συναίσθηση της κοινωνικής τους ευθύνης.

2. Ο έλεγχος της νομιμότητας στη μεταχείριση των κρατουμένων ασκείται από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό και από το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών.

3. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού καθορίζονται οι προϋποθέσεις οργάνωσης και εφαρμογής συγκεκριμένων προγραμμάτων, που αποσκοπούν στον έλεγχο της λειτουργίας υφιστάμενων θεσμών ή συστημάτων μεταχείρισης των κρατουμένων, καθώς και στην πειραματική δοκιμή της αποτελεσματικότητας νέων θεσμών, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 29 του παρόντος. Αν προς υλοποίηση παρόμοιων προγραμμάτων απαιτείται συμμετοχή κρατουμένων, η συμμετοχή αυτή συνεκτιμάται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων.

Άρθρο 3

Ισότητα στη μεταχείριση των κρατουμένων

1. Απαγορεύεται κάθε δυσμενής διακριτική μεταχείριση των κρατουμένων, ιδίως εκείνη που βασίζεται στη φυλή, το χρώμα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, το θρήσκευμα, την πολιτεία ή τις ιδεολογικές πεποιθήσεις.

2. Ειδική μεταχείριση των κρατουμένων επιφυλάσσεται, όταν δικαιολογείται από τη νομική ή πραγματική κατάστασή τους, όπως υποδίκων και καταδίκων, εγγάμων και αγάμων, ανηλίκων και ενηλίκων, γυναικών και ανδρών, ατόμων με ειδικές ανάγκες ή για θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, εφόσον γίνεται υπέρ του κρατουμένου και προς εξυπηρέτηση των ειδικών αναγκών που απορρέουν από την κατάσταση στην οποία ευρίσκεται.

Άρθρο 4

Δικαιώματα των κρατουμένων

1. Κατά την εκτέλεση της ποινής δεν περιορίζεται κανένα άλλο ατομικό δικαίωμα των κρατουμένων εκτός από το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία.

2. Οι κρατούμενοι δεν εμποδίζονται, λόγω της κράτησής τους, στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και την άσκη-

ση των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει ο νόμος, αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπο.

Άρθρο 5

1. Κατά τις βουλευτικές εκλογές και τις εκλογές για την ανάδειξη των Ελλήνων ευρωβουλευτών οργανώνονται εκλογικά τμήματα σε κάθε κατάσταση κράτησης. Οι κρατούμενοι που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν, είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και δεν τους έχει επιβληθεί αμετάκλητα παρεπόμενη ποινή στέρησης πολιτικών δικαιωμάτων, ψηφίζουν με βάση ειδικούς εκλογικούς καταλόγους με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 27 του π.δ. 55/1999 (ΦΕΚ 58 Α') που ισχύουν για τους δημόσιους υπαλλήλους. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της εκάστοτε ισχύουσας εκλογικής νομοθεσίας.

Δικαίωμα
του εκλέγειν

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δικαιοσύνης ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

Άρθρο 6

1. Στην περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται γραπτώς και μέσα σε είκοσι ημέρες στο Συμβούλιο Φυλακής εφόσον σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα, δεν τους παρέχεται άλλο ένδικο βοήθημα. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης με την οποία απορρίπτεται το αίτημά τους ή μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αναφοράς, αν δεν εκδόθηκε απόφαση, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Εκτέλεσης των Ποινών. Το Δικαστήριο αυτό, εφόσον δεχθεί κατ' ουσίαν την προσφυγή, αίρει τα αποτελέσματα που απορρέουν από την παράνομη ενέργεια ή εντολή.

Ένομη
προσασία των
κρατούμενων

2. Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η οποία ασκεί την εποπτεία επί της λειτουργίας του καταστήματος, μεριμνά για την άμεση συμμόρφωση προς την απόφαση του Συμβουλίου Φυλακής, ανακαλεί την παράνομη ενέργεια, ικανοποιεί το αίτημα του κρατουμένου και ελέγχει τους υπευθύνους.

3. Η διεύθυνση του καταστήματος υποχρεούται να διαβιβάζει το αργότερο μέσα σε τρεις ημέρες κάθε αναφορά ή επιστολή κρατουμένου απευθυνόμενη προς δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό, χωρίς να λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της. Για τον σκοπό αυτόν τηρείται ιδιαίτερο βιβλίο πρωτοκόλλου.

πείγοντος ή όταν απειλείται διασάλευση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος, η μεταγωγή ή η μη μεταγωγή διατάσσεται από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το ζήτημα όμως εισάγεται το ταχύτερο δυνατόν στην Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών που αποφασίζει σχετικά.

Άρθρο 10

1. Σε κάθε κατάσταση κράτησης λειτουργεί Συμβούλιο Φυλακής. Το Συμβούλιο Φυλακής είναι τριμελές και απαρτίζεται από το διευθυντή του καταστήματος, ως πρόεδρο, τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό και τον αρχαιότερο ειδικό επιστήμονα (νομικό, ψυχολόγο, γεωπόνο, κοινωνιολόγο ή εκπαιδευτικό) του οικείου καταστήματος, ως μέλη. Ο διευθυντής αναπληρώνεται από τον υποδιευθυντή. Ο κοινωνικός λειτουργός αναπληρώνεται από τον επόμενο σε αρχαιότητα κοινωνικό λειτουργό ή ειδικό επιστήμονα ή από υπάλληλο των κλάδων ΠΕ Σωφρονιστικού, ΤΕ και ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού. Ο Ειδικός Επιστήμονας, μέχρις ότου διορισθεί, αναπληρώνεται από υπάλληλο των παραπάνω κλάδων, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 84 του παρόντος. Κατά τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου χρέη εισηγητή εκτελεί ο κοινωνικός λειτουργός και τηρούνται πρακτικά.
2. Το Συμβούλιο Φυλακής συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα και εκτάκτως όταν συντρέχει ειδικός λόγος. Το Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκονται όλα τα μέλη που το συγκροτούν και οι αποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σε περιπτώσεις ισοψηφίας επικρατεί η άποψη του Προέδρου.
3. Στις συνεδριάσεις συμμετέχει χωρίς ψήφο ο αρχιφύλακας του καταστήματος κράτησης.
4. Στις συνεδριάσεις μπορεί να παρίσταται ύστερα από πρόσκληση του οργάνου ή και αυτεπαγγέλτως και ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, καθώς και ο ενδιαφερόμενος κρατούμενος, εφόσον το ζητήσει και κριθεί αναγκαίο.
5. Το Συμβούλιο Φυλακής υποβάλλει στο Κ.Ε.Σ.Φ. προτάσεις για κατάρτιση σχεδίου εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του καταστήματος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 8 παράγραφος 3 περίπτωση β' του παρόντος. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου Φυλακής καθορίζονται ιδίως στα άρθρα 9 παράγραφος 2 εδάφιο γ', 11 παράγραφος 5, 12 παράγραφος 6, 24 παράγραφος 5, 32 παράγραφος 1, 34 παράγραφος 1, 35 παράγραφος 2 εδάφιο β', 37, 38

Συμβούλιο
Φυλακής

παράγραφος 3, 39 παράγραφος 5, 41 παράγραφος 5, 52, 53 και 65 παράγραφος 2 του παρόντος.

6. Κατά τη διάρκεια της κράτησης ο διευθυντής του καταστήματος υποχρεούται να λαμβάνει τα αναγκαία κατά περίπτωση μέτρα προς ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων ή παρενεργειών που συνεπάγεται η εκτέλεση ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Άρθρο 11

Διάκριση και
διαχωρισμός
των κρατουμέ-
νων

1. Οι κρατούμενοι διακρίνονται σε κατηγορίες με σκοπό την εξειδίκευση της μεταχείρισής τους κατά τις ανάγκες που επιβάλλει η πραγματική ή η νομική κατάστασή τους.

2. Οι κρατούμενοι κάθε κατηγορίας διαβιώνουν σε ιδιαίτερα καταστήματα ή αυτοτελή τμήματα καταστημάτων, κατά τις διατάξεις του Τρίτου Κεφαλαίου του παρόντος.

3. Κρατούμενοι που εκτίουν ποινή φυλακίσεως διαμένουν σε καταστήματα τύπου Α' ή σε χωριστά τμήματα καταστημάτων κράτησης, χωρίς επικοινωνία με κρατούμενους άλλων κατηγοριών.

4. Κρατούμενοι που εκτίουν ποινή καθειρέξεως διαμένουν σε καταστήματα τύπου Β' ή σε χωριστά τμήματα καταστημάτων κράτησης, χωρίς επικοινωνία με κρατούμενους άλλων κατηγοριών. Οι κρατούμενοι που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία δεν υποβάλλονται γι' αυτόν και μόνο το λόγο σε αυστηρότερο καθεστώς μεταχείρισης. Τα αυξημένα μέτρα ασφαλείας των καταστημάτων κράτησης αυτής της κατηγορίας τελούν υπό τον έλεγχο του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού και δεν αποκλείεται να επηρεάζουν επί του αυστηρότερου τον τρόπο διαβίωσης μέσα σε αυτά.

5. Κρατούμενοι που δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην κοινή διαβίωση στο κατάστημα, επιτρέπεται, εφόσον μεν αυτοί υπάγονται στην παράγραφο 3, να εισάγονται στα καταστήματα κράτησης τύπου Β', εφόσον δε αυτοί υπάγονται στην παράγραφο 4, να εισάγονται σε ειδικά τμήματα των καταστημάτων τύπου Β', με απόφαση της Κ.Ε.Μ., ύστερα από εισήγηση του Συμβουλίου Φυλακής.

2. Τα ατομικά κελιά έχουν χωρητικότητα τουλάχιστον 35 κυβικών μέτρων και διαθέτουν κρεβάτι, τραπέζι, κάθισμα και ντουλάπα. Η τοποθέτηση σε αυτά και δεύτερου κρατουμένου επιτρέπεται κατ' εξαίρεση για συγκεκριμένο περιορισμένο χρονικό διάστημα ή και μόνιμα, εφόσον η χωρητικότητά τους είναι τουλάχιστον 40 κυβικά μέτρα. Η διαβίωση του κρατουμένου σε ατομικό κελί αποτελεί δικαίωμα που ικανοποιείται, εφόσον το επιβάλλουν οι ανάγκες του και το επιτρέπουν οι κτιριακές συνθήκες του καταστήματος. Οι μητέρες που έχουν μαζί τα βρέφη τους κρατούνται πάντοτε σε ατομικά κελιά, χωρητικότητας τουλάχιστον 40 κυβικών μέτρων, κατάλληλα διαρρυθμισμένα.

3. Τα κελιά που προορίζονται για τον πειθαρχικό περιορισμό του άρθρου 69 του παρόντος, κτιριολογικά δεν διαφέρουν από τα λοιπά κελιά και βρίσκονται σε ιδιαίτερο χώρο του καταστήματος, ώστε να μην παρεμποδίζεται η εύρυθμη λειτουργία του.

4. Οι θάλαμοι πρέπει να διαθέτουν εμβαδόν τουλάχιστον 6 τετραγωνικών μέτρων για κάθε κρατούμενο και να είναι εξοπλισμένοι με αντίστοιχα κρεβάτια, ντουλάπες, καθώς και ανάλογης επιφάνειας τραπέζι ή τραπέζια με ισάριθμα καθίσματα.

5. Τα ατομικά κελιά και οι θάλαμοι έχουν δικές τους εγκαταστάσεις θέρμανσης και υγιεινής (νιπτήρα, αποχωρητήριο). Κάθε εγκατάσταση υγιεινής των θαλάμων δεν πρέπει να υφίσταται περισσότερους από τρεις κρατουμένους. Η ύπαρξη λουτρού στα κελιά και τους θαλάμους δεν είναι αναγκαία, αν υπάρχει ικανός αριθμός ιδιαίτερων κοινών εγκαταστάσεων λουτρών, με θερμό και κρύο νερό, για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα κάθε κρατουμένου.

6. Κάθε κατάστημα κράτησης πρέπει να διαθέτει, εκτός των χώρων διοίκησης, επαρκείς χώρους και εγκαταστάσεις για ιατρικές εξετάσεις, αναρρωτήριο, εργαστήρια, βιβλιοθήκη, εκκλησιασμό, αίθουσα εκδηλώσεων και διαλέξεων και επαρκείς ανοικτούς χώρους αυλισμού και αθλοπαιδιών των κρατουμένων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που μνημονεύονται στην παράγραφο 6 του προηγούμενου άρθρου.

7. Η διακόσμηση των ατομικών κελιών ή του ανάλογου ατομικού χώρου στους θαλάμους γίνεται ελεύθερα από τους κρατουμένους, εφόσον κατά την κρίση της διεύθυνσης του καταστήματος δεν διαταράσσεται η συμβίωση και δεν παρακωλύεται ο έλεγχος προς τήρηση των όρων της ασφάλειας του καταστήματος. Στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης αυτής.

Άρθρο 20,

1. Τα καταστήματα κράτησης λειτουργούν σε αστικές περιοχές ή σε απόσταση από αυτές, ανάλογα προς τον ειδικότερο σκοπό για τον οποίο προορίζονται. Τα κτίρια των καταστημάτων κράτησης που προορίζονται για ημιελεύθερη διαβίωση, σύμφωνα με το άρθρο 59 του παρόντος, δεν πρέπει να διακρίνονται κατά το δυνατό από τα λοιπά κτίρια της περιοχής. Για όσα καταστήματα λειτουργούν μακριά από αστικές περιοχές λαμβάνεται μέριμνα, ώστε να μη δυσχεραίνεται η επικοινωνία των κρατουμένων με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Κτιριακές
εγκαταστάσεις

2. Τα κτίρια και η διαμόρφωση των χώρων κράτησης ανταποκρίνονται στους όρους υγιεινής, εξασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες ομαλής διαβίωσης των κρατουμένων και πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις ασφαλούς και εύρυθμης λειτουργίας των καταστημάτων. Ιδιαίτερα, η κατασκευή και η διαρρύθμισή τους εξασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό ηλιακό φως και ατμοσφαιρικό αέρα, με χρήση παραθύρων, θέρμανση, άνετη κυκλοφορία και χώρους κίνησης, σύμφωνα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου κράτησης.

3. Η δυναμικότητα των αυτοτελών καταστημάτων κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους τριακόσιους κρατουμένους. Στα συγκροτήματα κτιρίων, τα οποία έχουν δυνατότητα στέγασης μεγάλου αριθμού κρατουμένων, είναι δυνατόν να δημιουργούνται αυτοτελή καταστήματα ή τμήματα κράτησης, με ανεξάρτητη διεύθυνση, ιδιαίτερο προσωπικό και επαρκείς εγκαταστάσεις κατά τους όρους του επόμενου άρθρου.

4. Οι διοικητικές, οικονομικές και υγειονομικές υπηρεσίες, καθώς και το προσωπικό φύλαξης, αν δεν στεγάζονται σε αυτοτελή κτίρια, βρίσκονται σε κάθε περίπτωση έξω από τους χώρους κράτησης.

5. Η αρχιτεκτονική και κτιριολογική διαρρύθμιση των νέων καταστημάτων κράτησης είναι σύμφωνη με τις προδιαγραφές για κάθε είδος καταστήματος, οι οποίες συντάσσονται με ευθύνη του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ύστερα από γνώμη αρχιτεκτονικών σχολών ή της «ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.».

Άρθρο 21

1. Κάθε κατάσταση κράτησης ή τμήμα μπορεί να διαθέτει πτέρυγες, χωρίς δυνατότητα επικοινωνίας ανάμεσα στους κρατουμένους σε αυτές. Οι πτέρυγες περιλαμβάνουν κελιά και κατ' εξαίρεση θαλάμους δυναμικότητας κατά προτίμηση μέχρι έξι στόμων.

Χώροι
διαβίωσης των
κρατουμένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Άρθρο 65

1. Η διατήρηση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος αποτελεί καθήκον του σωφρονιστικού προσωπικού. Αν εκδηλωθεί ομαδική απείθεια, στάση ή αντίσταση κρατουμένων σε νόμιμη διαταγή και ιδίως στη διαταγή επιστροφής και εγκλεισμού στα κελιά, ο εισαγγελέας ή ο νόμιμος αναπληρωτής του, και σε περίπτωση κατεπείγοντος, ο διευθυντής της φυλακής ή ο υποδιευθυντής ή ο αρχιφύλακας, που αναπληρώνει νόμιμα το διευθυντή, μπορεί να καλεί την αστυνομική δύναμη προς παροχή οιασδήποτε κατά την κρίση του αναγκαίας συνδρομής, συμπεριλαμβανομένης και της επέμβασης στην περίπτωση στάσης. Ο τρόπος της επέμβασης αποφασίζεται από τον επικεφαλής της αστυνομικής δύναμης. Η πρόσκληση γίνεται εγγράφως και σε κατεπείγουσα περίπτωση προφορικώς, οπότε ακολουθεί σχετικό έγγραφο. Αν κατά την κρίση των ως άνω οργάνων είναι άμεσα και εξαιρετικά αναγκαία η επέμβαση της αστυνομικής δύναμης, συμπεριλαμβανομένης και της εισόδου σε κάθε χώρο του καταστήματος, και δεν πηρευρίζεται εισαγγελέας, ενημερώνεται αυτός αμέσως με οποιονδήποτε τρόπο και σπεύδει στο κατάστημα, οπότε μπορεί να προβεί σε ανάκληση της εντολής επέμβασης.

Μέτρα τάξης
και ασφάλειας

2. Μέτρα τάξης συνιστούν η χρήση χειροπεδών, ο εγκλεισμός στα προβλεπόμενα από το άρθρο 21 παράγραφος 3 του παρόντος κελιά, καθώς και κάθε άλλο συναφές και ανάλογο για την περίπτωση μέτρο για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος κράτησης. Στη λήψη των μέτρων αυτών μπορεί να συμπράττει και η εξωτερική φρουρά του καταστήματος. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται, από το Συμβούλιο Φυλακής και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν βίαιες ενέργειες κρατουμένου θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία ή την ελευθερία του προσωπικού ή συγκρατουμένου του, από το διευθυντή του καταστήματος και εγκρίνονται μέσα σε 24 ώρες από το Συμβούλιο Φυλακής. Η λήψη των πρόσφορων μέτρων τάξης και η ένταση της χρήσης τους προσδιορίζονται από τις ειδικές, κατά περίπτωση, συνθήκες.

3. Τα μέτρα προφυλακτικής μόνωσης ή κατευνασμού που ενδείκνυνται στις περιπτώσεις απόπειρας αυτοκτονίας, κατάποσης α-

ντικειμένων επικίνδυνων για την υγεία, μεταδοτικών νόσων, ψυχογενών αντιδράσεων από την κράτηση, ψυχικής πάθησης ή άλλης διατάραξης των ψυχικών λειτουργιών, λαμβάνονται κατά τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου ύστερα από γνωμάτευση ιατρού. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, τα προαναφερόμενα μέτρα δεν αποτελούν τιμωρία.

4. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις και διαδικασίες διεξαγωγής έρευνας από το φυλακτικό προσωπικό, η οπλοφορία του, καθώς και η αντιμετώπιση στάσεων, αποδράσεων, αντίστασης και ομαδικής απείθειας προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καταρτίζεται ο κανονισμός ασφάλειας των καταστημάτων κράτησης με τον οποίο καθορίζονται: α) τα προληπτικά μέτρα ασφάλειας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό μέρος του καταστήματος, β) οι ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνει το σωφρονιστικό προσωπικό, η εξωτερική φρουρά και οι άλλες αστυνομικές δυνάμεις για την τήρηση της τάξης και τον έλεγχο της ασφάλειας του καταστήματος, ιδίως κατά την έξοδο των κρατουμένων για προαυλισμό, την επάνοδό τους στα κελιά ή τους θαλάμους, την αντιστασιολογία φαγητού, τις μεταγωγές, τη μεταφορά ασθενών, την αντίσταση ή απείθεια σε νόμιμες διαταγές, τις τυχόν απίστευτες απόδρασης και μετρήσιμες ανάλογες περιπτώσεις που απαιτούν έκτακτα μέτρα ασφάλειας που λαμβάνονται στο εσωτερικό και το εξωτερικό μέρος του καταστήματος σε περίπτωση διασάλευσης της ομαλής λειτουργίας του και διατάραξης της ασφάλειάς του.

6. Η ισχύς του άρθρου αυτού δεν εξαρτάται από την έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 66

Μέτρα πειθαρχίας 1. Πειθαρχική ποινή δεν επιβάλλεται χωρίς διάταξη νόμου που να ισχύει πριν από την τέλεση του παραπτώματος και να ορίζει τα στοιχεία του, καθώς και τη διαδικασία επιβολής της ποινής.

2. Απαγορεύεται η θέσπιση και επιβολή πειθαρχικών ποινών που αποτελούν βασανιστήρια ή συνεπάγονται σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας. Επίσης απαγορεύονται πειθαρχικές ποινές που συνιστούν στέρηση οποιοδήποτε θεμελιώδους δικαιώματος του κρατουμένου από τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4 έως 6 του παρόντος ή προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιο-

πρέπεια ή μπορούν να οδηγήσουν σε διατάραξη των ψυχικών ή πνευματικών λειτουργιών.

3. Απαγορεύονται οι ομαδικές πειθαρχικές ποινές και η κράτηση σε σκοτεινά κελιά.

4. Απαγορεύεται η επιβολή πειθαρχικής ποινής δύο φορές για το ίδιο παράπτωμα.

5. Η άσκηση ποινικής δίωξης δεν αποκλείει την επιβολή πειθαρχικής ποινής για το ίδιο παράπτωμα και γενικά η πειθαρχική δίκη είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από κάθε άλλη δίκη.

6. Για πειθαρχικά παραπτώματα της κατά το άρθρο 68 του παρόντος κατηγορίας Α' επιτρέπεται η παράσταση δικηγόρου κατά την πειθαρχική διαδικασία.

Άρθρο 67

1. Οι αμοιβές περιλαμβάνουν ιδίως: α) απονομή βραβείων όπως: βιβλίων, εργαλείων και άλλων χρήσιμων αντικειμένων ή και χρηματικών επάθλων, β) γραπτό έπαινο, γ) άδεια ελεύθερου επισκεπτηρίου στους συγγενείς, δ) άδεια επισκεπτηρίου σε μη συγγενικά πρόσωπα, ε) δυνατότητα χρησιμοποίησης μουσικού οργάνου και στ) συμμετοχή κατά προτεραιότητα σε θέση εργασίας ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Αμοιβές
κρατουμένων

2. Οι αμοιβές απονέμονται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ύστερα από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής.

3. Οι αξιέπαινες πράξεις των κρατουμένων βεβαιώνονται άμεσα από τον κοινωνικό λειτουργό ή αρχιφύλακα με έγγραφη αναφορά και σχετική εισήγησή τους προς το παραπάνω Συμβούλιο, στο οποίο μπορεί να κληθούν για αυτοπρόσωπη εμφάνιση.

Άρθρο 68

1. Παραπτώματα που μπορεί να επισύρουν πειθαρχική ποινή κατά του δράστη τους είναι μόνο τα αναγραφόμενα στις διατάξεις του παρόντος άρθρου και διακρίνονται ανάλογα με τη βαρύτητά τους σε τρεις κατηγορίες. Η συμμετοχή στα παραπτώματα αυτά, καθώς και απόπειρα αυτών αντιμετωπίζονται ανάλογα.

Πειθαρχικά
παραπτώματα

2. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Α' είναι τα ακόλουθα:

α) Απειθεία στις νόμιμες εντολές του προσωπικού του καταστήματος, όπως άρνηση παροχής οφειλόμενης υπηρεσίας ή παρεμπόδιση τρίτου να παράσχει οφειλόμενη υπηρεσία.

β) Βίαη απόδραση περισσότερων κρατουμένων με ενωμένες δυνάμεις.

γ) Άσκηση ή απειλή άσκησης βίας κατά μελών του προσωπικού του καταστήματος.

δ) Άσκηση σωματικής βίας κατά συγκρατούμένου.

ε) Προσβολή κατά της γενετήσιας ελευθερίας.

στ) Εν γνώσει κατασκευή ή κατοχή αιχμηρών ή εν γένει επικίνδυνων αντικειμένων τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως όπλα.

ζ) Εισαγωγή, παρασκευή, ανάμειξη, καλλιέργεια, κατοχή, διάθεση ή χρήση ναρκωτικών ή οίονοπνευματωδών ουσιών και οποιοδήποτε άλλη διάπραξη των βασικών εγκλημάτων του νόμου περί ναρκωτικών.

η) Καταστροφή περιουσιακών στοιχείων του καταστήματος ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή ειδικής χρήσης.

θ) Δωροδοκία μέλους του προσωπικού του καταστήματος.

3. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Β' είναι τα ακόλουθα:

α) Αφαίρεση ειδών αξίας ή ανάγκης από συγκρατούμενο ή παράνομη χρήση πραγμάτων που ανήκουν στο κατάστημα ή σε τρίτο.

β) Κατοχή, χωρίς άδεια, χρημάτων ή άλλων απαγορευμένων από τον κανονισμό ειδών.

γ) Απειλή ή άσκηση ψυχολογικής βίας κατά του συγκρατούμένου.

δ) Πώληση ειδών αποκλειστικής χρήσης, όπως φάρμακα.

ε) Οργάνωση παράνομων και απαγορευμένων παιχνιδιών.

στ) Απόδραση κρατουμένου.

ζ) Ψευδής απόπειρα αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμός ή κατάποση ξένων αντικειμένων για αποφυγή εκπλήρωσης υποχρεώσεων ή για επίτευξη ευεργετήματος.

η) Ύβρεις ή συκοφαντίες κατά του προσωπικού ή συγκρατούμένου.

θ) Συστηματική διατύπωση αβάσιμων και ψευδών παραπόνων.

4. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Γ' είναι τα ακόλουθα:

α) Παράβαση της νομοθεσίας για τα παράνομα ή απαγορευμένα παιχνίδια εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 3 στοιχείο ε' του παρόντος άρθρου.

β) Εν γνώσει κατασκευή, κατοχή ή χρήση απαγορευμένων ειδών, εκτός από τα αναγραφόμενα στην κατηγορία Α'.

γ) Συστηματική παράλειψη τήρησης των κανόνων υγιεινής του κρατουμένου ή του ατομικού κελιού ή θαλάμου, καθώς και ρύπανση εγκαταστάσεων ή κοινοχρήστων χώρων.

δ) Παρότρυνση άλλου κρατουμένου για διάπραξη των παραπτώμων όλων των κατηγοριών.

5. Μετά πάροδο έξι μηνών από την τέλεση του πειθαρχικού παραπτώματος επέρχεται παραγραφή. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας και μέχρι έξι μήνες κατά ανώτατο όριο.

Άρθρο 69

1. Οι πειθαρχικές ποινές που επιβάλλονται στον κρατούμενο για τα παραπτώματα του προηγούμενου άρθρου εκτελούνται είτε στο κατάστημα όπου αυτός κρατείται είτε σε αυτό όπου επειγόντως μετάγεται. Αυτές είναι:

Πειθαρχικές
ποινές

α) Περιορισμός σε κελί κράτησης κατά την έννοια του άρθρου 21 παράγραφος 3 του παρόντος Κώδικα από μία έως δέκα ημέρες με καθημερινή επίσκεψη ιατρού.

β) Μεταγωγή σε άλλο κατάστημα, η οποία παραγγέλλεται από την Κ.Ε.Μ. και εκτελείται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 76 του παρόντος.

γ) Βαθμοί ποινής από 1 έως 30.

δ) Στέρηση της δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Για τα πειθαρχικά παραπτώματα των κατηγοριών του προηγούμενου άρθρου απειλούνται κατά κατηγορία οι εξής ποινές:

Κατηγορία Α': Περιορισμός από μία έως δέκα ημέρες σε ειδικό κελί κράτησης ή μεταγωγή ή στέρηση επί ένα έτος δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 16 έως 30 βαθμοί ποινής σύμφωνα με το επόμενο άρθρο.

Κατηγορία Β': Στέρηση επί ένα εξάμηνο δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 6 έως 15 βαθμοί ποινής.

Κατηγορία Γ': Στέρηση επί δύο μήνες δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 1 έως 5 βαθμοί ποινής.

Επιτρέπεται η επιβολή σωρευτικώς κατά κατηγορία των προαναφερόμενων ποινών.

2. Οι βαθμοί ποινής λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του κρατουμένου και ιδίως στις περιπτώσεις της υπό όρο απόλυσης, της χορήγησης άδειας, του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής και άλλων ευεργετικών μέτρων.

3. Εάν στον κρατούμενο έχουν επιβληθεί περισσότεροι από εκατό (100) βαθμοί ποινής, η χορήγηση των παραπάνω ευεργετικών μέτρων γίνεται μόνον ύστερα από ειδική αιτιολογία ως προς το σημείο αυτό από το αρμόδιο όργανο.

4. Οι πειθαρχικές ποινές του παρόντος άρθρου διαγράφονται από το ατομικό δελτίο πειθαρχικού ελέγχου του κρατουμένου και δεν λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση τακτικής άδειας και απόλυσης υπό όρον ως εξής: α) στην περίπτωση της παραγράφου 1 α μετά δύο έτη από την επιβολή της, β) στην περίπτωση της παραγράφου 1 β μετά ένα έτος από την επιβολή της και γ) στην περίπτωση της παραγράφου 1 γ μετά πάροδο έξι μηνών από την επιβολή της. Αν μέσα στα παραπάνω χρονικά διαστήματα επιβληθεί νέα πειθαρχική ποινή, ο χρόνος διαγραφής της υπολογίζεται από τη λήξη του χρόνου διαγραφής που προβλέπεται για την εκάστοτε προηγούμενη πειθαρχική ποινή.

5. Σε υπερήλικες, γυναίκες, ασθενείς και εφήβους η ποινή της παραγράφου 1 α του άρθρου αυτού επιβάλλεται μόνον εφόσον συντρέχουν ειδικές περιστάσεις και ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αιτούντος οργάνου. Εφόσον δεν συντρέχουν τέτοιες περιστάσεις επιβάλλονται οι ποινές των εδαφίων β' ή γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 70

Πειθαρχικά Όργανα

1. Σε κάθε κατάσταση λειτουργεί Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο απονέμει τις αμοιβές και επιβάλλει πειθαρχικές κυρώσεις και αποφασίζει για κάθε άλλο ζήτημα που προβλέπεται στις σχετικές διατάξεις του παρόντος Κώδικα. Το Συμβούλιο αποτελείται από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, ως πρόεδρο, το διευθυντή του Καταστήματος και τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό μετά των νομίμων αναπληρωτών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του παρόντος. Κατά την πρώτη συνεδρίασή του το Πειθαρχικό Συμβούλιο καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του.

2. Δευτεροβάθμιο όργανο κρίσης αποτελεί το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών σε Συμβούλιο, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο [7]* του επόμενου άρθρου.

* Στο πρωτότυπο γράφεται «6».

3. Ουδέποτε ανατίθενται σε κρατούμενο υπηρεσίες ή καθήκοντα που περιέχουν στοιχεία άσκησης πειθαρχικής εξουσίας.

Άρθρο 71

1. Η γραπτή αναφορά για την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος υποβάλλεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο αμέσως μετά την τέλεση ή τη γνώση της πράξης και του προσώπου που την τέλεσε. Σε κάθε περίπτωση η υποβολή της αναφοράς μετά πάροδο δέκα ημερών είναι απαράδεκτη.

Πειθαρχική
Διαδικασία

2. Ο Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου καλεί τον αναφερόντα να βεβαιώσει ενόρκως το περιεχόμενο της αναφοράς και στη συνέχεια συγκαλεί το αρμόδιο όργανο, γνωστοποιεί εγγράφως και χωρίς χρονοτριβή στον κρατούμενο το παράπτωμα και τα στοιχεία της υπόθεσης για την οποία υπάρχει σε βάρος του αναφορά και τον καλεί σε υπεράσπιση και απολογία. Αν ο κρατούμενος δεν γνωρίζει την ελληνική γλώσσα ορίζεται διερμηνέας.

3. Αν πρόκειται για παράπτωμα της κατηγορίας Α' του άρθρου 68 του παρόντος, το Συμβούλιο συγκαλείται μέσα σε 48 ώρες, διαφορετικά μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την υποβολή της αναφοράς. Αν κριθεί σκόπιμο, το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των προτεινόμενων μαρτύρων.

4. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις πειθαρχικών παραπτωμάτων ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 65 παράγραφος 2 και κινείται η πειθαρχική διαδικασία το ταχύτερο δυνατό.

5. Η απόφαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι ειδικά αιτιολογημένη, απαγγέλλεται αμέσως μετά την εκδίκαση της υπόθεσης και καταχωρίζεται, εφόσον επιβληθεί ποινή, στα μητρώα του καταστήματος και στο ατομικό δελτίο του κρατούμενου.

6. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο για την επιβολή πειθαρχικής ποινής, καθώς και για τον καθορισμό του ύψους και της διάρκειάς της, συνεκτιμά τη βαρύτητα και τις συνθήκες τέλεσης της πράξης, την προσωπικότητα του κρατούμενου, τον εναπομένοντα χρόνο έκτισης, καθώς και κάθε άλλο σημαντικό στοιχείο. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του να απέχει από την επιβολή ποινής ή να επιβάλλει ποινή μικρότερη της ελάχιστης προβλεπόμενης.

7. Προσφυγή του κρατούμενου κατά των αποφάσεων του Πειθαρχικού Συμβουλίου κατατίθεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία πέντε ημερών στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, το οποίο την εκδικάζει και αποφαινεται αμετάκλητα. Στην περίπτωση του πε-

ριορισμού η άσκηση προσφυγής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης, εκτός αν το Πειθαρχικό Συμβούλιο είχε αποφασίσει άλλως.

8. Σε περίπτωση υποτροπής μέσα σε έξι μήνες το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί να διατάξει την εκτέλεση και της πειθαρχικής ποινής που έχει ανασταλεί ή διακοπεί.

9. Επιτρέπεται η συνεκδίκηση πειθαρχικών παραπτώματων και επιβολή συνολικής πειθαρχικής ποινής. Η συνολική ποινή δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του είδους της προβλεπόμενης ποινής και διαγράφεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 69 παράγραφος 4 του παρόντος Κώδικα.

10. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ή του Πειθαρχικού Συμβουλίου μπορεί να ανασταλεί, να διακοπεί ή να χαρισθεί εν όλω ή εν μέρει πειθαρχική ποινή περιορισμού σε ατομικό κελί εφόσον: α) υπάρχει κίνδυνος ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του κρατουμένου ή β) εξαιρετικές ενέργειες του κρατουμένου πείθουν για την ενίσχυση της συνείδησης ευθύνης του. Την ίδια δυνατότητα έχει σε έκτακτες περιπτώσεις και ο διευθυντής του καταστήματος, η απόφαση του οποίου τίθεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο προς έγκριση εντός δύο ημερών. Στην παραπάνω περίπτωση β' η ποινή δεν λαμβάνεται υπόψη για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του κρατουμένου, όταν πρόκειται να του χορηγηθεί οποιοδήποτε άδαιο ή σπουθεί υπό όρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΜΕΤΑΓΩΓΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 72

Λόγοι
μεταγωγής

Η μεταγωγή κρατουμένων παραγγέλλεται για λόγους:

α- προσωπικούς, οικογενειακούς, εκπαιδευτικούς και για τοποθέτηση σε εργασία

β- υγείας

γ- δικονομικούς ή συναφείς

δ- σχετικούς με την ομαλή λειτουργία του καταστήματος κράτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Εργασία και απασχόληση των κρατούμενων

Άρθρο 40

Καθορισμός
εργασίας και
απασχόλησης

1. Η εργασία ή απασχόληση του κρατούμενου δεν έχει τιμωρητικό ή καταπιεστικό χαρακτήρα.

2. Απαγορεύεται, έπειτα από γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος, η ανάληψη από τον κρατούμενο εργασίας ή απασχόλησης που μπορεί βάσιμα να προκαλέσει σοβαρή και μόνιμη βλάβη στην υγεία του.

3. Οι διατάξεις αυτού του κεφαλαίου εφαρμόζονται ανάλογα σε κρατούμενους, κατά τα άρθρα 15 και επόμενα του παρόντος, που επιθυμούν να εργασθούν ή να απασχοληθούν μέσα στο κατάστημα κράτησης. Οι λεπτομέρειες των συναφών θεμάτων καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

4. Όσοι κρατούμενοι επιθυμούν, εντάσσονται σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης, μαθητείας ή εξειδίκευσης, που βρίσκονται σε λειτουργία.

5. Το Συμβούλιο Εργασίας των κρατούμενων, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του επόμενου άρθρου, συνεργάζεται με αρμόδιους επαγγελματικούς ή άλλους φορείς της περιοχής του καταστήματος ή άλλους παρεμφερείς κοινωνικούς φορείς για την επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, μαθητεία ή εξειδίκευση των κρατούμενων, την εξεύρεση εργασίας και την ομαλή εκτέλεσή της.

6. Οι κρατούμενοι απασχολούνται σε βοηθητικές εργασίες ή υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών του καταστήματος κράτησης και άλλων δημοσίων κτιρίων ή χώρων, όπως εργασίες καθαριότητας, μαγειρείου, πλυντηρίου, καθαρισμού ή μεταφοράς τροφίμων, κηπουρικές εργασίες κ.λπ. Η ανάληψη των εργασιών αυτών γίνεται για τρίμηνη το πολύ διάρκεια, με δυνατότητα ανανέωσής της, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 41

1. Στα καταστήματα κράτησης κάθε κατηγορίας μπορεί να οργανώνονται αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες εργασίας, κατά το δυνατόν ανάλογες με εκείνες που υπάρχουν έξω από αυτά και προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς.

Οργάνωση
εργασίας και
απασχόλησης
μέσα στο
κατάστημα

2. Η ανάθεση ή συνέχιση εκτέλεσης των εργασιών ή υπηρεσιών γίνεται κατά προτίμηση σε κρατούμενους στους οποίους προσιδιάζουν οι εργασίες αυτές από άποψη ηλικίας, φύλου, ικανοτήτων κ.λπ. και οι οποίοι παρέχουν βέβαια εχέγγρα, ότι θα τις επιτελούν με ευσυνειδησία και υπευθυνότητα.

3. Σε κάθε κατάστημα λειτουργεί Πενταμελές Συμβούλιο Εργασίας Κρατούμενων. Σε αυτό μετέχουν με δικαίωμα ψήφου ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, ως πρόεδρος, ο διευθυντής του καταστήματος, ο αρχαιότερος κοινωνικός λειτουργός, ο αρχιφύλακας και ο γεωπόνος της αγροτικής μονάδας ή ο εποπτεύων το χώρο εργασίας ή ο προϊστάμενος τεχνικής υπηρεσίας της βιοτεχνικής μονάδας ή άλλος εξειδικευμένος επιστήμονας. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται έπειτα από ακρόαση των ενδιαφερομένων κρατούμενων. Η επιλογή, κατανομή και εποπτεία των κρατούμενων, ο προσδιορισμός του ωραρίου και οι λοιποί όροι εργασίας και απασχόλησης για κάθε κρατούμενο, γίνονται από το Συμβούλιο

4. Ιδιαίτερα για τις βοηθητικές εργασίες συντάσσεται πίνακας αυτών που επιθυμούν να τις εκτελούν και από αυτόν επιλέγονται εργαζόμενοι κατά χρονολογική σειρά υποβολής αίτησής τους. Παράλειψη προηγούμενης χρονολογικά αίτησης αιτιολογείται ειδικά.

5. Οι κρατούμενοι μπορούν να εργάζονται για δικό τους λογαριασμό ή έπειτα από παραγγελία του Δημοσίου ή φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή ιδιώτη μέσα στους χώρους κράτησής τους, έπειτα από συνεννόηση του εργοδότη με το Συμβούλιο Φυλακής, εφόσον δεν παραβιάζονται οι όροι ασφάλειας και εύρυθμης λειτουργίας του καταστήματος.

Άρθρο 42

1. Η εργασία των κρατούμενων έξω από το κατάστημα κράτησης σε βιομηχανικές, αγροτοβιομηχανικές, βιοτεχνικές ή αγροτικές μονάδες ή επιχειρήσεις που ανήκουν στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή στον ιδιωτικό τομέα ή σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης μπορεί να οργανώνεται από τη διοίκηση των μονάδων ή επιχειρήσεών τους με τη συνεργασία της αρμόδιας Διεύθυν-

Οργάνωση
εργασίας έξω
από το κατά-
στημα

σης του Υπουργείου Δικαιοσύνης και να υλοποιείται με την εποπτεία της Διεύθυνσης του κατάστίματος κράτησης.

2. Κρατούμενοι που επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική τους απασχόληση ή για τους οποίους έχει εξευρεθεί εργασία κατά τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, μπορούν να απασχολούνται στην εργασία αυτή, έπειτα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων και εφόσον τους χορηγηθεί άδεια ημελεύθερης διαβίωσης, σύμφωνα με τα άρθρα 59 επόμενα του παρόντος.

Άρθρο 43

Αμοιβή
εργασίας και
απασχόλησης

1. Η εργασία των κρατουμένων που παρέχεται σε μονάδες ή επιχειρήσεις του Δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα έξω από τα καταστήματα κράτησης ή σε αγροτικές, βιοτεχνικές μονάδες ή εργαστήρια μέσα στα καταστήματα, αμειβεται με χρηματικό ποσό το ύψος του οποίου καθορίζεται ανά ημέρα ή κατ' αποκοπή ή κατά μονάδα μέτρησης με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ανάλογα με το είδος της εργασίας και το βαθμό εξειδίκευσης του εργαζόμενου. Για τον προσδιορισμό της αμοιβής εργασίας που παρέχεται σε ιδιωτικές μονάδες ή επιχειρήσεις έξω από τα καταστήματα κράτησης συνεκτιμάται και η νομοθεσία που ισχύει για τους εργαζόμενους γενικά. Το ένα τρίτο της αμοιβής για κρατούμενους εργαζόμενους έξω από τα καταστήματα κράτησης αποδίδεται στο Δημόσιο ως συμμετοχή τους στις δαπάνες διαβίωσης στο κατάστημα και κατατίθεται στο λογαριασμό «Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων». Το αποδιδόμενο αυτό ποσό δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει ανά ημέρα το ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη.

2. Η εργασία των κρατουμένων για δικό τους λογαριασμό ή έπειτα από παραγγελία του Δημοσίου ή φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή φορέα Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή ιδιώτη μέσα στους χώρους κράτησής τους αμειβεται κατά τα συμφωνούμενα ή συμφωνημένα μεταξύ των δύο μερών. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζονται οι προϋποθέσεις παροχής της εργασίας αυτής, καθώς και το ποσό της αμοιβής που παρακρατείται και κατατίθεται στα «Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων». Το ποσό αυτό δεν μπορεί να είναι ανώτερο του 20% της αμοιβής.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά από πρόταση των οικείων Συμβουλίων Εργασίας Κρατουμένων καθορίζονται ιδίως, ο αριθμός των θέσεων εργασίας σε κάθε κατάστημα κράτη-

σης, ο χαρακτηρισμός των θέσεων με ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποιότητος, καθώς και με αμοιβή κάθε είδους.

4. Τον έλεγχο ως προς την εφαρμογή του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ασκεί ο κατά τόπον αρμόδιος επιθεωρητής εργασίας.

Άρθρο 44

1. Εργαλεία ή άλλα κινητά αντικείμενα που χρησιμοποιούνται από τους κρατούμενους στη διάρκεια της εργασίας τους, καταμετρούνται και ασφαλίζονται κάθε μέρα, μετά το τέλος της εργασίας.

Ευθύνη
κρατούμενων
που εργάζονται

2. Οι κρατούμενοι που εργάζονται υπέχουν αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη, κατά τις κείμενες διατάξεις, για την με πρόθεση καταστροφή ή ουσιώδη βλάβη των εργαλείων, μηχανημάτων, συσκευών, πρώτων υλών ή άλλων αντικειμένων τα οποία χρησιμοποιούν για την εργασία τους.

Άρθρο 45

1. Ο ατομικός λογαριασμός (χρημάτιο) σχηματίζεται από τα χρήματα που έφερε μαζί του ο κρατούμενος, κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα, από εμβάσματα σε αυτόν συγγενών του ή τρίτων στη διάρκεια της κράτησής του και από το χρηματικό προϊόν της εργασίας του ή τις συναφείς με την εργασία του ασφαλιστικές παρεχές σε χρήμα.

Ατομικός
Λογαριασμός
Κρατούμενων
(χρημάτιο)

2. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζεται το ύψος του χρηματικού ποσού που παραμένει στο λογιστήριο του καταστήματος, ως άτοκος τρεχούμενος λογαριασμός στη διάθεση του κρατούμενου για αντιμετώπιση τρεχουσών αναγκών του κρατούμενου ή της οικογένειάς του, καταβολή χρηματικής ποινής εκ μετατροπής, καθώς και αποζημίωση του θύματος της αξιόποινης πράξης. Χρηματικό ποσό πέραν του πιο πάνω ορίου κατατίθεται από την υπηρεσία σε έντοκο τραπεζικό λογαριασμό Ταμειυτηρίου, χωρίς να μπορεί να κατασχεθεί, εκχωρηθεί, συμψηφισθεί ή εισπραχθεί κατ' άλλο τρόπο, εκτός αν πρόκειται για αποζημίωση λόγω καταστροφής ή ουσιώδους βλάβης με πρόθεση της περιουσίας του καταστήματος κράτησης, μετά από απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού. Το ποσό αυτό αποδίδεται στον κρατούμενο κατά την με οποιονδήποτε τρόπο απόλυσή του από το κατάστημα. Με απόφαση του διευθυντή, ύστερα από εισήγηση του διαχειριστικού οργάνου του καταστήματος, ο κρατούμενος μπορεί να αναλαμβάνει μέρος του εν λόγω ποσού και πριν την απόλυσή του σε περι-

πτώσεις έκτακτης ανάγκης, χορήγησης κάθε είδους άδειας, καταβολής χρηματικής ποινής εκ μετατροπής ή προς αποζημίωση του θύματος της αξιόποινης πράξης.

3. Ο κρατούμενος απαγορεύεται να διαθέτει οποιοδήποτε ποσό υπέρ τρίτου κρατουμένου, εκτός αν ο τελευταίος είναι γονέας, τέκνο, σύζυγος ή αδελφός του.

ΤΜΗΜΑ Β΄

Ευεργετικός υπολογισμός ημερών ποινής λόγω εργασίας

Άρθρο 46

Προϋποθέσεις
και διαδικασία

1. Κρατούμενοι που παρέχουν εργασία οποιασδήποτε μορφής ή απασχολούνται σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης μπορεί να τύχουν ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής μετά από πρόταση του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων και απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού. Για τους μεταξυ αυτών υποδίκους, οι ημέρες που έχουν υπολογισθεί ευεργετικά θα λαμβάνονται υπόψη μόνο στην περίπτωση καταδίκης τους από την ημερομηνία έκδοσης της οριστικής καταδικαστικής απόφασης.

2. Προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζει τις ειδικότερες ρυθμίσεις του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής για καταδίκους και υποδίκους, οι οποίες δεν μπορεί να υπερβούν, κατ' ανώτατο όριο, τις δύο ημέρες εκπτώσεως ποινής για κάθε ημέρα εργασίας ή απασχόλησης σε προγράμματα ή σπουδών, σύμφωνα με το άρθρο 35 παράγραφος 8 του παρόντος. Σε ειδικές ή εξαιρετικές περιπτώσεις με παρόμοιο προεδρικό διάταγμα μπορεί να γίνει υπέρβαση του παραπάνω ανώτατου ορίου.

3. Ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του: α) στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων παραγράφων να μην επιτρέψει τον ευεργετικό υπολογισμό των ημερών ποινής λόγω εργασίας των τριών τελευταίων μηνών εν όλω ή εν μέρει, αν ο κρατούμενος τιμωρήθηκε πειθαρχικά κατά τη διάρκεια του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος, κατά τα προβλεπόμενα από το άρθρο 69 παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος Κώδικα ή β) να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει προηγούμενες αποφάσεις του για ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής, οι οποίες εκδόθηκαν μέσα στους προηγούμενους έξι μήνες, αν ο κρατούμενος τιμωρήθηκε πειθαρχικά. Κατά των αποφάσεων αυτών επιτρέπεται προσφυγή

στο δικαστήριο εκτέλεσης ποινών μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης.

ΤΜΗΜΑ Γ Ασφάλιση κρατουμένων

Άρθρο 47

Κρατούμενοι που εργάζονται σε θέσεις, όπως αυτές κάθε φορά ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δικαιοσύνης ή παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μέσα ή έξω από την φυλακή υπάγονται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. κατά του κινδύνου του ατυχήματος, σύμφωνα με την περί ασφάλισης ισχύουσα νομοθεσία. Με απόφαση των αρμόδιων Υπουργών ορίζονται οι προϋποθέσεις για την ως άνω ασφάλιση των κρατουμένων.

Υποχρέωση
ασφάλισης
κατά κινδύνου
ατυχήματος

Άρθρο 48

Οι παροχές υγειονομικού και φαρμακευτικού χαρακτήρα σε είδος χορηγούνται από το κατάστημα κράτησης, εφόσον δεν προβλέπεται η χορήγηση αντίστοιχων παροχών από το Ι.Κ.Α.

Παροχές
σε είδος

Άρθρο 49

Οι παροχές σε χρήμα κατατίθενται στον ατομικό λογαριασμό του κρατουμένου και διατίθενται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45 του παρόντος.

Παροχές
σε χρήμα

Άρθρο 50

1. Σε περίπτωση που ο κρατούμενος εργάζεται σε ιδιωτικές μονάδες ή επιχειρήσεις εκτός φυλακής, οι εισφορές της ασφάλισης του Ι.Κ.Α. βαρύνουν τον εργαζόμενο κρατούμενο και τον εργοδότη.
2. Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Δικαιοσύνης, Υγείας και Πρόνοιας και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, έπειτα από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ι.Κ.Α., καθορίζεται το ύψος της εισφοράς των ανωτέρω κρατουμένων που εργάζονται και αυξομειώνεται το ύψος της εργοδοτικής εισφοράς, είτε γενικά είτε κατά κατηγορία επιχειρήσεων ή εργαζομένων. Με όμοιες υπουργικές αποφάσεις μπορεί ειδικότερα να ρυθμίζεται κάθε ζήτημα σχετικό με τον υπολογισμό, τον χρόνο και τον τρόπο καταβολής των υπέρ του Ι.Κ.Α. ασφαλιστικών εισφορών.

Υπόχρεοι για
την καταβολή
εισφορών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άρθρο 51

Σκοπός και
μέσα πραγμά-
τωσης της
επικοινωνίας

1. Η τακτική και απρόσκοπτη επικοινωνία του κρατούμενου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αποσκοπεί στην ομαλή διαβίωσή του στο κατάστημα και την ταχύτερη προσαρμογή του στην κοινωνική ζωή μετά την απόλυσή του.

2. Η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιείται ιδίως με: α) την υποδοχή επισκεπτών, β) την ανταλλαγή επιστολών, γ) την τηλεφωνική επικοινωνία, δ) τις άδειες εξόδου από το κατάστημα και ε) τους θεσμούς ημιελεύθερης διαβίωσης των κρατουμένων.

Άρθρο 52

Επισκέψεις

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να δέχεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα επισκέψεις συγγενών μέχρι τετάρτου βαθμού, διάρκειας το λιγότερο μισής ώρας, καθώς και επισκέψεις του συνηγούρου του χωρίς αριθμητικό ή χρονικό περιορισμό με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου.

Το Συμβούλιο Φυλακής μπορεί, από δική του πρωτοβουλία ή μετά από γραπτή ή προφορική πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας ή μετά από αίτημα κρατούμενου, να επιτρέπει την επίσκεψη και άλλων ατόμων ή συλλόγων, που εκτιμάται ότι δεν θα ασκήσουν δυσμενή επίδραση στον κρατούμενο. Εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων, μέλη επιστημονικών εταιριών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ή άλλων συλλόγων επισκέπτονται κρατούμενους ύστερα από άδεια του Συμβουλίου Φυλακής. Το Συμβούλιο Φυλακής ενημερώνει σχετικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος εντός τριών ημερών εγκρίνει ή απορρίπτει τη χορήγηση αδειάς.

Αν ο χρόνος αυτός παρέλθει άπρακτος, θεωρείται ότι η άδεια έχει χορηγηθεί. Η κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος μεριμνά για τη διατήρηση των δεσμών του κρατούμενου με την οικογένειά του ή για τη δημιουργία θετικών διαπροσωπικών σχέσεων και με τρίτα πρόσωπα. Η άρνηση του κρατούμενου να δεχθεί τους παραπάνω επισκέπτες δεν αποτελεί στοιχείο δυσμενούς για αυτόν κρίσης.

3. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται σε ειδικό κατάλληλο χώρο του καταστήματος στον οποίο υπάρχει μόνον οπτικός έλεγχος. Οι επισκέψεις συζύγων και τέκνων των κρατούμενων πραγματοποιούνται σε ιδιαίτερο κατάλληλο χώρο του καταστήματος.

4. Ο μέγιστος αριθμός των επισκέψεων, η διάρκεια και ο τρόπος επικοινωνίας, ο έλεγχος των επισκεπτών για λόγους ασφαλείας, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.

5. Σε περίπτωση απαγόρευσης ή περιορισμού ή μη πραγματοποίησης των επισκέψεων, κάθε κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό.

6. Σε αλλοδαπούς κρατούμενους παρέχονται όλες οι δυνατές διευκολύνσεις για να επικοινωνούν με τους διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους του κράτους, του οποίου φέρουν την υπηκοότητα ή με άλλα πρόσωπα τα οποία κατά την κρίση του Συμβουλίου Φυλακής συμβάλλουν στην εξομάλυνση των ειδικών προβλημάτων που δημιουργούνται από την κράτησή τους. Οι κρατούμενοι που προέρχονται από κράτη τα οποία δεν έχουν διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους στη χώρα, καθώς και οι πρόσφυγες και οι απάτριδες, μπορούν να απευθύνονται στο διπλωματικό εκπρόσωπο του κράτους το οποίο έχει αναλάβει τα συμφέροντά τους ή σε οποιαδήποτε άλλη εθνική αρχή ή σε διεθνή οργάνωση της οποίας η απεμπλοκή είναι να υπερασπίζεται τα συμφέροντα αυτά.

Άρθρο 53

1. Κάθε κρατούμενος επικοινωνεί με τηλέφωνο που βρίσκεται σε κοινόχρηστο, οπτικά ελεγχόμενο χώρο του καταστήματος. Απαγορεύεται η χρήση και κατοχή κινητών τηλεφώνων. Με απόφαση του Συμβουλίου Φυλακής καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι επικοινωνίας με τα κοινόχρηστα τηλέφωνα, καθώς και οι περιπτώσεις επικοινωνίας με άτομα τα οποία δεν έχουν δικαίωμα επίσκεψης.

2. Κάθε υπόδικος δικαιούται να επικοινωνεί τηλεφωνικά με το δικηγόρο του χωρίς αριθμητικό περιορισμό.

3. Δεν τίθεται περιορισμός στην αποστολή τηλεγραφημάτων ή επιστολών που πραγματώνουν τους σκοπούς της διάταξης του άρθρου 51 παράγραφος 1 του παρόντος Κώδικα.

4. Το περιεχόμενο των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το άρθρο 19 του Συντάγματος δεν ελέγχεται. Σε περίπτωση που το επιβάλλουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή προς διακρίβωση ιδιαί-

Τηλεφωνική
επικοινωνία,
τηλεγραφήματα,
επιστολές

τερα σοβαρών εγκλημάτων, το περιεχόμενο αυτό μπορεί να ελεγχθεί υπό τις εγγυήσεις που ορίζει ο νόμος.

5. Οι κρατούμενοι επικοινωνούν με δική τους δαπάνη, αν όμως δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή, η σχετική δαπάνη μπορεί να καλύπτεται από την υπηρεσία.

6. Σε χώρο του καταστήματος προσιτό στους κρατούμενους τοποθετείται ταχυδρομικό κιβώτιο των Ελληνικών Ταχυδρομείων. Η διεύθυνση του καταστήματος φροντίζει αμέσως για την έγκαιρη αποστολή και παραλαβή τηλεγραφημάτων ή συστημένων επιστολών από και προς κρατούμενους.

7. Σε περίπτωση απαγόρευσης, περιορισμού (ή)* στέρησης των δυνατοτήτων επικοινωνίας των κρατούμενων κατά τις προηγούμενες διατάξεις, κάθε κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, κατά τις προϋποθέσεις του νόμου 2225/1994.

Άρθρο 54

Άδειες των
κρατούμενων

1. Στους κρατούμενους χορηγούνται τακτικές, έκτακτες και εκπαιδευτικές άδειες απουσίας από τα καταστήματα κράτησης, σύμφωνα με τις επόμενες διατάξεις.

2. Ο χρόνος των αδειών θεωρείται χρόνος έκτισης της ποινής.

3. Από την εφαρμογή των ρυθμίσεων που ακολουθούν εξαιρούνται πράξεις που οφείλονται σε ατύχημα ή έχουν επιβληθεί μετρά ασφάλειας κατά το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα ή εκτίουν ποινή για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας.

4. Μόνη η ιδιότητα του αλλοδαπού, του αστέγου ή του στερουμένου οικογενείας δεν αποκλείει τη χορήγηση αδειάς.

5. Η απόρριψη αίτησης για χορήγηση αδειάς γίνεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου οργάνου. Νέα αίτηση για χορήγηση τακτικής ή εκπαιδευτικής αδειάς δεν επιτρέπεται πριν παρέλθουν δύο μήνες από την οριστική απόρριψη της προηγούμενης.

6. Σε περίπτωση δευτερής συνεχόμενης απόρριψης της αίτησης για χορήγηση αδειάς, ο κρατούμενος δικαιούται να προσφύγει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών ως Συμβούλιο, μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απορριπτικής απόφασης.

* Στο πρωτότυπο γράφεται «της».

7. Η άδεια μπορεί να ανακληθεί όταν ο κρατούμενος παραβιάσει τους όρους υπό τους οποίους χορηγήθηκε ή διωχθεί για αξιόποινη πράξη τουλάχιστον σε βαθμό πλημμελήματος. Η παράγραφος 5 του άρθρου 110 του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζεται αναλόγως.

8. Κρατούμενος που δεν επιστρέφει στο κατάσταση κράτησης μετά τη λήξη ή ανάκληση χορηγηθείσας άδειας, χωρίς να έχει προβεί σε έγκαιρη και ακριβή ενημέρωση και παραδεκτή δικαιολόγηση προς την υπηρεσία του καταστήματος, δεν δικαιούται νέα τακτική ή εκπαιδευτική άδεια πριν από την πάροδο ενός έτους από την επιστροφή ή σύλληψή του.

Άρθρο 55

1. Οι τακτικές άδειες χορηγούνται εφόσον: (1) Ο καταδίκος έχει εκτίσει το ένα πέμπτο της ποινής του χωρίς ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μήνες. Σε περίπτωση έκτισης ποινής ισόβιας κάθειρξης, η κράτηση πρέπει να έχει διαρκέσει τουλάχιστον οκτώ έτη. Αν στον κατάδικο έχουν επιβληθεί περισσότερες ποινές κατά της ελευθερίας και δεν έχει γίνει προσμέτρησή τους σε μία συνολική ποινή κατά το άρθρο 94 Ποινικού Κώδικα, για τον υπολογισμό της ποινής που έχει εκτιθεί κατά την έννοια της παρούσας διάταξης, λαμβάνεται υπόψη το άθροισμα των επιμέρους ποινών. Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού, απαιτείται ο εφηβικής ή μετεφηβικής ηλικίας κατάδικος να έχει εκτίσει το ένα τρίτο τουλάχιστον του κατωτέρου όριου που έχει ορισθεί. (2) Δεν εκκρεμεί κατά του καταδίκου ποινική διαδικασία για αξιόποινη πράξη σε βαθμό κούκουρηματος. (3) Εκτιμάται ότι δεν υπάρχει κίνδυνος τελέσεως, κατά τη διάρκεια της άδειας, νέων εγκλημάτων. (4) Συντρέχουν λόγοι που δικαιολογούν την προσδοκία ότι δεν υπάρχει κίνδυνος φυγής και ότι ο κρατούμενος δεν θα κάνει κακή χρήση της άδειας του. Για να διαπιστωθεί αν συντρέχει αυτή η προϋπόθεση εκτιμώνται ιδίως: α) η προσωπικότητα του καταδίκου και η εν γένει συμπεριφορά του μετά την τέλεση της πράξης, κατά τη διάρκεια της κράτησης, σε συνδυασμό με το άρθρο 69 παράγραφος 2 του παρόντος Κώδικα και κατά τη διάρκεια των αδειών, που ενδεχομένως του έχουν ήδη χορηγηθεί, β) η ατομική, επαγγελματική και κοινωνική κατάσταση του ίδιου και της οικογένειάς του, καθώς και οι τυχόν οικογενειακές του υποχρεώσεις, γ) η ωφέλεια, την οποία μπορεί να έχει για την προσωπικότητα του καταδίκου και τη μελλοντική του εξέλιξη η λήψη μέτρων για τη σταδιακή επάνοδό του σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας.

Τακτικές άδειες
- Προϋποθέσεις

2. Η τακτική άδεια χορηγείται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παράγραφος 1 του παρόντος μετά από αίτηση του κατάδικου. Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου καλείται αυτός, καθώς και οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο για την παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων.

3. Στους κρατούμενους σε θεραπευτικά καταστήματα είτε δυνάμει δικαστικών αποφάσεων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 54 του παρόντος, είτε για νοσηλεία, χορηγείται τακτική άδεια, εφόσον ο θεράπων ιατρός γνωματεύσει σχετικά. Ειδικά για τους κρατούμενους για νοσηλεία απαιτείται επιπλέον να γνωματεύσει και ο θεράπων ιατρός ότι πάσχουν από χρόνια ασθένεια και είναι αδύνατη επί του παρόντος η επαναμεταγωγή τους στο κατάστημα από το οποίο προήλθαν.

Άρθρο 56

Ειδικότερη
διαδικασία
χορήγησης
τακτικών αδειών

1. Η τακτική άδεια διαρκεί από μία έως πέντε ημέρες στις οποίες συνυπολογίζονται οι Κυριακές και οι αργίες. Εφόσον ο κατάδικος έχει ήδη εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο τα δύο πέμπτα της ποινής του, και σε περίπτωση ποινής ισόβιας κάθειρξης δώδεκα έτη, η διάρκεια της άδειας μπορεί να αυξάνεται έως τις οκτώ ημέρες, οι οποίες υπολογίζονται όπως ορίζεται στο προηγούμενο εδάφιο. Η συνολική διάρκεια των αδειών ενός «σταδίκου δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις σαράντα ημέρες το έτος.

Στους κατάδικους που λαμβάνουν τακτική άδεια και δηλώνουν τόπο μετάβασης που απέχει από το κατάστημα κράτησής τους πέραν των τριακοσίων χιλιομέτρων ή κατοικούν σε νησιά που αντιμετωπίζουν συγκοινωνιακές δυσχέρειες, χορηγείται, επιπλέον, μία ημέρα για τη μετάβαση και μία ημέρα για την επιστροφή τους, οι οποίες δεν υπολογίζονται στη συνολική διάρκεια αδειών κάθε έτους. Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου ο διευθυντής μπορεί να κατανέμει τις άδειες κατά χρόνο με κριτήριο την ομαλή λειτουργία του καταστήματος.

2. Μεταξύ δύο αδειών μεσολαμβάνουν τουλάχιστον δύο μήνες από την έναρξη της προηγούμενης άδειας.

3. Στον κατάδικο στον οποίο χορηγείται άδεια μπορεί να επιβληθούν περιοριστικοί όροι, ιδίως ως προς τον τόπο διαμονής του και τον τρόπο διαβίωσής του. Αν πρόκειται για έφηβο, η άδεια μπορεί να εξαρτηθεί και από τον όρο, ότι κατά την έξοδό του από το κατάστημα και την επιστροφή του θα συνοδεύεται από το γονέα ή το άτομο που ασκεί την επιμέλειά του ή από το πλησιέστερο συγγενι-

κό του πρόσωπο. Ο κατάδικος που βρίσκεται σε άδεια υποχρεούται να παρουσιαστεί χωρίς καθυστέρηση στο αστυνομικό τμήμα του τόπου διαμονής του.

4. Οι δαπάνες μετάβασης και επιστροφής του κατάδικου που έχει λάβει άδεια βαρύνουν τον ίδιο. Αλλά αν αδυνατεί να καταβάλει τη δαπάνη του ταξιδιού, ταξιδεύει δωρεάν με δημόσια μεταφορικά μέσα, με μέριμνα της διεύθυνσης του καταστήματος.

5. Πριν από τη χρήση της άδειας ο κατάδικος δηλώνει την ακριβή διεύθυνση διαμονής του και αποδεικνύει ότι είναι εξασφαλισμένη η διαβίωσή του κατά τη διάρκεια της άδειας.

Άρθρο 57

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να λάβει έκτακτη άδεια εξόδου κατ' ανώτατο όριο 24 ωρών, έστω και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση τακτικής άδειας. Έκτακτες
άδειες

2. Η έκτακτη άδεια χορηγείται με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού προς εκπλήρωση οικογενειακών, επαγγελματικών ή άλλων έκτακτων και απρόβλεπτων εξαιρετικού χαρακτήρα αναγκών του κρατουμένου. Την έκτακτη άδεια μπορεί να χορηγηθεί προσωπικά και ο διευθυντής του καταστήματος, ο οποίος ενημερώνει αμέσως τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, μόνο: α) για κηδεία συζύγου ή συγγενούς μέχρι και δευτέρου βαθμού και β) για μια επίσκεψη σε σύζυγο ή συγγενή μέχρι και δευτέρου βαθμού σε κατεπείγουσες κρίσιμες περιπτώσεις της υγείας τους.

3. Η έκτακτη άδεια σε χροοφειλέτες χορηγείται με απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου κράτησης για τους λόγους που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

4. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται αν συντρέχει λόγος ασφαλούς συνοδείας κατά τη διάρκεια της άδειας.

Άρθρο 58

1. Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται για τη φοίτηση κρατουμένων σε σχολές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης. Η άδεια χορηγείται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παράγραφος 1 του παρόντος με τις προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 παράγραφος 1 περίπτωση γ', παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος. Για μεν τους υποδίκους απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του δικαστικού οργάνου που διέταξε την προσωρινή κράτηση, για δε τους Εκπαιδευτικές
άδειες

χρεοφειλέτες και η σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου κράτησης. Η διάταξη του άρθρου 56 παράγραφος 3 του παρόντος εφαρμόζεται ανάλογα.

2. Δεν χορηγείται εκπαιδευτική άδεια για σπουδές σε εκπαιδευτικό ίδρυμα κατώτερης βαθμίδας από αυτό στο οποίο έχει ήδη σπουδάσει ο ενδιαφερόμενος.

3. Κατά το χρόνο της εκπαιδευτικής άδειας ο κρατούμενος διαμένει στο παραπάνω κατάστημα ή σε Κατάστημα ή Τμήμα Ημιελεύθερης Διαβίωσης. Στην απόφαση που χορηγεί την άδεια ορίζονται οι αναγκαίες για την υλοποίησή της λεπτομέρειες και προϋποθέσεις και ιδιαίτερα: α) το εκπαιδευτικό ίδρυμα φοίτησης, β) οι ημέρες και οι ώρες απουσίας του αδειούχου κατά τις ανάγκες του οικείου εκπαιδευτικού προγράμματός, γ) η ολική ή μερική απαλλαγή του αδειούχου από υποχρεώσεις του προγράμματος λειτουργίας του καταστήματος προς διευκόλυνση της μελέτης του.

4. Ειδικά στους σπουδαστές δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην οποία δεν είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση των μαθημάτων, μπορεί η χορηγούμενη εκπαιδευτική άδεια απουσίας να περιορίζεται μόνο κατά τις περιόδους των εξετάσεων και μέχρι 15 ημέρες ανά εξεταστική περίοδο. Στις περιπτώσεις αυτές το αρμόδιο όργανο μπορεί κατά παρέκκλιση των ορισμών της παραγράφου 2 του άρθρου 54 του παρόντος να υπολογίσει μόνον ένα μέρος του χρόνου των αδειών ως χρόνο έκπλησης της ποίησης, αν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο, για την ανάκληση της εκπαιδευτικής αδειίας, ε-στω κι αν αυτή δεν έγινε.

5. Η εκπαιδευτική άδεια λήγει με την ολοκλήρωση της φοίτησης του κρατούμενου. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, ύστερα από εισήγηση του κοινωνικού λειτουργού ή του εγκληματολόγου, αν αυτό είναι δυνατό, η εκπαιδευτική άδεια μπορεί να ανακληθεί αν: α) ο αδειούχος τιμωρηθεί για πειθαρχικά παραπτώματα των κατηγοριών Α' και Β' του άρθρου 68 του παρόντος ή β) η συνέχιση της άδειας δημιουργεί σοβαρές υπόνοιες για τέλεση νέων εγκλημάτων ή γ) ο κρατούμενος κάνει κακή χρήση της άδειας. Ως κακή χρήση της άδειας θεωρείται ιδίως η πλημμελής παρακολούθηση ή η κακή επίδοση στις σπουδές του.

6. Κρατούμενοι που κάνουν χρήση εκπαιδευτικής άδειας επιδοτούνται κατά τη διάρκειά της από τα Κεφάλαια Εργασίας Κρατούμενων. Το ύψος της επιδότησης καθορίζεται με κοινή απόφαση των

